

COI Focus

SOMALIË

Veiligheidssituatie in Mogadishu

9 juni 2017 (update)

Cedoca

Oorspronkelijke taal: Nederlands

DISCLAIMER:

Dit COI-product is geschreven door de documentatie- en researchdienst Cedoca van het CGVS en geeft informatie voor de behandeling van individuele asielaanvragen. Het document bevat geen beleidsrichtlijnen of opinies en oordeelt niet over de waarde van de asielaanvraag. Het volgt de richtlijnen van de Europese Unie voor de behandeling van informatie over herkomstlanden van april 2008 en is opgesteld conform de van kracht zijnde wettelijke bepalingen.

De auteur heeft de tekst gebaseerd op een zo ruim mogelijk aanbod aan zorgvuldig geselecteerde publieke informatie en heeft de bronnen aan elkaar getoetst. Het document probeert alle relevante aspecten van het onderwerp te behandelen, maar is niet noodzakelijk exhaustief. Als bepaalde gebeurtenissen, personen of organisaties niet vernoemd worden, betekent dit niet dat ze niet bestaan hebben.

Alle gebruikte bronnen staan kort vermeld in een voetnoot en uitgebreid beschreven in een bibliografie achteraan het document. Bronnen die geconsulteerd maar niet gebruikt werden, staan in een lijst van geraadpleegde bronnen. In uitzonderlijke gevallen worden bronnen niet bij naam genoemd. Wie specifieke informatie uit dit document gebruikt, moet de bronverwijzing uit de bibliografie vermelden.

Publicatie of verspreiding van dit document is alleen mogelijk na schriftelijke toestemming van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

This COI-product has been written by Cedoca, the Documentation and Research Department of the CGRS, and it provides information for the processing of individual asylum applications. The document does not contain policy guidelines or opinions and does not pass judgment on the merits of the asylum application. It follows the Common EU Guidelines for processing country of origin information (April 2008) and is written in accordance with the statutory legal provisions.

The author has based the text on a wide range of public information selected with care and with a permanent concern for crosschecking sources. Even though the document tries to cover all the relevant aspects of the subject, the text is not necessarily exhaustive. If certain events, people or organisations are not mentioned, this does not mean that they did not exist.

All the sources used are briefly mentioned in a footnote and described in detail in a bibliography at the end of the document. Sources which have been consulted but which were not used are listed as consulted sources. In exceptional cases, sources are not mentioned by name. When specific information from this document is used, the user is asked to quote the source mentioned in the bibliography.

This document can only be published or distributed with the written consent of the Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
1. Korte geschiedenis	4
2. Huidige toestand van het conflict	5
2.1. Nationale en regionale politieke ontwikkelingen	5
2.2. De strijd met Al Shabaab	7
3. Strijdende partijen	9
3.1. Gewapende groeperingen die geen deel uitmaken van de regering.....	9
3.1.1. Al Shabaab	9
3.1.2. Andere milities	13
3.2 Nationale en internationale strijdkrachten	13
3.2.1. Somalische veiligheidsdiensten.....	13
3.2.2. African Union Mission in Somalia (AMISOM) en de Verenigde Naties (VN)	16
3.2.3. Andere mogelijkheden	18
4. Typologie van het geweld	18
4.1. Complexe aanslagen	21
4.2. Doelgerichte moordaanslagen	23
4.3. Andere gewelddadige incidenten	24
5. Doelwitten van het geweld	25
5.1. Statistieken.....	25
5.2. Analyse	26
6. Geografische verdeling van het geweld	29
7. Verplaatsingen van de bevolking	32
7.1. Vluchtelingen	32
7.1.1. Opvang in de regio	32
7.1.2. Terugkeer.....	33
7.1.3. Rechtspraak EHRM en Verenigd Koninkrijk.....	36
7.2. IDP's	37
8. Impact van het geweld op het dagelijkse leven.....	40
8.1 Handhaven van de veiligheid.....	40
8.2. Situatie van vrouwen en kinderen	42
8.2.1. Vrouwen.....	42
8.2.2. Kinderen	43
8.3 Dagelijks leven en humanitaire situatie	44
8.3.1. Economische en humanitaire situatie	44
8.3.2. Gezondheidszorg, onderwijs, werkgelegenheid, huisvesting	46
8.3.3. Clandynamieken.....	48
8.3.4. Dagelijks leven.....	48
Samenvatting	51
Bibliografie.....	53

Inleiding

Deze COI Focus beschrijft de veiligheidssituatie in de Somalische hoofdstad Mogadishu, in het bijzonder voor de periode van 1 september 2016 tot 1 juni 2017. Dit document is een update van de COI Focus van 6 september 2016. Cedoca heeft dit onderzoek afgesloten op 3 juni 2017.

Hoewel de veiligheidsanalyse in Mogadishu centraal staat, handelt een deel van de informatie (bijvoorbeeld die met betrekking tot de strijdende partijen) ook over andere delen van Zuid- en Centraal-Somalië. Indien nodig maakt Cedoca duidelijk of de informatie enkel voor de hoofdstad geldt. De politieke ontwikkelingen en de veiligheidssituatie in geheel Zuid- en Centraal-Somalië komen aan bod in het tweede hoofdstuk.

Dit document telt acht hoofdstukken. Het eerste deel tekent kort de historische achtergrond van de oorlog in Somalië. Hoofdstuk twee bespreekt de huidige toestand van het gewapend conflict in heel Zuid- en Centraal-Somalië. Het derde hoofdstuk overschouwt de belangrijkste strijdende partijen, zowel de regeringsgezinde als degene die de overheid bestrijden, zowel de lokale actoren als de internationale. De aard van het geweld dat zich voordoet in Mogadishu komt aan bod in hoofdstuk vier, dat daarbij een overzicht biedt van de complexe aanslagen, doelgerichte moordaanslagen en andere gewelddadige incidenten die tussen 1 september 2016 en 3 juni 2017 in de hoofdstad hebben plaatsgevonden. Het vijfde hoofdstuk beschrijft de doelwitten van het geweld in Mogadishu en bekijkt in welke mate er burgerslachtoffers vallen. Hoofdstuk zes brengt de geografische verdeling van het geweld in de hoofdstad in kaart. Hoofdstuk zeven ontleedt de situatie van vluchtelingen en *internally displaced persons* (IDP's), en gaat tevens na of er sprake is van gedwongen of vrijwillige terugkeer naar Somalië. Hoofdstuk acht, ten slotte, toont de impact van het geweld op het dagelijkse leven op het vlak van de ordehandhaving en het respect voor de mensenrechten, onderzoekt de situatie van twee kwetsbare groepen, namelijk vrouwen en kinderen, en duidt de humanitaire situatie.

Cedoca heeft zich voor dit onderzoek gebaseerd op een groot aantal publiek beschikbare lokale en internationale bronnen. Naast Somalische kranten en nieuwssites, zoals Goobjoog News, Hiiraan Online of Horseed Media, zijn verschillende internationale media geraadpleegd, waaronder Reuters, Voice of America (VOA) of Al Jazeera. Cedoca heeft verder een beroep gedaan op de publicaties van uiteenlopende internationale niet-gouvernementele organisaties (ngo's) zoals Human Rights Watch (HRW) of International Crisis Group (ICG), maar ook gouvernementele bronnen, zoals het Amerikaanse Department of State (USDOS) of verschillende Europese overheidsdiensten die *country of origin information* (COI) publiceren, en intergouvernementele bronnen, zoals de verschillende instellingen van de Verenigde Naties (VN) of het European Asylum Support Office (EASO). Verder heeft Cedoca waardevolle informatie gehaald uit de publicaties van het Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), een Brits universitair onderzoeksproject voor conflictanalyse. Ook de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) is nader bekeken.

In dit document verwijst de term "Somalië" naar Zuid- en Centraal-Somalië.

De geraadpleegde bronnen hanteren vaak verschillende schrijfwijzen voor Somalische plaats- en persoonsnamen. Cedoca neemt de meest courante schrijfwijze uit Engelstalige bronnen over.

Cedoca volgt de veiligheidsomstandigheden in Mogadishu voortdurend op. Als er zich belangrijke ontwikkelingen ter plaatse voordoen, zal Cedoca deze COI Focus zo snel mogelijk bijwerken.

1. Korte geschiedenis

De val van president Siad Barre dompelt Somalië in 1991 in chaos. Verschillende tijdelijke autoriteiten volgen elkaar na 2000 op. Het land wordt nadien alom beschouwd als een *failed state*.¹

De politieke en militaire situatie van Somalië wijzigt drastisch vanaf augustus 2011, wanneer de islamistische rebellen van Al Shabaab uit Mogadishu worden verdreven. In mei 2012 is hun volledige terugtrekking uit de hoofdstad een feit.² Tot midden 2011 controleert de centrale regering nauwelijks enkele wijken van Mogadishu. Midden 2012 voert het Somalische leger samen met regeringsgezinde milities en de African Union Mission in Somalia (AMISOM), maar ook met steun van Ethiopië en Kenia, een militair offensief uit. Deze operatie leidt ertoe dat Al Shabaab geen totale invloed meer heeft op het zuiden en het centrum van Somalië.³

Midden 2012 behoudt Al Shabaab, dat bijna al zijn grote bolwerken is verloren, nog steeds de controle over het grootste deel van Zuid- en Centraal-Somalië. De islamistische beweging is ook nog steeds in staat spontane guerrilla-aanvallen uit te voeren, met name in de hoofdstad. AMISOM en de regeringsgezinde troepen rukken verder op. De islamistische militanten geven de havenstad Kismayo op 10 september 2012 op.⁴

Onder impuls van de internationale gemeenschap worden in 2012 politieke hervormingen opgestart. Dit leidt op 1 augustus 2012 tot de goedkeuring van een voorlopige grondwet.⁵

Wegens de aanhoudende gevechten en het ontbreken van een duidelijke staatsstructuur heeft de Somalische bevolking tot de verkiezingen van 2016 niet deelgenomen aan het politieke proces. Na een gespannen onderhandeling tussen de verschillende clans duidt een comité van clanhoofden in augustus 2012 de volksvertegenwoordigers aan.⁶ Het parlement kiest op 10 september 2012 Hassan Sheikh Mohamud tot president van de republiek. Hij volgt uittredend president Sharif Sheikh Ahmed op, die in 2009 de overgangsinstellingen had vervoegd waar hij als hoofd van een islamistische opstand tegen streed. Hassan Sheikh Mohamud is de eerste Somalische president die in Mogadishu wordt verkozen sinds de internationale gemeenschap zich achter de heropbouw van het land heeft geschaard. Zijn voorgangers werden om veiligheidsredenen allemaal in naburige landen verkozen.⁷

Begin maart 2014 lanceren AMISOM en het Somalia National Army (SNA) Operation Eagle. Ze veroveren gebied op Al Shabaab in de regio's Gedo, Bay, Bakool, Hiiraan, Galgaduud, Shabelle Dhexe en Shabelle Hoose.⁸ In september 2014 start een tweede operatie, Operation Indian Ocean, die zich concentreert op strategische kuststeden. AMISOM en SNA bevrijden acht steden, waaronder de bolwerken Barawe en Adale.⁹ In 2015 neemt AMISOM onder meer Bardhere en Dinsoor in, in het offensief dat ze Operation Jubba Corridor noemen.¹⁰ Ook daarna neemt de coalitie nog nieuwe steden en dorpen in.¹¹

¹ Foreign Policy (Traub J.), 31/05/2013, [url](#)

² Danish Immigration Service, Landinfo, 08/05/2013, [url](#)

³ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/11/2012, [url](#)

⁴ ROP (Barguès J.G.), 15/06/2012, [url](#) ; Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/11/2012, pp. 24-25, [url](#)

⁵ ROP (Barguès J.G.), 15/06/2012, [url](#)

⁶ AFP, 10/09/2012, [url](#)

⁷ AFP, 10/09/2012, [url](#)

⁸ UN Security Council, 12/05/2014, [url](#)

⁹ Office of the President of Somalia, 27/10/2014, [url](#)

¹⁰ UN Security Council, 09/05/2016, p. 4, [url](#)

¹¹ Sabahi Online, 29/01/2015, [url](#)

2. Huidige toestand van het conflict

2.1. Nationale en regionale politieke ontwikkelingen

De aanloop naar de parlements- en presidentsverkiezingen domineren de Somalische politiek in 2016. Tussen midden oktober en december 2016 verkiezen 13.000 kiesmannen de leden van het lagerhuis terwijl de regionale parlementen de leden van het hogerhuis kiezen. De twee kamers van het federale parlement starten eind december 2016 hun werkzaamheden.¹² Op 8 februari 2017 verkiest het nieuwe parlement een nieuwe president: Mohamed Abdullahi Mohamed, alias Farmajo.¹³ In maart 2017 keurt het parlement de regering goed.¹⁴ De secretaris-generaal van de VN beschouwt de organisatie van deze verkiezingen als een teken van vooruitgang: het electoraat is groter, voor het eerst in vijftig jaar zijn de verkiezingen georganiseerd in heel het land, en de verkiezing van het hogerhuis is gebeurd op basis van geografische vertegenwoordiging in plaats van clanvertegenwoordiging. De voorbereidingen voor de organisatie van universele verkiezingen in 2020 zijn bezig. Daarnaast is de herziening van de voorlopige grondwet de nieuwe prioriteit.¹⁵

Al Shabaab is er niet in geslaagd het verkiezingsproces te verstoren, aldus verschillende bronnen waaronder de VN.¹⁶ *The New York Times* stelt echter dat de islamistische beweging zich afzijdig kon houden omdat het door en door corrupte verkiezingsproces de legitimiteit van de politiek vanzelf heeft ondermijnd.¹⁷ Tegelijkertijd heeft de nieuwe president een integere reputatie, aldus onderzoekster Vanda Felbab-Brown van de Brookings Institution.¹⁸ De internationale gemeenschap juicht de vlotte en vreedzame machtsoverdracht toe.¹⁹

In april 2017 duidt de nieuwe president een nieuwe burgemeester voor de hoofdstedelijke regio Banadir (Mogadishu) aan: Thabit Abdi Mohamed.²⁰

In enkele regio's zijn er sinds september 2016 belangrijke ontwikkelingen. Zo vormen Hiraan en Shabelle Dhexe begin oktober 2016 een nieuwe regio: HirShabelle Interim Administration.²¹ In de regio Galmudug blijft het conflict tussen de administratie en de islamistische soefimilitie Ahlu Sunna Wal Jama'a (ASWJ) onopgelost: het overleg van april 2017 is vastgelopen.²² Op 1 juli 2015 had een afsplitsing van ASWJ, de Sufagroep, in Dushamareb een rivaliserende overheid opgericht.²³ In oktober 2016 verdrijven strijdkrachten van de Galmudug Interim Administration ASWJ nog uit Godinlabe. Honderden vrouwen en kinderen slaan op de vlucht, aldus Goobjoog News.²⁴ In 2016 laait het conflict tussen Puntland en Galmudug over de stad Galkayo opnieuw op. Tussen 7 oktober en 18 november 2016 wordt er bijna dagelijks zwaar gevochten. Ook na het staakt-het-vuren van 18 november 2016 wordt er sporadisch nog geschoten en op 23 december 2016 breken opnieuw zware gevechten uit. Het geweld doet een groot aantal mensen op de vlucht slaan en eist meer dan 74 slachtoffers (waaronder 25 burgers) en meer dan 220 gewonden, aldus de VN.²⁵ Op 10 februari

¹² UN Security Council, 09/01/2017, p. 1, [url](#)

¹³ ICG, 25/04/2017, [url](#)

¹⁴ UN Security Council, 09/05/2017, p. 2, [url](#)

¹⁵ UN Security Council, 09/01/2017, p. 5, [url](#)

¹⁶ UN Security Council, 09/05/2017, p. 3, [url](#) ; Brookings (Felbab-Brown V.), 23/02/2017, [url](#)

¹⁷ The New York Times (Gettleman J.), 07/02/2017, [url](#)

¹⁸ Brookings (Felbab-Brown V.), 23/02/2017, [url](#)

¹⁹ UN News Centre, 10/02/2017, [url](#) ; AP (Guled A.), 23/02/2017, [url](#) ; Al Jazeera (Ainte A.), 11/05/2017, [url](#)

²⁰ Garowe online, 13/04/2017, [url](#)

²¹ UN Security Council, 09/01/2017, p. 2, [url](#)

²² Jowhar.com, 25/04/2017, [url](#)

²³ UN Security Council, 11/09/2015, p. 2, [url](#)

²⁴ Goobjoog News, 14/10/2016, [url](#)

²⁵ UN Security Council, 09/01/2017, p. 3, [url](#) ; International Crisis Group (ICG), 27/03/2017, [url](#)

2017 laaien volgens ICG de gevechten tussen de strijdkrachten van Galmudug en Puntland opnieuw op.²⁶ Eind mei 2017 sluiten de president van Puntland en de nieuwe president van Galmudug een akkoord om samen de veiligheid in hun regio te verbeteren.²⁷

Clangeweld eist in de verslagperiode opnieuw slachtoffers en is volgens de Deense immigratiedienst en de Danish Refugee Council (DRC), die in december 2016 gesprekken voeren met een aantal medewerkers van de VN en van Somalische en internationale ngo's, nog steeds wijdverspreid. Het vormt een groter risico voor burgers dan geweld door Al Shabaab. Vaak is de aanleiding een conflict over graaslanden, over toegang tot water of andere natuurlijke hulpbronnen, over politieke macht of gaat het om bloedwraak. Zo vallen in januari 2017 doden bij geweld tussen clanmilities in de stad Abudwag in de regio Mudug.²⁸ Burgers in de regio Shabelle Hoose worden vaak slachtoffer van aanvallen in het kader van het lang aanslepende conflict tussen de clans Habar Gedir en Biimaal.²⁹

In mei 2016 actualiseert UNHCR haar richtlijnen over terugkeer naar Zuid- en Centraal-Somalië. UNHCR schrijft dat burgers zwaar worden getroffen door het geweld: burgers komen om of raken gewond in conflictgerelateerd geweld door verschillende partijen in het conflict of worden slachtoffer van ernstige mensenrechtenschendingen zoals moord, verkrachting en andere vormen van seksueel geweld en uitbuiting.³⁰ Burgers slaan ook op de vlucht, aldus Somali Update.³¹

UNHCR stelt verder dat de algemene veiligheidssituatie in Mogadishu en in de rest van Zuid- en Centraal Somalie nog steeds instabiel is. Verschillende conflictdynamieken spelen in de regio: geweld vanwege en in de strijd tegen Al Shabaab, clanconflicten, conflicten over landeigendom en over politieke controle.³² De experts waarmee de Deense immigratiedienst heeft gesproken hebben uiteenlopende opinies over de evolutie van de veiligheidssituatie: de situatie is de voorbije drie jaar weinig veranderd, de situatie is significant beter dan vijf jaar geleden maar onduidelijk in de 12 maanden voor december 2016, en in sommige delen van Somalië slechter in 2016 dan in 2015.³³

De onafhankelijke expert van de VN voor de mensenrechten stelt in september 2016 dat, ondanks de grootschalige aanslagen van Al Shabaab, "[the] security situation continues to improve".³⁴ De UN Monitoring Group stelt in haar rapport van oktober 2016 dan weer dat de veiligheidssituatie tussen oktober 2015 en oktober 2016 niet verbeterd is.³⁵

De al ernstige humanitaire situatie is in de loop van 2016 en 2017 door de aanhoudende droogte ernstig verslechterd en het risico op hongersnood is hoog. Meer dan de helft van de bevolking (6,7 miljoen personen) heeft nood aan bescherming en humanitaire bijstand en 3,2 miljoen van hen hebben dringend hulp nodig.³⁶ ICG wijst er eind april 2017 op dat de internationale hulp omwille van de onveiligheid en de ontoereikende fondsen maar een beperkt deel van het land bereikt, en dat de dreiging van hongersnood vermoedelijk niet zal minderen in de komende zes tot twaalf maanden.³⁷

²⁶ ICG, 27/03/2017, [url](#)

²⁷ Goobjoog News, 30/05/2017, [url](#)

²⁸ Goobjoog News, 12/01/2017, [url](#) ; DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 7, [url](#)

²⁹ UN Security Council, 31/10/2016, pp. 160-161, [url](#)

³⁰ UNHCR, 30/05/2016, pp. 3-4, [url](#)

³¹ Somali Update, 22/07/2015, [url](#)

³² UNHCR, 30/05/2016, pp. 2-3, [url](#)

³³ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 7, [url](#)

³⁴ United Nations Human Rights Council, 15/09/2016, p. 4, [url](#)

³⁵ UN Security Council, 31/10/2016, p. 3, [url](#)

³⁶ UN Security Council, 09/05/2016, p. 11, [url](#) ; UN Security Council, 09/01/2017, p. 12, [url](#) ; World Vision, 25/05/2017, [url](#)

³⁷ ICG, 30/04/2017, [url](#)

2.2. De strijd met Al Shabaab

Na twee offensieven tegen Al Shabaab in 2014, lanceren AMISOM en het SNA samen met Keniaanse en Ethiopische troepen op 19 juli 2015 een nieuw offensief, Operation Jubba Corridor. In april 2016 gaat de derde fase van deze operatie in.³⁸ In de tweede helft van 2016 en in 2017 slaagt de coalitie erin om Al Shabaab te verdrijven uit plaatsen in verschillende regio's van Zuid- en Centraal-Somalië.³⁹

Dorpen in de nabijheid van door AMISOM en het Somalische leger gecontroleerde steden wisselen soms meerdere keren van bezetter.⁴⁰ Dat gebeurt in 2016 en 2017 in meerdere regio's, bijvoorbeeld in Goof Gaduud in de regio Bay: het Somalische leger verliest het dorp in november 2016 twee keer aan Al Shabaab, wint het in december terug om het in april 2017 opnieuw kwijt te raken en nogmaals te heroveren.⁴¹ Het gebeurt ook dat AMISOM of regionale en lokale troepen een stad verlaten, soms voor korte tijd, en Al Shabaab geweldloos de controle over kan nemen. De VN, ACLED en ICG geven voorbeelden uit de regio's Hiraan, Bakool en Bay.⁴²

Al Shabaab heeft nog steeds het grootste deel van Zuid- en Centraal-Somalië in handen. Het gaat dan vooral om de rurale gebieden tussen de steden die AMISOM en het Somalische leger controleren. De Deense en Zweedse asiel- en migratiediensten stelden tijdens missies in Mogadishu in 2015 en 2016 vast dat het onmogelijk is te bepalen waar de aanwezigheid en invloed van Al Shabaab begint en stopt, en in welke mate AMISOM en het Somalische leger werkelijk de controle uitoefenen over de gebieden buiten de stadscentra.⁴³

De directeur van een humanitaire organisatie geeft eind december 2016 onderstaande informatie aan de Deense immigratiedienst over de machtsverhoudingen in meerdere regio's. In de regio Shabelle Hoose zijn Sablaale en Kurtunwarey in handen van Al Shabaab. De stad Marka schippert tussen controle door Al Shabaab en een machtsvacuüm. In Shabelle Dhexe is het gezag van AMISOM over de stedelijke centra niet stabiel en heeft Al Shabaab de macht in de landelijke gebieden. In Jubba Hoose domineert Al Shabaab de landelijke gebieden en heeft de regering van Jubba sommige stedelijke centra onder haar hoede. Het centrum van Kismayo is in handen van AMISOM en het Somalische leger. Al Shabaab zou wel aanwezig zijn in de buitenwijken en buiten de stad zou het volledig de baas zijn. In januari 2017 veroveren Keniaanse troepen de stad Badhaade op Al Shabaab, aldus ACLED.⁴⁴ Jubba Dhexe is eind december 2016 nog steeds volledig in de greep van Al Shabaab, volgens bronnen van de Deense immigratiedienst. ACLED vermeldt geen veroveringen in deze regio in 2017.⁴⁵ In Gedo zijn volgens bronnen van de Deense immigratiedienst de buitenwijken van Doolow, Luuq en Belet Xaawo gedeeltelijk onder controle van Al Shabaab, net als alle landelijke gebieden en wegen.⁴⁶ In de regio Bay zijn AMISOM en lokale en regionale troepen aan de macht in de meeste steden. In Dinsoor echter heeft Al Shabaab de lokale clanoudsten in zijn macht, aldus een Somalische NGO. Al Shabaab zwaait de plak in rurale gebieden. In de regio Bakool controleert Al Shabaab de steden Tayeglow, Radhbure en Ceel Cali. Bronnen van de Deense immigratiedienst stellen in december 2016 dat de terugtrekking van Keniaanse troepen Al Shabaab

³⁸ UN Security Council, 09/05/2016, p. 4, [url](#)

³⁹ Garowe online, 29/01/2017, [url](#); Dhacdo.com, 14/02/2017, [url](#); Hiiraan online, 25/04/2017, [url](#); ICG, 25/04/2017, [url](#); ACLED, 03/06/2017, [url](#)

⁴⁰ Danish Immigration Service, 24/09/2015, p. 7, [url](#); CTC (Anzalone C.), 22/04/2016, [url](#)

⁴¹ UN Security Council, 09/01/2017, p. 3, [url](#); ACLED, 03/06/2017, [url](#)

⁴² UN Security Council, 09/01/2017, p. 3, [url](#); ACLED, 03/06/2017, [url](#); ICG, 25/04/2017, [url](#)

⁴³ Danish Immigration Service, 24/09/2015, p. 7, [url](#); Lifos – Migrationsverket, 16/06/2016, p. 6, [url](#); DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 7, [url](#)

⁴⁴ Shabelle Media Network, 13/04/2017, [url](#); ACLED, 03/06/2017, [url](#)

⁴⁵ ACLED, 03/06/2017, [url](#)

⁴⁶ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, pp. 15-16, [url](#)

de kans heeft gegeven om haar gebied uit te breiden.⁴⁷ In de regio Galgaduud is de machtssituatie onduidelijk. Al Shabaab is baas in Ceel Dheer en Galcad, aldus de directeur van de humanitaire organisatie die met de Deense migratiedienst sprak. Dhusamareb is nog in handen van ASWJ.⁴⁸

De aanhoudende droogte en het risico op hongersnood die Somalië sinds 2016 teisteren, beïnvloeden ook de veiligheidssituatie. Zo meent analist Indermuehle dat Al Shabaab meer steun bij de bevolking probeert te krijgen door humanitaire hulp te verdelen in de landelijke gebieden. Op die manier hoopt het zijn macht en gebied uit te breiden.⁴⁹ Tegelijk valt Al Shabaab de konvooien van Westerse hulporganisaties aan.⁵⁰

Al Shabaab tracht de situatie in gebieden die ze uit handen moet geven te destabiliseren door *hit-and-run*-aanslagen en asymmetrische oorlogsvoering.⁵¹ De groepering voert in 2016 en 2017 meermaals aanvallen op konvooien en posities van AMISOM uit⁵² en lanceert grootschalige aanvallen op basissen van de federale en internationale troepen. Bij een aanval op een basis van het Somalische leger in de regio Gedo in september 2016 doodt Al Shabaab 9 soldaten. Op 18 oktober 2016 vallen meer dan 100 strijders overheidsgebouwen aan in Afgoye in de regio Shabelle Hoose en doden 14 personen, waaronder soldaten en ambtenaren. Op 25 oktober 2016 komen bij de ontploffing van een met springtuig geladen vrachtwagen nabij stellingen van het Djiboutiaanse leger in Beletweyne in de regio Hiraan 4 personen om.⁵³ In januari 2017 zegt Al Shabaab minstens 57 Keniaanse soldaten te hebben gedood bij de kortstondige inname van een basis nabij de Keniaanse grens. In maart 2017 doodt de groepering enkele Ethiopische soldaten bij een aanval op een basis in de regio Gedo en 3 soldaten bij een aanval op een kamp in de regio Shabelle Hoose.⁵⁴

Al Shabaab oefent een volledige maatschappelijke controle uit over de gebieden die ze in handen heeft. Volgens de Deense immigratiedienst is de omvang van mensenrechtenschendingen in Al Shabaabgebied niet gekend, maar zijn er meldingen van misbruik op willekeurige basis, zoals afpersing, mishandeling, onwettige arrestaties en detenties, amputaties, onthoofdingen⁵⁵ en, volgens Somali Current, executies voor verraad.⁵⁶ In 2016 richt Al Shabaab in haar uitvalsbasis in Jilib een ongewapende politie-eenheid op, met als taak het bevorderen van de zeden.⁵⁷ In november 2016 vallen bij gevechten tussen Al Shabaab en gewapende inwoners van de deelstaat Galmudug, minstens tien doden bij een conflict rond belastingen, aldus ICG.⁵⁸

De terreinwinst van het Somalische leger en AMISOM gaat voor de burgers gepaard met het risico op wraakacties door Al Shabaab. Volgens informatie die de Deense migratiedienst in oktober 2015 verkreeg van verschillende gesprekspartners is Al Shabaab clandestien aanwezig in de gebieden rondom de meeste steden, maar ook in de door AMISOM en het leger gecontroleerde stadscentra.⁵⁹ Tussen september 2016 en januari 2017 executeert Al Shabaab 18 personen en ontvoert er 40 in de regio's Hiiraan en Bakool nadat AMISOM en nationale troepen zich hadden teruggetrokken.⁶⁰

⁴⁷ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 16, [url](#)

⁴⁸ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 16, [url](#)

⁴⁹ Indermuehle J., 24/04/2017, [url](#)

⁵⁰ The Guardian (Burke J.), 15/05/2017, [url](#) ; Shabelle Media Network, 16/04/2017, [url](#)

⁵¹ Danish Immigration Service, 24/09/2015, p. 7, [url](#) ; DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, 10, [url](#)

⁵² ICG, 25/04/2017, [url](#) ; UN Security Council, 08/01/2016, pp. 3-4, [url](#)

⁵³ UN Security Council, 09/01/2017, p. 3, [url](#)

⁵⁴ ACLED, 03/06/2017, [url](#) ; ICG, *CrisisWatch*, 25/04/2017, [url](#) ; Al Jazeera, 27/01/2017, [url](#) ; BBC, 27/01/2017, [url](#)

⁵⁵ Danish Immigration Service, 24/09/2015, p. 17, [url](#)

⁵⁶ Somali Current, 14/09/2015, [url](#)

⁵⁷ The Jamestown Foundation (West S.), 19/08/2016, [url](#)

⁵⁸ ICG, 25/04/2017, [url](#)

⁵⁹ Danish Immigration Service, 24/09/2015, p. 9, [url](#)

⁶⁰ UN Security Council, 09/01/2017, p. 17, [url](#)

Gesprekspartners van de Deense immigratiedienst stellen in december 2016 dat dergelijke wraakacties ook door regeringstroepen gebeuren na de terugtrekking van Al Shabaab. Volgens een bron bij de VN worden familieleden van islamistische militanten gedwongen hun woonplaats te verlaten en zijn er in het verleden sancties tegen of executies van familieleden gerapporteerd.⁶¹

Mensenrechtenorganisaties klagen in april 2017 de recente toename aan van executies door beide partijen, Al Shabaab én de militaire rechtbanken van de overheid.⁶²

3. Strijdende partijen

Volgens ACLED waren Al Shabaab, het Somali National Army (SNA) en Somalische ongeïdentificeerde gewapende groepen (*unidentified armed groups*, UAGs) in 2016 de meest actieve (maar niet de meest dodelijke) *conflict actors* in heel Afrika.⁶³

3.1. Gewapende groeperingen die geen deel uitmaken van de regering

3.1.1. Al Shabaab

Organisatie en structuur

Sinds eind 2006 geldt Harakat al Shabaab Al-Mujahidin of kortweg Al Shabaab ("de jeugd", in het Arabisch), ontstaan uit de radicale tak van de Unie van Islamitische Rechtbanken (UIR), als de belangrijkste tegenstander van de federale regering en AMISOM.⁶⁴ De groepering wil de invoering van een islamistisch theocratisch regime, en legt in de zones onder haar controle een strenge interpretatie van de sharia op.⁶⁵

Op 1 september 2014 doodt een Amerikaanse drone de toenmalige leider of emir van de groep, Ahmed Abdi Godane alias Abu Zubayr. Al op 6 september 2014 duidt de groep een nieuwe emir aan, Shaykh Ahmad Umar Diriye alias Abu Ubaidah.⁶⁶ De voorbije jaren zijn een aantal vooraanstaande militanten, waaronder leiders van Amniyat, de geheime dienst van Al Shabaab, gericht uitgeschakeld door onder meer Amerikaanse drones of militaire operaties.⁶⁷

Amniyat speelt een centrale rol binnen de beweging.⁶⁸ Experts zoals Matt Bryden van de in Nairobi gevestigde denktank Sahan, Muhyadin Ahmed Roble van The Jamestown Foundation of Ken Menkhaus van het Davidson College in North Carolina, beschouwen deze geheime dienst als het

⁶¹ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 8, [url](#)

⁶² VOA (Hassan M.O.), 15/05/2017, [url](#)

⁶³ ACLED (Moody J.), *Trend 5: Violent Conflict Actors in Africa in 2016*, 18/01/2017, [url](#); ACLED (Moody J.), *Trend 2: Agents of Violence in 2016*, 18/01/2017, [url](#)

⁶⁴ Réseau francophone de recherche sur les opérations de paix (ROP) (Barguès J-G.), 15/06/2012, [url](#)

⁶⁵ CFR (Masters J.), 09/07/2013, [url](#); RFI (Chanda T.), 10/04/2015, [url](#)

⁶⁶ AFP, 04/07/2013, [url](#); The Jamestown Foundation (West S.), 07/11/2014, [url](#)

⁶⁷ ICG (Barnes C., Yusuf Z.), 27/06/2016, [url](#); BBC, 31/12/2014, [url](#); Al Jazeera, Reuters, 06/02/2015, [url](#); UN Security Council, 12/05/2015, p. 3, [url](#); UN Security Council, 12/05/2015, p. 3, [url](#); UN Security Council, 19/10/2015, p. 27, [url](#); The Guardian, 07/12/2015, [url](#); ICG (Barnes C., Yusuf Z.), 27/06/2016, [url](#); VOA (Milton M.), 18/02/2016, [url](#); Hiiraan Online, 18/02/2016, [url](#); The Guardian, 01/04/2016, [url](#); ICG (Barnes C., Yusuf Z.), 27/06/2016, [url](#); Shabelle Media Network, 05/06/2016, [url](#); Al Jazeera, 19/06/2016, [url](#); ICG (Barnes C., Yusuf Z.), 27/06/2016, [url](#); UN Security Council, 31/10/2016, pp. 10-11, [url](#); Reuters (Uwiringiyimana C.), 07/05/2017, [url](#)

⁶⁸ UN Security Council, 12/07/2013, [url](#)

meest efficiënte en gevreesde segment van de groep, verantwoordelijk voor spionage, infiltraties tegen vijandige doelwitten en doelgerichte aanslagen.⁶⁹

Nadat Godane in februari 2012 trouw had gezworen aan Al Qaida, komt het eind juni 2013 tot gevechten binnen Al Shabaab tussen de meer gematigde nationalisten en de radicalere internationalisten, waaronder leider Godane.⁷⁰ Volgens Matt Bryden slaagt Godane erin de beweging te zuiveren van tegenstanders en blijft sindsdien de aan Al Qaida gelieerde "extremist fringe" over.⁷¹

Schattingen over het aantal militanten van Al Shabaab lopen fel uiteen, van een 3.000 à 4.000 militanten volgens respectievelijk *The New York Times*⁷² en Radio France internationale (RFI), dat zowel lokale rekruten als buitenlandse strijders en uit de diaspora teruggekeerde Somaliërs telt⁷³, tot 6.000 strijders waarvan 1.500 tot de radicale Amniyat behoren, volgens onderzoekster Vanda Felbab-Brown.⁷⁴ In februari 2017 paraderen 800 nieuw opgeleide rekruten van Al Shabaab op een plein in Jilib, aldus de lokale media.⁷⁵ The Jamestown Foundation stelt in januari 2016 dat Al Shabaab ook actief rekruteert in Kenia, zowel onder kansarme als hoger geschoolde jongeren, maar voegt net als IRIN toe dat honderden Keniaanse jongeren de groepering hebben verlaten.⁷⁶

In juni 2016 hebben experts van ICG het over een golf van overlopers van Al Shabaab naar het Somalische leger, waaronder enkele hooggeplaatste bevelhebbers, mogelijk omwille van interne zuiveringen van sympathisanten van Islamitische Staat (IS).⁷⁷ In februari 2017 schrijft ICG dan weer dat een golf van overlopers van het SNA het moreel van Al Shabaab heeft opgekrikt en hun rangen heeft versterkt.⁷⁸

Al Shabaabs basis bevindt zich in Jilib sinds ze in 2015 uit haar operationele en logistieke basis Bardheere en haar politieke hoofdkwartier Dinsoor werd verdreven, aldus The Jamestown Foundation. De stad Jilib, tussen Mogadishu en de havenstad Kismayo, biedt Al Shabaab tactische en logistieke voordelen.⁷⁹

Hoewel president Farmajo tijdens zijn verkiezingscampagne open leek te staan voor gesprekken met Al Shabaab, stelt hij zich na zijn verkiezing harder op.⁸⁰ Op 6 april 2017 verklaart hij hen de oorlog, maar belooft amnestie aan militanten die zich binnen de zestig dagen overgeven.⁸¹ Ook voorgaande regeringen beloofden al amnestie.⁸² Er bestaan verschillende reïntegratiecentra voor voormalige militanten van Al Shabaab.⁸³

Strategie

Verschuiven bronnen wijzen op de verzwakking van Al Shabaab in de loop van de voorgaande jaren door het verlies van terrein, waaronder strategische steden en havens, door interne spanningen en

⁶⁹ The Jamestown Foundation (Roble M.A.), 23/01/2015, pp. 6-8, [url](#) ; Global Observatory (Menkhaus K.), 07/07/2014, [url](#) ; Sahan (Bryden M.), 04/2015, p. 7, [url](#) ; USDOS, 21/04/2015, [url](#)

⁷⁰ RFI, 01/07/2013, [url](#) ; Combating Terrorism Center at Westpoint (Menkhaus K.), 24/02/2014, [url](#) ; Jeune Afrique, 30/06/2013, [url](#) ; ICG, 01/07/2013, [url](#)

⁷¹ CSIS (Bryden M.), 21/02/2014, [url](#)

⁷² The New York Times (Gettleman J.), 06/04/2015, [url](#)

⁷³ RFI (Chanda T.), 10/04/2015, [url](#) ; Radio France internationale (RFI), 21/04/2017, [url](#)

⁷⁴ Foreign Affairs (Felbab-Brown V.), 23/06/2015, [url](#)

⁷⁵ Shabelle News, 13/02/2017, [url](#) ; Garowe Online, 19/02/2017, [url](#)

⁷⁶ The Jamestown Foundation (West S.), 07/01/2016, [url](#) ; IRIN (Yusuf M.), 31/08/2016, [url](#)

⁷⁷ ICG (Barnes C., Yusuf Z.), 27/06/2016, [url](#)

⁷⁸ ICG, 28/02/2017, [url](#)

⁷⁹ The Jamestown Foundation (West S.), 19/08/2016, [url](#)

⁸⁰ The Jamestown Foundation (Sehmer A.), 10/03/2017, [url](#)

⁸¹ The Jamestown Foundation (Sehmer A.), 21/04/2017, [url](#) ; BBC, 07/04/2017, [url](#)

⁸² VOA, 28/10/2014, [url](#) ; VOA (Billow A., Joseph D.), 28/01/2015, [url](#) ; Goobjoog News, 07/09/2015, [url](#)

⁸³ UN Security Council, 09/05/2017, p. 6, [url](#)

de dood of desertie van vooraanstaande figuren.⁸⁴ Maar meerdere experten wijzen tegelijkertijd op de weerbaarheid en veerkracht, zelfs de heropleving van de islamistische beweging, die zowel in Somalië als buiten de landsgrenzen haar operationele slagkracht behoudt en een strategische koerswijziging heeft uitgetekend. De terreurgroep anticipeerde op de militaire offensieven van AMISOM en het SNA door zich ordelijk terug te trekken. Bryden ziet een gedecentraliseerde commandostructuur en een asymmetrische oorlogsvoering die guerrilla-tactieken in rurale gebieden combineert met spectaculaire complexe urbane operaties, onder meer in Mogadishu.⁸⁵ Volgens professor Williams van de George Washington University beheerst Al Shabaab "a flexible range of tactics", gaande van grootschalige moordpartijen in Kenia, tot hinderlagen en conventionele aanvallen tegen AMISOM en gerichte acties in Mogadishu.⁸⁶ The Jamestown Foundation stelt in maart en april 2017 dat Al Shabaab, zich hergroepeert in rurale stadjes en streken om aanvallen vanuit haar basis in Jilib te coördineren. Zo wijst Michael Horton op de heropleving van Al Shabaab in Puntland, waar ze een opening naar de zee hoopt te vinden en de banden met Al Qaida in Jemen hoopt te versterken.⁸⁷ Volgens Stig Jarle Hansen, auteur van een studie over Al Shabaab, kan de islamistische groepering tegenover een voornamelijk defensief ingestelde internationale troepenmacht nog dertig jaar overleven.⁸⁸

Muhyadin Ahmed Roble stelt in september 2016 dat Al Shabaab een groot aantal strijders heeft ontplooid in Mogadishu waar de dreiging van Amerikaanse drones kleiner is. Volgens de auteur drijft Al Shabaab het aantal aanslagen in de hoofdstad op in de aanloop naar de verkiezingen.⁸⁹ Ook gedurende de eerste maanden van 2017 maakt The Jamestown Foundation gewag van een toename van de aanvallen in Mogadishu en omstreken.⁹⁰

Nationale en internationale allianties

Experten zoals Cedric Barnes van ICG wijzen erop dat Al Shabaab sterk geworteld is in de Somalische maatschappij, strak georganiseerd is en gebruik weet te maken van de sociale en politieke verdeeldheid.⁹¹ De groepering is diep geïnfiltrerd in het Somalische leger en de politie, aldus verschillende bronnen, en zelfs in de hoogste regionen van de regering, aldus de UN Monitoring Group.⁹² Experts menen dat de infiltratie van Al Shabaab binnen de veiligheidsdiensten een rol heeft gespeeld bij grootschalige aanslagen in Mogadishu in 2015 en 2016.⁹³

In februari 2014 stelt Bryden dat Al Shabaab nog amper steun vindt bij de bevolking. De meeste Somali's zijn vervreemd van de groep door de draconische stijl van besturen en het geweld tegen burgers.⁹⁴ Volgens een artikel van april 2015 van RFI, daarentegen, zijn experten het erover eens dat Al Shabaab nog een zekere populariteit geniet in bepaalde delen van het land.⁹⁵

In Mogadishu steunt ongeveer 40 % van de inwoners Al Shabaab, aldus een expert waarmee de Zweedse COI-documentatiedienst Lifos sprak in december 2015. De steun komt van bepaalde clans,

⁸⁴ The Jamestown Foundation (West S.), 05/08/2016, [url](#)

⁸⁵ The Jamestown Foundation (Roble M. A.), 14/06/2013, [url](#) ; Combating Terrorism Center at Westpoint (Menkhaus K.), 24/02/2014, [url](#) ; CSIS (Bryden M.), 21/02/2014, [url](#) ; Sahan (Bryden M.), 04/2015, pp. 4-5, 9-10, [url](#) ; RFI, 03/09/2015, [url](#) ; AFP, 04/03/2016, [url](#) ; Brookings (Felbab-Brown V.), 23/02/2017, [url](#)

⁸⁶ HIPS (Williams P.D., Hashi A.), 02/2017, p. 30, [url](#)

⁸⁷ The Jamestown Foundation (West S.), 07/04/2017, [url](#) ; The Jamestown Foundation (Horton M.), 10/03/2017, [url](#)

⁸⁸ AFP, 04/03/2016, [url](#)

⁸⁹ African Arguments (Roble M.A.), 19/09/2016, [url](#)

⁹⁰ The Jamestown Foundation (West S.), 07/04/2017, [url](#)

⁹¹ VOA (Maruf H.), 20/02/2015, [url](#) ; ICG, 10/05/2017, [url](#)

⁹² UN Security Council, 15/10/2014, pp. 64-65, [url](#) ; Foreign Affairs (Felbab-Brown V.), 23/06/2015, [url](#) ; DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 10, [url](#)

⁹³ UN Security Council, 19/10/2015, p. 185, [url](#) ; AFP, 04/03/2016, [url](#)

⁹⁴ CSIS (Bryden M.), 21/02/2014, [url](#)

⁹⁵ RFI (Chanda T.), 10/04/2015, [url](#) ; RFI (Grilhot G.), 03/07/2015, [url](#)

al betekent dat niet dat elk individueel clanlid de organisatie steunt. Binnen de clanfamilie Hawiye, bijvoorbeeld, controleert de subclan Abgal Mogadishu, waardoor de subclan Murosade zich gemarginaliseerd voelt en aanleunt bij Al Shabaab. Hoewel de subclan Ayr bekend staat als pro-Al Shabaab, hebben sommige leden veel invloed in de regering en steunen ze Al Shabaab niet.⁹⁶

ICG en onderzoekster Felbab-Brown zien in Al Shabaabs behoedzame omgang met het clansysteem een belangrijke verklaring voor de veerkracht van Al Shabaab. De organisatie weet zich boven clanrivaliteiten te stellen maar weet deze ook handig uit te spelen.⁹⁷

Niettemin krijgt de groep in 2016 af te rekenen met clanmilities, die hen verdrijven uit verschillende locaties in de regio Shabelle Dhexe, in Hiraan en in Gedo.⁹⁸ In maart 2016 worden enkele honderden strijders van Al Shabaab die over zee Puntland trachtten te infiltreren onderschept door het SNA en door troepen van Puntland en Galmudug, en gevangen genomen of gedood. Het ging voornamelijk om laaggeplaatste militanten waaronder veel minderjarigen, aldus de UN Monitoring Group.⁹⁹

In 2015 ontstaan er volgens meerdere bronnen ernstige spanningen binnen Al Shabaab over de betrekkingen met IS.¹⁰⁰ In oktober 2015 zweert Abdulqadir Mumin, de leider van een in Puntland actieve vleugel van Al Shabaab, trouw aan IS.¹⁰¹ In oktober 2016 neemt zijn militia kortstondig het Puntlandse havenstadje Qandala in.¹⁰² Volgens de UN Monitoring Group beschikt Mumin slechts over enkele tientallen strijders, maar vindt hij steun bij zijn clan in Puntland.¹⁰³ Een onderzoeker van de United States Military Academy in West Point heeft het over 100 à 200 militanten.¹⁰⁴ De experts Barnes en Yusuf hebben het eind juni 2016 over minstens vier verschillende IS-gezinde dissidentie groepen¹⁰⁵, waaronder een in april 2016 opgerichte fractie, Jahba East Africa of Islamic State in Somalia, Kenya, Tanzania, and Uganda, die verklaart ook militanten uit andere Oost-Afrikaanse landen te tellen.¹⁰⁶ Al Shabaabs leiding bevestigt ondertussen haar trouw aan Al Qaida.¹⁰⁷ Amniyat, de geheime dienst van Al Shabaab, krijgt de opdracht overlopers te elimineren, aldus verschillende experts.¹⁰⁸ De UN Monitoring Group ziet overigens geen bewijzen van operationele banden met IS in het Midden-Oosten.¹⁰⁹

Al Shabaab vormt volgens verschillende bronnen waaronder ICG een ernstige bedreiging voor de hele regio.¹¹⁰ Al merkt de UN Monitoring Group in oktober 2016 op dat Al Shabaab sinds de aanval op een universiteit in Garissa in het noordoosten van Kenia in april 2015 (147 doden) geen grootschalige aanval meer heeft kunnen uitvoeren in Kenia.¹¹¹

⁹⁶ EASO, p. 53, 02/2016, [url](#) ; The Jamestown Foundation (Schaefer A., Black A.) 04/11/2011, [url](#)

⁹⁷ ICG, 26/06/2014, [url](#) ; ICG (Khalif A., Barnes C.), 11/02/2016, [url](#) ; Brookings (Felbab-Brown V.), 23/02/2017, [url](#)

⁹⁸ ICG (Barnes C., Yusuf Z.), 27/06/2016, [url](#)

⁹⁹ ICG (Barnes C., Yusuf Z.), 27/06/2016, [url](#) ; UN Security Council, 31/10/2016, pp. 61-65, [url](#)

¹⁰⁰ Somalia Newsroom, 12/03/2015, [url](#) ; Hiiraan Online, 04/10/2015, [url](#) ; Sahan (Bryden M.), 04/2015, p. 6, [url](#) ; UN Security Council, 19/10/2015, pp. 26-27, [url](#)

¹⁰¹ Reuters (Sheikh A. e.a.), 23/10/2015, [url](#) ; Hiiraan Online, 23/10/2015, [url](#)

¹⁰² The Jamestown Foundation (Sehmer A.), 01/12/2016, [url](#) ; ICG, 17/11/2016, [url](#) ; UN Security Council, 09/01/2017, p. 2, [url](#)

¹⁰³ UN Security Council, 31/10/2016, pp. 50-52, [url](#)

¹⁰⁴ Combating Terrorism Center (Warner F.), 23/01/2017, [url](#)

¹⁰⁵ ICG (Barnes C., Yusuf Z.), 27/06/2016, [url](#)

¹⁰⁶ Somalia Newsroom, 09/04/2016, [url](#) ; The Jamestown Foundation (West S.), 29/04/2016, [url](#) ; The Independent (Dearden L.), 08/04/2016, [url](#)

¹⁰⁷ Sahan (Bryden M.), 04/2015, pp. 4,6, [url](#) ; Sahan Journal (Abukar H.M.), 19/03/2015, [url](#)

¹⁰⁸ ICG (Barnes C., Yusuf Z.), 27/06/2016, [url](#) ; ICG, 17/11/2016, [url](#)

¹⁰⁹ UN Security Council, 31/10/2016, pp. 50-52, [url](#)

¹¹⁰ ICG (Hogendoorn E.J.), 08/10/2013, [url](#) ; UN Security Council, 19/10/2015, pp. 31-32, [url](#) ; HIPS (Williams P.D., Hashi A.), 02/2017, p. 29, [url](#)

¹¹¹ UN Security Council, 31/10/2016, pp. 17-18, [url](#)

3.1.2. Andere milities

Volgens de voorzitter van het Somalische Center for Research and Dialogue (CRD) zijn er in Zuid- en Centraal-Somalië verschillende milities actief, met name clanmilities, milities verbonden aan zakenlui en milities loyaal aan de regering. Deze milities komen soms onderling in conflict met elkaar.¹¹² Zo is er de islamistische soefimilitie Ahlu Sunna wal Jama'a (ASWJ), die wordt gesteund door de Ethiopische regering en aan de zijde van het regeringsleger Al Shabaab bestrijdt, en actief is in de regio Galgaduud (nu deel van de autonome regio Galmudug).¹¹³

IRIN schrijft in 2014 dat in verschillende van de zeventien hoofdstedelijke districten een eigen militia opereert onder leiding van de districtscommissaris. De loyaliteit van deze milities tegenover de centrale regering varieert.¹¹⁴ Deze milities zijn binnen het district de eigenlijke machthebber, aldus het United Nations Department of Safety and Security (UNDSS) dat in november 2013 een gesprek voerde met de Noorse en Deense migratiedienst,¹¹⁵ maar zijn ook belangrijke en complexe spelers binnen de ordehandhaving, aldus Menkhaus in april 2016.¹¹⁶ Volgens een in mei 2014 door EASO geraadpleegde veiligheidsexpert kan elke districtscommissaris rekenen op 100 à 400 personen.¹¹⁷ Menkhaus wijst verder op de dominantie van diverse Hawiye-clanmilities in Mogadishu.¹¹⁸

ACLED wijst op het belangrijke aandeel dat ongeïdentificeerde gewapende groepen hebben in het geweld in Somalië. ACLED wijst erop dat deze groepen vaak optreden voor rekening van de gekende strijdende partijen. Het gaat dan niet zozeer om hun deelname aan militaire confrontaties maar eerder om hun rol bij *remote violence* (geweld waarbij de dader niet fysiek aanwezig is, zoals bermbommen of autobommen) en geweld tegen burgers.¹¹⁹

Volgens een onderzoek uit 2015 van het Center for Civilians in Conflict (CIVIC), een Amerikaanse organisatie die ijvert voor de bescherming van burgers in gewapende conflicten, zijn ook Somalische burgers op verschillende manieren bij het conflict betrokken. Dit gaat van deelname aan de gevechten tot de verlening van diensten aan gewapende groeperingen, zoals logistieke hulp of mediaverslaggeving. Verschillende burgers die door CIVIC werden geïnterviewd voelen zich niet zozeer verbonden met een conflictpartij. Ze raakten bij het conflict betrokken omdat ze zichzelf of hun familie wilden beschermen, omdat ze uit vrije wil of onder dwang werden gerekruteerd, om financiële motieven of omdat ze actief Al Shabaab wilden bestrijden.¹²⁰

3.2 Nationale en internationale strijdkrachten

3.2.1. Somalische veiligheidsdiensten

De UN Monitoring Group, HRW en ICG dringen in 2017 aan op een grondige hervorming van de Somalische veiligheidsdiensten die door wanbeheer en endemische corruptie worden geplaagd en

¹¹² EASO, 01/12/2014, p. 2, [url](#)

¹¹³ GlobalSecurity.org, 2011, [url](#) ; HRW, 02/05/2016, [url](#)

¹¹⁴ IRIN, 09/04/2014, [url](#)

¹¹⁵ Danish Immigration Service, Landinfo, 12/03/2014, [url](#) ; AI, 04/03/2014, [url](#)

¹¹⁶ CSG (Menkhaus K.), 05/04/2016, [url](#)

¹¹⁷ EASO, 08/2014, p. 78, [url](#)

¹¹⁸ CSG (Menkhaus K.), 05/04/2016, [url](#)

¹¹⁹ ACLED (Kishi R.), 09/04/2015, [url](#) ; ACLED (Moody J.), *Trend 5: Violent Conflict Actors in Africa in 2016*, 18/01/2017, [url](#)

¹²⁰ CIVIC, 2015, [url](#)

over onvoldoende capaciteit beschikken om de veiligheidsproblemen het hoofd te bieden. De veiligheidsdiensten maken zich meestal straffeloos schuldig aan ernstige misbruiken.¹²¹

In maart 2017 bereikt de federale overheid met de deelstaten een overeenkomst over de nationale veiligheidsstructuur, onder meer wat de samenwerking tussen de verschillende diensten, de bevelstructuur, omvang en samenstelling van de veiligheidsdiensten betreft.¹²² Begin april 2017 benoemt president Farmajo nieuwe hoofden bij zowel het leger, de politie als de inlichtingendiensten.¹²³ Begin mei 2017 keurt het parlement een nieuwe veiligheidsstructuur goed die een leger met 22.000 manschappen voorziet, waarvan 4.000 speciale eenheden, en een federale politie met 32.000 agenten.¹²⁴

Somali National Army (SNA)

Volgens de UN Monitoring Group blijft de huidige omvang, structuur en samenstelling van het leger onduidelijk.¹²⁵ Analiste Felbab-Brown stelt in februari 2017 dat de 11.000 door AMISOM getrainde militairen een vaak ontoereikende opleiding kregen.¹²⁶ Volgens een VN-rapport telt het leger eind 2015 echter 19.800 geregistreerde manschappen¹²⁷, terwijl het in 2016 volgens de federale regering om 22.000 troepen gaat waarvan een kwart in Mogadishu en de periferie van de hoofdstad is gelegd.¹²⁸ USDOS schat het aantal soldaten dan weer op 11.000 à 14.000, waarvan het gros gelegd is in de regio's Shabelle Dexhe, Shabelle Hoose, in de Interim Jubba Administration (IJA) en de Interim South-West Administration (ISWA). De controle van het ministerie van Defensie over haar troepen is iets groter in Mogadishu en omstreken.¹²⁹

Roble van The Jamestown Foundation heeft het over "under-trained, under-equipped and poorly paid Somali soldiers [...] depleted by years of corruption, absenteeism and decay".¹³⁰ Verschillende bronnen geven aan dat de regering omwille van corruptie vele maanden achterstand oploopt op de uitbetaling van de soldij aan haar strijdkrachten. Dit leidt tot demotivatie, desertie en afpersing aan checkpoints door onbetaalde soldaten, zo stellen onder meer verschillende VN-rapporten.¹³¹ De expert Menkhaus stelt dat soldaten regelmatig bijkussen als privébewakers, tijdens hun gewone werkuren en in hun militaire uniform. Het zorgt voor een hoog absentieisme.¹³² Volgens een politicoloog die Deutsche Welle in oktober 2014 aanhaalt, trekken veel soldaten omwille van de onregelmatige verloning na hun training naar clanmilities of naar Al Shabaab.¹³³

In haar rapport over de mensenrechtensituatie in 2016 stelt USDOS dat de civiele autoriteiten geen daadwerkelijke controle uitoefenen over de veiligheidsdiensten.¹³⁴ Meerdere bronnen waaronder de UN Monitoring Group zien de dominante clanstructuren binnen het SNA als een cruciaal probleem. Het leger bestaat uit een verzameling clangetrouwe milities die de loyaliteit van de soldaten aan de centrale commandostructuur ondermijnen met, volgens het Danish Institute for International Studies

¹²¹ UN Security Council, 19/10/2015, p. 24, [url](#) ; UN Security Council, 31/10/2016, pp. 3-4, 74, [url](#) ; ICG, 28/02/2017, [url](#) ; HRW, 02/05/2017, [url](#)

¹²² UN Security Council, 09/05/2017, pp. 5-6, [url](#)

¹²³ BBC, 07/04/2017, [url](#) ; Hiiraan Online, 06/04/2017, [url](#) ; The Jamestown Foundation (Sehmer A.), 21/04/2017, [url](#) ; UN Security Council, 09/05/2017, p. 3, [url](#)

¹²⁴ Goobjoog News, 02/05/2017, [url](#) ; Standard Digital (Osman D.), 07/05/2017, [url](#)

¹²⁵ UN Security Council, 19/10/2015, p. 24, [url](#) ; UN Security Council, 31/10/2016, pp. 3-4, 74, [url](#)

¹²⁶ Brookings (Felbab-Brown V.), 23/02/2017, [url](#)

¹²⁷ UN Security Council, 08/01/2016, p. 6, [url](#)

¹²⁸ UN Security Council, 31/10/2016, p. 74, [url](#)

¹²⁹ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

¹³⁰ African Arguments (Roble M.A.), 09/09/2015, [url](#)

¹³¹ Reuters (Jorgic D.), 08/10/2015, [url](#) ; UN Security Council, 08/01/2016, p. 10, [url](#) ; UN Security Council, 09/01/2017, p. 5, [url](#) ; HIPS (Williams P.D., Hashi A.), 02/2017, p. 33, [url](#) ; UN Security Council, 31/10/2016, p. 75, [url](#)

¹³² CSG (Menkhaus K.), 05/04/2016, pp. 28-29, [url](#)

¹³³ DW (Borowski M.), 10/10/2014, [url](#)

¹³⁴ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

(DIIS) de Hawiye als dominante clan op alle niveau's. Ook de ontoereikende materiële en technische middelen en de tekortkomingen op het vlak van militair en politiek leiderschap zijn belangrijke manco's binnen de Somalische strijdkrachten. De UN Monitoring Group vreest dat, zonder een ingrijpende hervorming, het SNA zelf een bedreiging voor de veiligheid en de stabiliteit kan vormen.¹³⁵ ICG wijst niettemin op vooruitgang op het vlak van rekrutering en clandestiniteit sinds het aantreden van de nieuwe president in februari 2017.¹³⁶

Felbab-Brown merkt in juni 2015 op dat er veel onduidelijkheid bestaat over de integratie in het federale leger van de milities die in de deelstaten opereren.¹³⁷ Volgens een VN-rapport van september 2016 hebben meer dan 1.800 troepen uit de IJA hun mensenrechtentraining voltooid, maar door politieke en logistieke kwesties kunnen deze manschappen nog niet worden ingezet. Ook de door de federale overheid en Puntland overeengekomen integratie van 3.000 Puntlandse troepen dient nog te worden uitgeklaard.¹³⁸

Verschillende bronnen stellen dat de Somalische strijdkrachten niet klaar zijn om de door AMISOM veroverde gebieden over te nemen.¹³⁹

Somali Police Force (SPF)

In Mogadishu opereren twee verschillende politiekorpsen, volgens het USDOS-rapport over de mensenrechtensituatie in 2015. Het ene korps staat onder controle van de federale regering, het andere onder gezag van de regionale overheid van Banadir. De federale politie is aanwezig in alle zeventien districten van de hoofdstad. De Somalische politiekorpsen krijgen training en raad van AMISOM-politie. Politieofficieren in de hoofdstad danken hun positie vaak aan clan- of familiebanden, aldus USDOS.¹⁴⁰ De politie is meestal niet efficiënt, onder meer door corruptie en bij gebrek aan materiaal en opleiding.¹⁴¹

Volgens de VN telt de politie eind 2015 in heel Zuid- en Centraal-Somalië ongeveer 6.750 manschappen.¹⁴² Eind augustus 2015 waren er echter 5.200 manschappen officieel geregistreerd, aldus EASO.¹⁴³ Het Nederlandse ambtsbericht van maart 2016 stelt dat ook de politie te kampen heeft met corruptie, wanbetaling en een gebrekkige opleiding.¹⁴⁴

Volgens AMISOM onthaalt de lokale bevolking de *community policing*, die in samenspraak met de Somalische politie in 2015 wordt ingevoerd in verschillende districten van de hoofdstad, met enthousiasme. *Community policing* tracht de samenwerking en uitwisseling van informatie tussen politie en bevolking te verbeteren.¹⁴⁵

De Somalische regering sprak met de Interim Jubba Administration (IJA) en de Interim South-West Administration (ISWA) af een regionale politiemacht uit te bouwen, aldus een rapport van september 2015 van de secretaris-generaal van de VN. In augustus 2015 begon de VN met de screening van enkele honderden politieofficieren in Baidoa en Kismayo.¹⁴⁶

¹³⁵ DIIS, 11/2015, [url](#) ; CSG (Menkhaus K.), 05/04/2016, p. 23, [url](#) ; HIPS (Williams P.D., Hashi A.), 02/2017, pp. 32-33, [url](#) ; UN Security Council, 09/01/2017, pp. 18-20, [url](#) ; Brookings (Felbab-Brown V.), 23/02/2017, [url](#)

¹³⁶ ICG, 10/05/2017, [url](#)

¹³⁷ Foreign Affairs (Felbab-Brown V.), 23/06/2015, [url](#)

¹³⁸ UN Security Council, 06/09/2016, p. 7, [url](#)

¹³⁹ ICG, 30/04/2017, [url](#) ; IRIN (Okiror S.), 28/02/2017, [url](#) ; VOA (Maruf H.), 06/03/2017, [url](#)

¹⁴⁰ USDOS, 13/04/2016, [url](#) ; USDOS, 03/03/2017, [url](#)

¹⁴¹ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

¹⁴² UN Security Council, 08/01/2016, p. 6, [url](#)

¹⁴³ EASO, 02/2016, p. 16, [url](#)

¹⁴⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 12/2014, p. 10, [url](#)

¹⁴⁵ AMISOM, *Mogadishu's oldest district welcomes AMISOM community policing drive*, s.d., [url](#) ; AMISOM, *Community Policing Launched in Mogadishu's Yaqshid District*, s.d., [url](#) ; AMISOM, 30/08/2015, [url](#)

¹⁴⁶ UN Security Council, 11/09/2015, pp. 6-7, [url](#)

National Intelligence and Security Agency (NISA)

NISA is de belangrijkste antiterrorisme-eenheid in Mogadishu, aldus USDOS.¹⁴⁷ Volgens Felbab-Brown presteert de “paramilitary intelligence service run by the [NISA]” beter dan de andere veiligheidsdiensten, maar is het ook een brutale gepolitiseerde organisatie.¹⁴⁸

Sinds 2009 traint de VS aan NISA verbonden elitetroepen voor terrorismebestrijding, aldus VOA. Het gaat om de eenheid Gaashaan (schild),¹⁴⁹ en om Danab (bliksem), waarvan de manschappen uit verschillende Somalische regio’s en clans komen.¹⁵⁰ In juli 2015 heeft een officiële bron van de Verenigde Staten het over drie getrainde Danab-eenheden met in totaal 450 manschappen. Cedoca vond in de geraadpleegde bronnen geen informatie over hun huidige omvang.¹⁵¹ Volgens meerdere bronnen maakt Danab, die ook als Alpha-groep bekend staat, deel uit van Gaashaan. Deze *special operation forces* nemen ook samen met Amerikaanse eenheden deel aan militaire operaties.¹⁵²

De overheid neemt minimale maatregelen om misbruiken door veiligheidsdiensten te vervolgen en straffen, in het bijzonder soldaten en politieagenten die van verkrachting worden beschuldigd. Straffeloosheid is hierdoor de norm, aldus USDOS in haar rapport over de situatie in 2016.¹⁵³ HRW maakt zich zorgen over de uitgebreide bevoegdheden van NISA inzake terrorismebestrijding en benadrukt dat de inlichtingendienst zelden verantwoording aflegt voor ernstige misbruiken.¹⁵⁴

3.2.2. African Union Mission in Somalia (AMISOM) en de Verenigde Naties (VN)

AMISOM, opgericht op 19 januari 2007 door de Vrede- en Veiligheidsraad van de Afrikaanse Unie (AU) en op 20 februari 2007 bekrachtigd door resolutie 1744 van de VN-Veiligheidsraad, heeft als missie de ondersteuning van de federale regering bij de stabilisering van het land, onder meer door de strijd tegen Al Shabaab, en de uitbouw van democratische instellingen.¹⁵⁵ In 2013 wordt het maximale aantal manschappen, zowel militairen als politie, verhoogd tot 22.126, met name 21.586 soldaten en 540 politieagenten.¹⁵⁶ De manschappen komen uit Burundi, Djibouti, Kenia, Ethiopië en Oeganda.¹⁵⁷ Het hoofdkwartier wordt bemand door militairen uit een groter aantal Afrikaanse landen.¹⁵⁸ Het mandaat van AMISOM loopt momenteel tot 30 november 2017.¹⁵⁹

Mogadishu en het district Banadir vallen onder sector I van AMISOM. Volgens een veiligheidsexpert die door EASO is geraadpleegd in mei 2014, heeft AMISOM 4.000 militairen en 400 politieagenten in Mogadishu. De AMISOM-politieagenten patrouilleren en doen ook bewakingsopdrachten.¹⁶⁰

Volgens waarnemers is er sprake van een erg gebrekkige coördinatie tussen de verschillende landen die troepen leveren aan AMISOM, maar vooral eigen strategische belangen dienen. Hoewel de internationale troepenmacht in theorie een centrale commandostructuur heeft in Mogadishu, wijst Sahan Journal erop dat buurlanden Kenia en Ethiopië hun troepen nabij hun landsgrens hebben

¹⁴⁷ USDOS, 19/06/2015, [url](#)

¹⁴⁸ Foreign Affairs (Felbab-Brown V.), 23/06/2015, [url](#)

¹⁴⁹ VOA (Joseph D., Maruf H.), 31/07/2014, [url](#) ; The Star (Shephard M.), 25/05/2014, [url](#)

¹⁵⁰ VOA (Joseph D., Maruf H.), 31/07/2014, [url](#) ; Africa up close (Williams P.D.), 17/11/2014, [url](#) ; African Defense, Danab, 31/08/2016, [url](#)

¹⁵¹ Foreign Policy (McCormick T.Y.), 02/07/2015, [url](#)

¹⁵² The Drive (Trevithick J.), 31/03/2017, [url](#) ; Critical Threats, 01/03/2017, [url](#) ; War Is Boring (Gannon D.), 17/07/2014, [url](#) ; The Strategic Times, 23/02/2017, [url](#)

¹⁵³ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

¹⁵⁴ HRW, 28/09/2016, [url](#) ; HRW, 02/05/2017, [url](#)

¹⁵⁵ AMISOM, *Mandat de l'AMISOM*, s.d., [url](#)

¹⁵⁶ UN Security Council, 12/11/2013, [url](#) ; UN, 26/05/2017, [url](#) ; AMISOM, *La Composante Militaire*, s.d., [url](#) ; Standard Digital (Gisesa N.), 10/08/2014, [url](#)

¹⁵⁷ IPI Global Observatory (Williams P.D.), 10/09/2015, [url](#)

¹⁵⁸ AMISOM, *Frequently Asked Questions* s.d., [url](#)

¹⁵⁹ ISS (Dessu M.K., Mahmood O.S.), 31/05/2017, [url](#)

¹⁶⁰ EASO, 08/2014, p. 75, [url](#)

gelegerd, dat ze hun eigen commandostructuur volgen en hun militaire operaties buiten het door AMISOM uitgetekende kader uitvoeren.¹⁶¹

Verschillende waarnemers stellen dat AMISOM's wapentuig en troepensterkte niet volstaan om Zuid- en Centraal-Somalië te controleren en dat de internationale troepenmacht *overstretched* is. Gedurende de offensieven van AMISOM trekt Al Shabaab zich meestal zonder veel verliezen terug. De internationale troepenmacht weet vaak de vijand te verdrijven, maar slaagt er veel minder in hem rechtstreeks te treffen.¹⁶² Al Shabaab slaagt er zo in sommige door AMISOM en het SNA veroverde gebieden weer in te nemen na de terugtrekking van de internationale troepenmacht.¹⁶³

De terugtrekking van AMISOM is tussen 2018 en 2020 voorzien, maar verschillende bronnen benadrukken dat dit enkel mogelijk is als de capaciteit van het Somalische leger drastisch toeneemt.¹⁶⁴ De experts Barnes en Yusuf stellen in juni 2016 vast dat AMISOM zich op het terrein al enigszins lijkt terug te plooiën.¹⁶⁵ Onderzoekster Felbab-Brown stelt in februari 2017 vast dat AMISOM nog nauwelijks de legerbasissen verlaat.¹⁶⁶ Bovendien zet de verminderde financiële steun van de Europese Unie en interne politieke problemen een aantal landen zoals Oeganda er toe aan met een terugtrekking van hun troepen te dreigen.¹⁶⁷ Ethiopië trok in oktober 2016 een aantal troepen terug die AMISOM ondersteunden.¹⁶⁸ Het hoofd van AMISOM pleit in maart 2017 dan weer voor een uitbreiding van de internationale troepenmacht omdat het SNA niet in staat is haar taken over te nemen.¹⁶⁹

Hoewel hij weinig geloof hecht aan AMISOM's cijfers over gesneuvelde manschappen, stelt professor Williams dat het vermoedelijk een van de gevaarlijkste en dodelijkste vredesmissies ooit betreft.¹⁷⁰

AMISOM's tekortkomingen, onder meer de eigengereide rol van de Keniaanse en Ethiopische troepen, tasten het aanzien bij de Somalische bevolking, bij de veiligheidsdiensten en bij een deel van de elite aan, aldus het Heritage Institute for Policy Studies (HIPS).¹⁷¹ In 2014 en 2015 kreeg die reputatie een knauw door de betrokkenheid bij de moord op en bij de seksuele uitbuiting en het misbruik van burgers en door de gebrekkige vervolging van die misbruiken, aldus HRW en het HIPS.¹⁷² In juli 2016 onthulde HRW de moord op een aantal burgers door Ethiopische troepen in de regio Bay. De mensenrechtenorganisatie dringt aan op een publiek onderzoek.¹⁷³

De Verenigde Naties zijn ook aanwezig in Somalië. De United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM) adviseert de Somalische regering en AMISOM inzake vredesopbouw en staatsvorming, bijvoorbeeld met betrekking tot de hervorming van de veiligheidsdiensten, de versterking van de rechtsstaat of het federaliseringsproces. Het United Nations Support Office in Somalia (UNSOS), voorheen UN Support Office for AMISOM (UNSOA)¹⁷⁴, biedt dan weer logistieke steun aan de troepen

¹⁶¹ Sahan Journal (Hujale M.), 08/07/2015, [url](#) ; VOA (Maruf H.), 01/07/2015, [url](#) ; Foreign Affairs (Felbab-Brown V.), 23/06/2015, [url](#) ; HIPS (Williams P.D., Hashi A.), 02/2017, p. 30, [url](#)

¹⁶² VOA (Maruf H.), 01/07/2015, [url](#) ; African Arguments (Roble M.A.), 09/09/2015, [url](#) ; HIPS (Williams P.D., Hashi A.), 02/2017, p. 30, [url](#)

¹⁶³ UN Security Council, 31/10/2016, p. 11, [url](#) ; UN Security Council, 09/01/2017, p. 3, [url](#)

¹⁶⁴ ICG, 30/04/2017, [url](#) ; IRIN (Okiror S.), 28/02/2017, [url](#) ; VOA (Maruf H.), 06/03/2017, [url](#)

¹⁶⁵ ICG (Barnes C., Yusuf Z.), 27/06/2016, [url](#)

¹⁶⁶ Brookings (Felbab-Brown V.), 23/02/2017, [url](#)

¹⁶⁷ ICG (Barnes C., Yusuf Z.), 27/06/2016, [url](#)

¹⁶⁸ VOA (Maruf H.), 27/10/2016, [url](#) ; African Business (Jeffrey J.), 20/04/2017, [url](#)

¹⁶⁹ AP, 11/03/2017, [url](#)

¹⁷⁰ IPI Global Observatory (Williams P.D.), 10/09/2015, [url](#) ; VOA (Maruf H.), 06/03/2017, [url](#)

¹⁷¹ HIPS (Williams P.D., Hashi A.), 02/2017, pp. 34-35, [url](#)

¹⁷² HRW (Bader L.), 08/07/2016, [url](#) ; HIPS (Williams P.D., Hashi A.), 02/2017, p. 30, [url](#)

¹⁷³ HRW, 25/01/2017, [url](#)

¹⁷⁴ United Nations News Centre, 09/11/2015, [url](#)

van de Afrikaanse Unie (AU) en het SNA en aan UNSOM.¹⁷⁵ Volgens een VN-rapport van mei 2017 heeft de VN in Somalië ongeveer 500 internationale en 1.150 nationale medewerkers.¹⁷⁶

Met het oog op de versterking van de instellingen ontplooidde ook de Europese Unie een burgerlijke en een militaire missie in Somalia, met name de European Union Maritime Capacity Building Mission to Somalia (EUCAP) en de European Union Training Mission Somalia (EUTM).¹⁷⁷

3.2.3. Andere mogelijkheden

De buurlanden Ethiopië en Kenia zijn belangrijke actoren in het Somalische conflict omwille van uiteenlopende redenen van historische, etnische, linguïstische of politieke aard. Professor Bakary Traoré, die onderzoek doet naar vredeshandhaving in Afrika, wijst op de rol die Ethiopië sinds de jaren 1990 speelt in Somalië. De veiligheidssituatie in de regio Ogaden in het noordoosten van Ethiopië, bewoond door Somalische moslims, en de islamistische dreiging vanuit Somalië, zijn belangrijke motieven voor de verschillende militaire offensieven in Somalië in 2006 en 2011 en voor haar deelname aan de strijd tegen Al Shabaab sinds 2012.¹⁷⁸

Ook een deel van de Keniaanse bevolking bestaat uit etnische Somaliërs. Bovendien vangt Kenia honderdduizenden Somalische vluchtelingen op en is het de voorbije jaren getroffen door verschillende ernstige aanslagen van Al Shabaab. Nairobi komt sinds oktober 2011 tussen in Somalië. Volgens professor Traoré wil Kenia de dreiging van Al Shabaab elimineren, een bufferzone creëren voor de hervestiging van Somalische vluchtelingen maar eveneens een semi-autonoom Jubbaland creëren en haar controle over de havenstad Kismayo verzekeren.¹⁷⁹

In juni 2012 voegen de Keniaanse troepen zich bij AMISOM. Sinds januari 2014 maakt het Ethiopisch leger deel uit van AMISOM.¹⁸⁰

De experts Barnes en Yusuf wijzen er midden 2016 op dat de grootschalige aanwezigheid van Keniaanse en Ethiopische troepen door de nieuwe federale staten Jubba, ISWA en Galmudug als een buitenlandse bezetting kan worden ervaren.¹⁸¹

Amerikaanse Special Operation Forces (SOF) zijn ook actief in Somalië.¹⁸² Volgens Amerikaanse media lijkt president Donald Trump de strijd tegen Al Shabaab op te voeren.¹⁸³ Het Verenigd Koninkrijk heeft eveneens een aantal militaire adviseurs ter plaatse.¹⁸⁴

4. Typologie van het geweld

UNHCR schrijft in januari 2014 dat er maar een beperkte opvolging en verslaggeving is van gewelddadige incidenten in Somalië, mogelijk omwille van de beperkte bewegingsvrijheid van humanitaire organisaties.¹⁸⁵ Het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken vermeldt in haar ambtsbericht van december 2014 dat het aantal gewelddadige incidenten in Somalië, en vooral in

¹⁷⁵ UNSOM [website], s.d., [url](#) ; UNSOA [website], s.d., [url](#) ; UNSOS [website], s.d., [url](#)

¹⁷⁶ UN Security Council, 09/05/2017, p. 14, [url](#)

¹⁷⁷ Council of the European Union, 12/12/2016, [url](#)

¹⁷⁸ Traoré B., 01-06/2013, pp. 89-107, [url](#)

¹⁷⁹ Traoré B., 01-06/2013, pp. 89-107, [url](#)

¹⁸⁰ HRW, 09/2014, p. 14, [url](#)

¹⁸¹ ICG (Barnes C., Yusuf Z.), 27/06/2016, [url](#)

¹⁸² Foreign Policy (McCormick T.Y.), 02/07/2015, [url](#)

¹⁸³ The New York Times (Savage C., Schmittmarch E.), 30/03/2017, [url](#) ; CNN (Browne R.), 30/03/2017, [url](#) ; VOA (Babb C.), 14/04/2017, [url](#)

¹⁸⁴ UN Security Council, 06/09/2016, p. 14, [url](#)

¹⁸⁵ UNHCR, 01/2014, [url](#)

Mogadishu, hoger ligt dan het aantal gekende.¹⁸⁶ Bij gebrek aan een duidelijke opvolging van gewelddadige incidenten en slachtoffers is een exhaustief overzicht niet mogelijk.

Volgens het universitaire centrum voor conflictanalyse ACLED, dat gegevens voor heel Afrika verzamelt, was Somalië de meest gewelddadige en dodelijke staat in Afrika. Somalië had in 2016 met 23,3 % het grootste aandeel in de georganiseerde gewapende conflicten op het continent en er vielen de meeste conflictgerelateerde slachtoffers met 18,9 % of 5.572 doden.¹⁸⁷ Bijna een derde van alle militaire confrontaties op het continent vond plaats in Somalië, voornamelijk tussen Al Shabaab enerzijds en AMISOM en het leger anderzijds. Meer dan een vijfde van alle slachtoffers van militaire confrontaties in Afrika vielen in 2016 in Somalië.¹⁸⁸

Terwijl Darfur (Soedan) in 2016 de meest gewelddadige regio in Afrika was, was Banadir (Mogadishu) de op een na meest gewelddadige regio met meer dan 500 incidenten.¹⁸⁹

Het universitaire onderzoekscentrum voor conflictanalyse ACLED heeft, op basis van publieke informatie en vertrouwelijke lokale bronnen een inventaris gemaakt van incidenten in Somalië in 2016. ACLED wijst erop dat de verzamelde gegevens in zekere mate de prioriteiten van de mediaverslaggeving weerspiegelen en dat een onderschatting van het geweld zodoende mogelijk is. Het onderzoekscentrum legt ook uit dat de aantallen slachtoffers schattingen zijn, aangezien de oorspronkelijke bronnen niet steeds het precieze aantal slachtoffers vermelden. Sommige incidenten zijn dubbel vermeld, en voor een aantal incidenten die ACLED van een *local source project* vernam of van Radio Andalus, de radiozender van Al Shabaab, vond Cedoca geen verdere informatie.¹⁹⁰ Landinfo maakte een uitgebreide analyse van de door ACLED verstrekte gegevens voor 2016 en beschouwt de cijfers eerder als indicatief dan als volledig accuraat.¹⁹¹

Voor gans 2015 telt ACLED 495 incidenten in Mogadishu, waarvan er 286 worden bestempeld als *battle – no change of territory*, 123 als *violence against civilians* en 59 als *remote violence*. In totaal telt ACLED 557 dodelijke slachtoffers in 2015.¹⁹²

In 2016 registreerde ACLED 527 incidenten in Mogadishu die 681 doden maakten (*riots/protests* niet meegerekend). In datzelfde jaar telt ACLED in heel Somalië 2.600 incidenten en 5.572 slachtoffers. Aangezien ACLED geen duidelijk onderscheid maakt tussen burgers en niet-burgers omvat dit totaalcijfer ook militairen en militanten van Al-Shabaab of van andere milities.¹⁹³

Voor Mogadishu bestempelt ACLED 240 van de 527 incidenten in 2016 als *battle – no change of territory*. Het gaat meestal om *hit-and-run*-aanvallen op militaire doelwitten, aldus de analyse van Landinfo. Deze incidenten maakten 374 slachtoffers. Daarnaast bestempelt ACLED 144 gevallen als *violence against civilians*, met 215 doden tot gevolg. Het gaat enerzijds om doelgerichte aanvallen tegen individuele burgers, anderzijds om (complexe) aanslagen op hotels, restaurants en dergelijke. Verder vielen er 88 doden bij 95 incidenten van *remote violence* waarbij militaire of burgerlijke doelwitten werden gevisieerd met bommen of mortieren. Ten slotte maakten 31 andere incidenten die ACLED als *strategic developments* beschouwt 4 doden. Het gaat bijvoorbeeld om arrestaties, veiligheidsoperaties of mislukte aanslagen.¹⁹⁴

¹⁸⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 12/2014, p. 24, [url](#)

¹⁸⁷ ACLED (Moody J.), *Trend 4: Trends in Violence by Country in 2016*, 18/01/2017, [url](#) ; ACLED, 04/01/2017 [last modified 16/01/2017], [url](#)

¹⁸⁸ ACLED (Moody J.), *Trend 1: Rates of Violence in 2016*, 18/01/2017, [url](#)

¹⁸⁹ ACLED (Moody J.), *Trend 4: Trends in Violence by Country in 2016*, 18/01/2017, [url](#) ; ACLED, 04/01/2017 [last modified 16/01/2017], [url](#)

¹⁹⁰ ACLED, 10/04/2015, [url](#) ; ACLED, 03/09/2016, [url](#)

¹⁹¹ Landinfo, 27/02/2017, [url](#)

¹⁹² ACLED, 31/12/2015, [url](#)

¹⁹³ ACLED, 04/01/2017 [last modified 16/01/2017], [url](#) ; Landinfo, 27/02/2017, [url](#)

¹⁹⁴ ACLED, 04/01/2017 [last modified 16/01/2017], [url](#) ; Landinfo, 27/02/2017, [url](#)

Bij meer dan de helft van de gewelddadige incidenten die in 2016 in Mogadishu plaatsvonden, goed voor een derde van de slachtoffers, zijn onbekende daders betrokken. Het betreft vooral geweld tegen burgers maar ook tegen de ordediensten. In ongeveer een derde van de gevallen is Al Shabaab betrokken partij, en daarbij kwamen bijna 400 personen om, ongeveer 60 % van alle slachtoffers in de hoofdstad in 2016. Incidenten waarbij de ordediensten onderling slaags raken, bijvoorbeeld wegens clanrivaliteiten, of waarbij ze burgers treffen maken ongeveer een tiende uit van de in Mogadishu geregistreerde gewelddadige incidenten, aldus Landinfo.¹⁹⁵

Gedurende de eerste vijf maanden van 2017 telt ACLED in Somalië 953 gewelddadige incidenten, waarbij 1871 slachtoffers vallen (*riots/protests* niet meegerekend). Voor Mogadishu gaat het over 258 incidenten met 368 slachtoffers. Wat de hoofdstad betreft beschouwt ACLED 86 incidenten als *battle - no change of territory*. Deze incidenten maakten 83 slachtoffers. Daarnaast bestempelt ACLED 108 gevallen als *violence against civilians*, met 225 doden tot gevolg. Verder vielen er 53 doden bij 56 gevallen van *remote violence*. Ten slotte maakten 6 *strategic developments* 3 doden.¹⁹⁶

Het aantal slachtoffers van gewelddadige incidenten in Mogadishu is dus gestegen tegenover 2015 en 2016. Het dodental van de eerste vijf maanden van 2017 bedraagt 54 % van het totale aantal slachtoffers van het jaar voordien.¹⁹⁷

Op basis van interviews die in december 2016 werden gevoerd met een aantal medewerkers van de VN en van Somalische en internationale ngo's, stellen de Deense migratiedienst en de DRC dat het aantal veiligheidsincidenten in de hoofdstad daalt sinds 2013, maar dat dit gepaard gaat met een tactische wijziging bij Al Shabaab "from quantity to quality". Dit uit zich in een toename van complexe aanslagen. Een VN-medewerker stelde niettemin dat er in de tweede helft van 2016 dubbel zoveel aanvallen plaatsvonden als in de eerste helft van het jaar.¹⁹⁸ OCHA wijst in oktober 2016 op een toename van *improvised explosive devices* (IED) in de hoofdstad.¹⁹⁹ Volgens een VN-rapport van januari 2017 tracht Al Shabaab met autobommen het onveiligheidsgevoel tijdens de verkiezingsperiode aan te wakkeren.²⁰⁰ Begin april 2017 stelt ook The Jamestown Foundation vast dat Al Shabaab opvallend actief is in Mogadishu, met een toename van autobommen en morteraanvallen.²⁰¹

De Deense migratiedienst en de DRC stellen in hun missieverslag van maart 2017 dat Mogadishu in zekere mate ("to some extent") onder controle staat van AMISOM en het SNA, maar dat de stad een constante dreiging ondervindt van Al Shabaab en geïnfilteerd is door de islamistische beweging tot op de luchthaven en in het presidentiële paleis.²⁰²

Ook in 2016 pleegde Al Shabaab opnieuw verschillende "complexe aanslagen" in Mogadishu. Dergelijke aanslagen treffen, aldus UN Monitoring Group in 2015, in het bijzonder hotels die vaak parlementsleden of overheidsfunctionarissen over de vloer krijgen. Een typische strategie of, volgens *The Guardian*, een *trademark tactic* van Al Shabaab²⁰³ is het gebruik van een *vehicle borne improvised explosive device* (VBIED) of bomauto die een bres slaat in de veiligheidszone rond het gebouw waarna schutters of zelfmoordterroristen het gebouw binnendringen. Vaak dragen de militanten van Al Shabaab tijdens deze aanvallen uniformen van het leger.²⁰⁴ Eind augustus 2016

¹⁹⁵ ACLED, 04/01/2017 [last modified 16/01/2017], [url](#) ; Landinfo, 27/02/2017, [url](#)

¹⁹⁶ ACLED, 03/06/2017, [url](#)

¹⁹⁷ ACLED, 04/01/2017 [last modified 16/01/2017], [url](#) ; ACLED, 03/06/2017, [url](#)

¹⁹⁸ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, pp. 11-12, [url](#)

¹⁹⁹ OCHA, 10/2016, p. 7, [url](#)

²⁰⁰ UN Security Council, 09/01/2017, p. 2, [url](#)

²⁰¹ The Jamestown Foundation (West S.), 07/04/2017, [url](#) ; The Jamestown Foundation (Sehmer A.), 21/04/2017, [url](#)

²⁰² DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 11, [url](#)

²⁰³ The Guardian, 14/04/2015, [url](#)

²⁰⁴ UN Security Council, 19/10/2015, pp. 27, 185-187, 258, [url](#)

stellen experts vast dat het aantal aanslagen met VBIED's in Mogadishu in de voorafgaande maanden sterk is toegenomen.²⁰⁵

Ken Menkhaus schrijft in april 2016 dat Al Shabaab zich meer en meer met afpersing bezighoudt. Terroristische aanvallen op hotels en restaurants passen in een patroon van vergelding voor de niet-betaling van een afkoopsom. De groep biedt op die manier bescherming tegen een bedreiging die het zelf veroorzaakt.²⁰⁶

Terwijl er de voorgaande jaren tijdens de ramadan telkens beduidende pieken van geweld waren,²⁰⁷ schrijft ICG eind juni 2016 dat het aantal aanvallen in de ramadanmaand (in 2016 van ongeveer 7 juni tot ongeveer 7 juli²⁰⁸) lager ligt dan in voorgaande jaren. Dit zou onder meer te wijten zijn aan militaire tegenslagen en interne spanningen bij Al Shabaab.²⁰⁹ Aangezien deze COI Focus geschreven werd tijdens de ramadan van 2017 waren dergelijke analyses nog niet voorhanden.

Tijdens haar missies in Mogadishu en Nairobi in 2015 en 2016 verneemt de Deense immigratiedienst van verschillende bronnen dat niet alle gewelddadige incidenten in Zuid- en Centraal-Somalië aan Al Shabaab kunnen worden toegeschreven, hoewel de groepering er wel vaak de verantwoordelijkheid voor opeist. Gewelddaden zijn vaak ook toe te schrijven aan clanrivaliteiten, zakenconflicten, criminaliteit, landconflicten of politieke twisten.²¹⁰ Ook Felbab-Brown stelt dat bepaalde aanslagen, beraamd door politieke rivalen, krijgsheren of zakenlui, gretig door Al Shabaab worden opgeëist.²¹¹ De minister van Informatie maakt in juni 2017 dezelfde vaststelling.²¹²

Wat de algemene veiligheidssituatie in Zuid- en Centraal-Somalië betreft, stelt HRW in haar rapport over de mensenrechtensituatie in 2016 dat burgers nog steeds de grootste gevolgen dragen van het aanslepende gewelddadig conflict en, in zeer ernstige humanitaire omstandigheden, geconfronteerd worden met misbruiken van alle strijdende partijen, waaronder aanvallen van Al Shabaab op burgers en burgerinfrastructuur. De inspanningen van de overheid om de veiligheid te verhogen in de gebieden onder haar controle leverden in 2016 weinig op.²¹³

4.1. Complexe aanslagen

De onderstaande chronologie beschrijft een aantal aanslagen in Mogadishu die meerdere slachtoffers maakten tussen 1 september 2016 en 31 mei 2017. Het gaat hier meestal om zogenaamde complexe aanslagen. De meeste aanslagen worden opgeëist door Al Shabaab. Dergelijke aanslagen krijgen veel aandacht van lokale en internationale media. De informatie over doden en gewonden varieert vaak naargelang de bron. Aangezien de cijfers over gewonden weinig accuraat zijn of door bepaalde bronnen niet worden vermeld, neemt Cedoca ze hier niet op.

- Op 18 september 2016 rijdt een militant van Al Shabaab zijn bomauto in op een militair konvooi en doodt zo een generaal en minstens 7 lijfwachten, volgens Deutsche Welle (DW).²¹⁴

²⁰⁵ Goobjoog News, *IEDs pose deadly threat to peace in Somalia- Security experts*, 31/08/2016, [url](#)

²⁰⁶ CSG (Menkhaus K.), 05/04/2016, pp. 30-31, [url](#)

²⁰⁷ Volgens AI bereikte het aantal moordaanslagen tijdens de ramadan van juli 2014 het hoogste peil sinds Al-Shabaab uit de hoofdstad werd verdreven: AI, 06/2015, [url](#); UN Security Council, 11/09/2015, [url](#); The Guardian, 10/07/2015, [url](#); BBC, 21/06/2015, [url](#); Reuters (Sheikh A. e.a.), 21/06/2015, [url](#)

²⁰⁸ The Independent, 06/06/2016, [url](#)

²⁰⁹ ICG (Barnes C., Yusuf Z.), 27/06/2016, [url](#)

²¹⁰ Danish Immigration Service, 09/2015, p. 12, [url](#); DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, pp 11-12, [url](#)

²¹¹ Foreign Affairs (Felbab-Brown V.), 23/06/2015, [url](#)

²¹² Somali Update, 04/06/2017, [url](#)

²¹³ HRW, 12/01/2017, [url](#)

²¹⁴ DW, 18/09/2016, [url](#); Al Jazeera, 18/09/2016, [url](#)

- Op 1 oktober 2016 ramt een bomauto van Al Shabaab het Blue Sky restaurant, populair bij leden van de veiligheidsdiensten. Er vallen minstens 3 doden, volgens Reuters.²¹⁵
- Op 5 november 2016 doodt een militant van Al Shabaab 2 militairen wanneer hij met zijn bomauto op een konvooi inrijdt nabij het parlement.²¹⁶
- Op 26 november 2016 maakt de explosie van een bomauto aan de ingang van een drukke markt nabij een checkpoint van de politie in het district Waberi minstens 20 doden. Hoewel de verdenking op Al Shabaab rust, wordt de aanslag niet opgeëist.²¹⁷
- Op 11 december 2016 vallen minstens 35 slachtoffers bij de explosie van een bomauto van Al Shabaab nabij een politiecomplex aan de ingang van de drukke zeehaven van Mogadishu, aldus de VN. Volgens de politie werden vooral havenwerkers getroffen.²¹⁸
- Op 2 januari 2017 maakt een bomauto van Al Shabaab een bres aan een checkpoint nabij de internationale luchthaven, terwijl een tweede bomauto explodeert tegenover de luchthaven voor het Peace Hotel. Dit hotel wordt vaak bezocht door functionarissen, Somaliërs uit de diaspora en medewerkers van ngo's, aldus VOA, dat 7 doden vermeldt. Andere bronnen tellen tot 20 slachtoffers.²¹⁹
- Op 25 januari 2017 ramt een bomauto de omheining van het Dayah-hotel waarna militanten van Al Shabaab het gebouw bestormen. Een tweede bomauto wordt tot ontploffing gebracht op het moment dat de hulpdiensten en de pers arriveren. Volgens de VN maakt de aanslag 38 doden.²²⁰ Onder de slachtoffers bevinden zich enkele clanouderen, aldus Goobjoog News.²²¹
- Op 19 februari 2017 brengt een zelfmoordterrorist een bomauto tot ontploffing op een markt in het district Wadajir. De explosie maakt volgens internationale media 39 slachtoffers (waaronder een familie van 12, volgens Goobjoog). Hoewel de verdenking op Al Shabaab rust, wordt de aanslag niet opgeëist.²²²
- Op 13 maart 2017 maakt een bomauto van Al Shabaab nabij het Wehliye-hotel op de verkeersader Maka Al-Mukarama 13 doden, aldus Reuters. Eerder die dag doodde de politie bij een checkpoint al een zelfmoordterrorist.²²³
- Op 21 maart 2017 komen, volgens cijfers van CNN, 10 mensen om bij de explosie van een bomauto van Al Shabaab aan een checkpoint op enkel honderden meters van het presidentiële paleis Villa Somalia en vlakbij het nationale theater.²²⁴
- Op 9 april 2017 overleeft de nieuwe militaire opperbevelhebber een aanslag van Al Shabaab met een bomauto, die, volgens militaire bronnen, minstens 15 doden maakt, voornamelijk burgers, nabij het ministerie van Defensie.²²⁵

²¹⁵ Reuters (Sheikh, Hussein A., Omar F.), 01/10/2016, [url](#) ; Al Jazeera, 01/10/2016, [url](#)

²¹⁶ Reuters (Sheikh A., Omar F.), 05/11/2016, [url](#) ; Al Jazeera, 05/11/2016, [url](#)

²¹⁷ VOA (Olad M.), 26/11/2016, [url](#) ; Deutsche Welle (DW), 26/11/2016, [url](#) ; Al Jazeera, 26/11/2016, [url](#)

²¹⁸ UN Security Council, 09/01/2017, p. 2, [url](#) ; Al Jazeera, 11/12/2016, [url](#) ; AFP, 11/12/2016, [url](#)

²¹⁹ VOA, 02/01/2017, [url](#) ; Al Jazeera, 02/01/2017, [url](#) ; Garowe Online, 04/01/2017, [url](#)

²²⁰ Reuters (Sheikh A., Omar F.), 25/01/2017, [url](#) ; Al Jazeera, 25/01/2017, [url](#) ; UN Security Council, 09/05/2017, p. 3, [url](#)

²²¹ Goobjoog News, 25/01/2017, [url](#)

²²² Goobjoog News, 19/02/2017, [url](#) ; Reuters, 19/02/2017, [url](#) ; Al Jazeera, 20/02/2017, [url](#) ; AP (Guled A.), 20/02/2017, [url](#)

²²³ Reuters (Sheikh A.), 13/03/2017, [url](#) ; UN News Centre, 13/03/2017, [url](#)

²²⁴ CNN (Nor O., Peled S.), 21/03/2017, [url](#) ; VOA, 21/03/2017, [url](#)

²²⁵ Hiiraan Online, 09/04/2017, [url](#) ; Reuters (Sheikh A., Omar F.), 09/04/2017, [url](#)

- Op 10 april 2017 blaast een als militair verklede zelfmoordterrorist zichzelf op in een militair trainingskamp aan de rand van Mogadishu. Er vallen minstens 9 slachtoffers, volgens militaire bronnen, maar Al Shabaab spreekt over 24 doden.²²⁶
- Op 8 mei 2017 rijdt een islamistische militant een bomauto in een koffiebar nabij de immigratiedienst op de verkeersader Maka Al-Mukarama. De explosie, die volgens Al Shabaab medewerkers van de ordediensten en de immigratiedienst viseerde, maakt volgens Reuters minstens 8 doden.²²⁷
- Op 24 mei 2017 laten 8 mensen, ook burgers, het leven bij een explosie nabij een checkpoint van de politie vlakbij een klein restaurant in de buurt van de zeehaven, aldus internationale media. Al Shabaab eist de verantwoordelijkheid op.²²⁸

4.2. Doelgerichte moordaanslagen

De lokale en internationale pers rapporteert tussen september 2016 en mei 2017 ook verschillende doelgerichte moordaanslagen in Mogadishu, met vuurwapens of met explosieven, meestal met een of meerdere dodelijke slachtoffers. Sommige aanslagen worden opgeëist door Al Shabaab, in andere gevallen gaat het om onbekende schutters. De daders weten vaak te ontkomen. In juni 2016 schrijft Goobjoog News dat "[in] the recent months, unknown gunmen have been snuffing out residents in the capital Mogadishu".²²⁹ Shabelle Media Network schrijft op 24 augustus 2016 dat het aantal moordaanslagen op soldaten en overheidsfunctionarissen is toegenomen naarmate de verkiezingen van eind 2016 dichterbij komen.²³⁰ In mei 2017 heeft Garowe Online het opnieuw over een stijging van het aantal gerichte moorden "targeting civil servants, security personnel and the elders [that] participated [in] the recent parliamentary election process".²³¹ Onderstaand overzicht tracht gezinszins exhaustief te zijn.

Onder de slachtoffers van deze aanslagen bevinden zich (voormalige) parlementsleden,²³² maar ook een minister die per ongeluk wordt gedood door veiligheidspersoneel in mei 2017;²³³ traditionele ouderen en andere gedelegeerden van de deelstaten die aan de verkiezingen deelnamen;²³⁴ lokale politieke vertegenwoordigers en overheidsfunctionarissen;²³⁵ politieagenten, soldaten of medewerkers van de inlichtingendiensten;²³⁶ journalisten;²³⁷ en humanitair personeel.²³⁸

²²⁶ Al Jazeera, 10/04/2017, [url](#) ; Hiiraan Online, 10/04/2017, [url](#)

²²⁷ Reuters (Sheikh A., Omar F.), 08/05/2017, [url](#) ; The Messenger (Tuuryare A.M.), 09/05/2017, [url](#)

²²⁸ VOA (Maruf H.), 24/05/2017, [url](#) ; Al Jazeera, 24/05/2017, [url](#)

²²⁹ Goobjoog News, 14/06/2016, [url](#)

²³⁰ Shabelle Media Network, 24/08/2016, [url](#)

²³¹ Garowe Online, 25/05/2017, [url](#)

²³² Garowe Online, 01/02/2017, [url](#) ; Garowe Online, 26/02/2017, [url](#) ; The Messenger (Tuuryare A.M.), 28/04/2017, [url](#)

²³³ VOA (Maruf H.), 03/05/2017, [url](#) ; BBC, 04/05/2017, [url](#)

²³⁴ Garowe Online, 29/12/2016, [url](#) ; UN Security Council, 09/01/2017, p. 2, [url](#) ; Garowe Online, 28/01/2017, [url](#) ; Hiiraan Online, 15/02/2017, [url](#) ; Garowe Online, 21/03/2017, [url](#) ; Garowe Online, 10/05/2017, [url](#) ; Garowe Online, 11/05/2017, [url](#) ; Garowe Online, 25/05/2017, [url](#) ; SIN (Agnon S.Y.), 31/05/2017, [url](#)

²³⁵ Hiiraan Online, 18/02/2017, [url](#) ; Garowe Online, 28/02/2017, [url](#) ; Garowe Online, 09/03/2017, [url](#) ; Mareeg, 25/03/2017, [url](#) ; Goobjoog News, 25/03/2017, [url](#)

²³⁶ Shabelle Media Network, 24/11/2016, [url](#) ; Garowe Online, 31/12/2016, [url](#) ; Hiiraan Online, 30/01/2017, [url](#) ; Garowe Online, 25/02/2017, [url](#) ; SIN (Agnon S.Y.), 08/03/2017, [url](#) ; Garowe Online, 09/03/2017, [url](#) ; Reuters, 27/04/2017, [url](#) ; UN Security Council, 09/01/2017, p. 2, [url](#) ; Goobjoog News, 29/03/2017, [url](#) ; The Messenger (Tuuryare A.M.), 20/04/2017, [url](#) ; Goobjoog News, 25/04/2017, [url](#) ; Garowe Online, 07/05/2017, [url](#) ; Shabelle News, 31/05/2017, [url](#)

²³⁷ CPJ, 27/09/2016, [url](#) ; HRW (Bader L.), 13/03/2017, [url](#) ; Goobjoog News, 23/04/2017, [url](#)

²³⁸ Xinhua, 17/04/2017, [url](#)

Bij een aantal doelgerichte moordaanslagen of andere dodelijke incidenten zijn burgers het slachtoffer.²³⁹ Zo doodt een soldaat vier IDP's bij een voedselbedeling in het district Kahda op 29 mei 2017.²⁴⁰

4.3. Andere gewelddadige incidenten

Naast de complexe aanslagen en doelgerichte moordaanslagen vermelden de geraadpleegde bronnen in de periode van september 2016 tot mei 2017 nog verschillende andere incidenten die meestal meerdere doden maken, waaronder burgers.

Het gaat om zelfmoordaanslagen, bomaanslagen of aanslagen met granaten, die voornamelijk militaire doelwitten of de politie viseren,²⁴¹ maar ook restaurants geliefd bij militairen of bij overheidspersoneel²⁴² of het hoofdkwartier van het United Nations Development Programme (UNDP)²⁴³.

De Somalische media maken nu en dan ook gewag van confrontaties tussen de ordediensten in Mogadishu waarbij slachtoffers vallen.²⁴⁴ Op 26 april 2017 vallen er bijvoorbeeld vijf doden, waaronder omstaanders, bij een confrontatie tussen politieagenten en militairen in het district Hodan.²⁴⁵

Het presidentiële paleis of de internationale luchthaven zijn geregeld het doelwit van mortieraanvallen, die aan Al Shabaab worden toegeschreven. Deze missen vaak doel en maken soms burgerdoden in residentiële wijken.^{246 247} Zo maken op 7, 16 en 18 april 2017 aan Al Shabaab toegeschreven mortieraanvallen enkele burgerdoden, waaronder leerlingen en een leraar van een lagere school, aldus de Somalische pers. Veiligheidstroepen doden twee daders.²⁴⁸ AI schrijft in haar overzicht voor 2016 dat Al Shabaab die mortieraanvallen ook rechtstreeks richt op dichtbevolkte gebieden in Mogadishu.²⁴⁹

Voor enkele andere aanslagen nabij populaire restaurants is het niet duidelijk of de aanslag burgers viseert of ordediensten of functionarissen als doelwit had.²⁵⁰ Zo maakt een autobom op 5 april 2017 minstens zeven doden, voornamelijk klanten van een restaurant in de buurt van de ministeries van Binnenlandse Veiligheid en Jeugd.²⁵¹

²³⁹ Goobjoog News, 21/10/2016, [url](#) ; Goobjoog News, 15/01/2017, [url](#) ; Goobjoog News, 23/01/2017, [url](#) ; Goobjoog News, 01/03/2017, [url](#) ; Goobjoog News, 04/04/2017, [url](#) ; Goobjoog News, 30/05/2017, [url](#) ; Garowe Online, 28/03/2017, [url](#)

²⁴⁰ Goobjoog News, 30/05/2017, [url](#) ; The Messenger, 29/05/2017, [url](#)

²⁴¹ Al Jazeera, 05/11/2016, [url](#) ; Al Jazeera, 15/12/2016, [url](#) ; Garowe Online, 13/02/2017, [url](#) ; Reuters (Sheikh A., Omar F.), 17/05/2017, [url](#) ; Xinhua, 17/05/2017, [url](#) ; The Messenger (Tuuryare A.M.), 18/05/2017, [url](#) ; Garowe Online, 21/05/2017, [url](#) ; AP, 24/03/2017, [url](#) ; Garowe Online, 30/04/2017, [url](#)

²⁴² Reuters (Sheikh A., Hussein A.), 07/01/2017, [url](#) ; VOA (Maruf H.), 07/01/2017, [url](#) ; Mareeg, 25/03/2017, [url](#)

²⁴³ Garowe Online, 04/01/2017, [url](#)

²⁴⁴ Garowe Online, 10/04/2017, [url](#) ; Garowe Online, 20/05/2017, [url](#)

²⁴⁵ The Messenger (Tuuryare A.M.), 26/04/2017, [url](#) ; Garowe Online, 26/04/2017, [url](#)

²⁴⁶ VOA, 07/02/2017, [url](#) ; UN Security Council, 06/09/2016, p. 3, [url](#) ; UN Security Council, 09/05/2017, p. 3, [url](#)

²⁴⁷ VOA, 16/02/2017, [url](#)

²⁴⁸ Hiiraan Online, 07/04/2017, [url](#) ; Garowe Online, 16/04/2017, [url](#) ; Garowe Online, 18/04/2017, [url](#) ; Goobjoog News, 16/04/2017, [url](#) ; The Messenger (Tuuryare A.M.), 16/04/2017, [url](#)

²⁴⁹ AI, 22/02/2017, [url](#)

²⁵⁰ Hiiraan Online, 24/03/2017, [url](#)

²⁵¹ Al Jazeera, 05/04/2017, [url](#) ; Africanews (Karuri K.), 05/04/2017, [url](#)

5. Doelwitten van het geweld

5.1. Statistieken

UNHCR stelt in januari 2014, net als AI in februari 2017, dat betrouwbare statistieken over burgerslachtoffers in Somalië niet beschikbaar zijn ondanks meerdere aanbevelingen van de VN-Veiligheidsraad. Als redenen noemt UNHCR de aanhoudende onveiligheid en de politieke onwil om van opvolging een prioriteit te maken.²⁵² In september 2014 noemt het Britse Upper Tribunal de statistische gegevens over burgerdoden in Mogadishu "incomplete and unreliable".²⁵³ Lifos vermeldt ook in juni 2016 nog het gebrek aan betrouwbare statistieken, die het moeilijk maken om de situatie voor burgers met zekerheid te beoordelen.²⁵⁴

In juli 2015 richt AMISOM een Civilian Casualty Tracking Analysis and Response Cell (CCTARC) op voor de registratie van burgerslachtoffers van incidenten waarbij AMISOM betrokken is.²⁵⁵ Maar de UN Monitoring Group merkt in oktober 2016 op dat de landen die troepen leveren weinig geneigd zijn gegevens te verstrekken.²⁵⁶

Wat heel Afrika betreft, lopen burgers het grootste risico slachtoffer te worden van geweld in Burundi, Somalië en Soedan, terwijl Nigeria verreweg het meest dodelijke land voor burgers is, aldus het onderzoekscentrum ACLED dat voor alle Afrikaanse conflictgebieden gegevens verzamelt.²⁵⁷

Volgens de analyse die Landinfo van ACLED's gegevens voor 2016 maakte, waren er 204 aanvallen tegen burgers in 2016 (niet enkel *violence against civilians*, maar ook *remote violence* en *strategic developments* die burgers viseren of treffen), ongeveer 40 % van alle gewelddadige incidenten in Mogadishu. Deze incidenten maakten 256 slachtoffers, de meerderheid vermoedelijk burgers. Maar ook de andere gewelddadige incidenten die militaire doelwitten viseren maken burgerslachtoffers, al is het niet duidelijk hoeveel van de overige 425 doden burgers zijn. Volgens Landinfo gaat het over een minderheid, en zijn het personen die "in the wrong place at the wrong time" waren. In het geval van incidenten waarbij de daders onbekenden zijn gaat het vaak om gerichte aanslagen en moorden, onder meer tegen zakenlui, clanleiders of ambtenaren. Wanneer Al Shabaab verantwoordelijk is voor het geweld tegen burgers (in ongeveer 30 % van de aanvallen van de islamistische beweging) gaat het eveneens om gerichte aanslagen, maar vallen er vooral veel burgerslachtoffers bij complexe aanslagen op hotels of restaurants.²⁵⁸

Een gelijkaardige analyse van de gegevens van ACLED voor de eerste vijf maanden van 2017 toont 146 aanvallen tegen burgers (niet enkel *violence against civilians*, maar ook gevallen van *remote violence* waarbij burgers worden geviserd of getroffen). Het gaat om meer dan de helft van alle incidenten in Mogadishu. Deze incidenten maakten 276 slachtoffers (225 bij *violence against civilians*, 51 bij *remote violence*), waarvan de grote meerderheid vermoedelijk burgers. Volgens de telling van ACLED benadert het aantal burgerslachtoffers na vijf maanden dus het totale aantal burgerslachtoffers in 2016 (225 van januari tot en met mei 2017 tegenover 256 in heel 2016).²⁵⁹

²⁵² UNHCR, 01/2014, [url](#) ; AI, 22/02/2017, [url](#)

²⁵³ United Kingdom Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 10/09/2014, p. 2, [url](#)

²⁵⁴ Lifos – Migrationsverket, 16/06/2016, p. 7, [url](#)

²⁵⁵ UN Security Council, 28/07/2015, [url](#) ; AMISOM, *Civilian Casualty Tracking, Analysis, and Response Cell (CCTARC)*, s.d., [url](#)

²⁵⁶ UN Security Council, 31/10/2016, p. 167, [url](#)

²⁵⁷ ACLED (Moody J.), *Trend 1: Rates of Violence in 2016*, 18/01/2017, [url](#)

²⁵⁸ Landinfo, 27/02/2017, [url](#)

²⁵⁹ ACLED, 03/06/2017, [url](#)

Volgens de rapporten van de secretaris-generaal van de VN met betrekking tot het jaar 2016 vielen er bij veiligheidsoperaties en acties van Al Shabaab 600 burgerdoden in heel Somalië in 2016. De Somalische veiligheidsdiensten en internationale strijdkrachten waren verantwoordelijk voor 182 dodelijke slachtoffers, terwijl Al Shabaab en niet-geïdentificeerde actoren 310 doden maakten. De VN-rapporten verduidelijken niet hoe de rest van de dodelijke slachtoffers aan hun einde kwam en bevatten geen aparte cijfers voor Mogadishu.²⁶⁰

Tijdens de eerste vier maanden van 2017 telt de VN in heel Somalië 287 burgerdoden en 359 gewonden ten gevolge van het gewapend conflict, waarvan 54 doden door toedoen van de veiligheidsdiensten en 20 door operaties van AMISOM. Al Shabaab is verantwoordelijk voor 134 doden, een stijging met 46,5 % tegenover de voorgaande maanden, aldus de VN.²⁶¹

Volgens de VN werden er in 2014 538 kinderen gedood of verminkt, terwijl het aantal in 2015 steeg tot 753. In de eerste helft van 2016 was er opnieuw een grote toename met 652 kinderen. Meestal waren onbekende gewapende elementen, het Somalische leger of Al Shabaab verantwoordelijk. De meeste slachtoffers vielen door kruisvuur, mortieren, bomaanslagen en incidenten met *explosive remnants of war*. De bron preciseert niet hoeveel van deze slachtoffers in Mogadishu vielen.²⁶²

Somalia Protection Cluster, een agentschap onder de hoede van het UNHCR ter coördinatie van humanitaire actie, en AMISOM merken op dat explosieven een belangrijke bedreiging blijven voor de bevolking in het algemeen. In 2016 waren ze verantwoordelijk voor de dood of verwonding van 793 burgers. De bron preciseert niet hoeveel van deze incidenten in Mogadishu plaatsvonden.²⁶³ UN Mine Action Service telt daarentegen 267 doden en 727 gewonden door toedoen van IED's.²⁶⁴

5.2. Analyse

In september 2015 stellen hoge vertegenwoordigers van de VN dat het risico op blootstelling aan "indiscriminate violence" hoog blijft en dat de aanslagen en complexe terreuroperaties van Al Shabaab de burgerlijke bevolking "disproportionally" treffen, ook in Mogadishu.²⁶⁵ Een veiligheidsexpert waarmee het Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (BFA), de Oostenrijkse migratiedienst, in november 2015 spreekt, meent dat Al Shabaab net collaterale schade wil vermijden om haar reputatie te verbeteren.²⁶⁶

Het Nederlandse ministerie voor Buitenlandse Zaken schrijft in haar ambtsbericht over de situatie in 2015 dat Al Shabaab de grootste bron van onveiligheid is in Somalië. De terreur van de islamistische groepering is volgens het ministerie niet willekeurig en haar doelen zijn in algemene zin voor het hele land weloverwogen: de overheid, internationale organisaties en andere "ongelovigen" en "indringers".²⁶⁷ Zowel Landinfo als de Deense migratiedienst en de DRC, die zich baseren op gesprekken die ze eind 2015 en begin 2016 voerden met internationale en lokale bronnen, en ook het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken stellen dat Al Shabaab geen gewone Somalische burgers als doelwit neemt, maar dat "being in the wrong place at the wrong time" het grootste risico

²⁶⁰ UN Security Council, 09/05/2016, p. 10, [url](#) ; UN Security Council, 06/09/2016, p. 10, [url](#) ; UN Security Council, 09/01/2017, pp. 9-10, [url](#)

²⁶¹ UN Security Council, 09/05/2017, p. 9, [url](#)

²⁶² UN Security Council, 22/12/2016, pp. 9-11, [url](#)

²⁶³ Somalia Protection Cluster, 24/02/2017, [url](#) ; AMISOM, 30/08/2016, [url](#)

²⁶⁴ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

²⁶⁵ UN Security Council, 21/09/2015, p. 5, [url](#) ; United Nations Human Rights Council, 29/09/2015, p. 5, [url](#)

²⁶⁶ EASO, p. 51, 02/2016, [url](#)

²⁶⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/03/2016, pp. 14-15, [url](#)

vormt voor de burgerbevolking. Het Deense rapport stelt dat aanvallen op markten waar geen “high value targets” aanwezig zijn eerder zelden voorkomen.²⁶⁸

In februari 2016 stelt The Jamestown Foundation daarentegen dat Al Shabaab in toenemende mate gewone burgers treft, daar waar de groepering voorheen voornamelijk militairen, overheidspersoneel of afvalligen (apostaten) viseerde. De organisatie ziet een mogelijk substantiële strategische wijziging, onder meer onder invloed van de concurrentie van IS en de invloed van radicale buitenlandse militanten.²⁶⁹ Het Zweedse Lifos schrijft op basis van gesprekken in Somalië in maart 2016 dat de situatie voor burgers in Zuid- en Centraal-Somalië ietwat verslechterd is. Al Shabaab heeft de intensiteit en de frequentie van aanvallen in de steden opgevoerd, waarbij Mogadishu het grootste aantal aanvallen krijgt te verwerken, en viseert nu ook burgers. Het risico om op het verkeerde moment op de verkeerde plaats te zijn is toegenomen.²⁷⁰ De experts Barnes en Yusuf van ICG stellen in juni 2016 eveneens vast dat *soft targets* in Mogadishu het doelwit blijven van Al Shabaab.²⁷¹ Niettemin is de overgrote meerderheid Al Shabaabs aanvallen niet op burgers gericht, aldus expert Christopher Anzalone in april 2016.²⁷²

In maart 2016 verklaren experts zoals Hansen, Barnes en Menkhaus dat Al Shabaab met grootschalige aanslagen het vertrouwen in de regering en het geloof in veiligheid en normaliteit wil ondermijnen, en zo het idee dat Somalië herrijst wil tenietdoen.²⁷³

De UN Monitoring Group, die zich voor de periode van oktober 2015 tot oktober 2016 op gegevens van ACLED baseert, stelt dat het geweld tegen burgers gestaag stijgt sinds januari 2015, met juni 2016 als meest gewelddadige maand.²⁷⁴ Al Shabaab was verantwoordelijk voor de meeste burgerslachtoffers, niet omdat het aantal aanvallen werd opgedreven, maar omdat de islamistische groepering zich verzekert van een hoog aantal burgerslachtoffers door de keuze van de doelwitten, de verbeterde aanvalsstrategie en de aard van de explosieven, met name grotere hoeveelheden beladen met metaalsplinters. De cijfers betreffen heel Somalië, maar de UN Monitoring Group verwijst onder meer naar de grootschalige aanslagen in Mogadishu.²⁷⁵

In haar overzicht van de mensenrechtensituatie in 2016 schrijft HRW dat Al Shabaab regelmatig burgers en burgerlijke infrastructuur viseert. De organisatie ziet een toename van aanvallen op scholen, hotels en restaurants in Mogadishu.²⁷⁶ Behalve een dodelijke mortierinslag op een school in Mogadishu in april 2017²⁷⁷ vond Cedoca in de geraadpleegde bronnen weliswaar geen informatie terug over een aanval op een school in Mogadishu.

De expert Menkhaus stelt in april 2016 dat de veiligheid in Mogadishu een zeer complex gegeven is omwille van de verscheidenheid aan strijdende partijen, de onderlinge verhoudingen tussen deze partijen, het verschil in veiligheid naargelang de buurt, de invloed van claudentiteit op veiligheid en de ambivalente rol van de ordediensten. Accurate informatie over veiligheidsrisico's is voor inwoners van Mogadishu bijgevolg cruciaal:

²⁶⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/03/2016, pp. 14-15, [url](#) ; DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 12, [url](#) ; Landinfo, 27/02/2017, [url](#)

²⁶⁹ The Jamestown Foundation (Brandon J.), 19/02/2016, [url](#)

²⁷⁰ Lifos – Migrationsverket, 16/06/2016, pp. 6-7, [url](#)

²⁷¹ ICG (Barnes C., Yusuf Z.), 27/06/2016, [url](#)

²⁷² CTC (Anzalone C.), 22/04/2016, [url](#)

²⁷³ AFP, 04/03/2016, [url](#)

²⁷⁴ Goobjoog News heeft het eind juni 2016 over over een golf van moorden op overheidsfunctionarissen in Mogadishu: Goobjoog News, 28/06/2016, [url](#)

²⁷⁵ UN Security Council, 31/10/2016, pp. 145-146, [url](#) ; ACLED (Raleigh C.), 07/10/2016, [url](#)

²⁷⁶ HRW, 27/01/2016, [url](#)

²⁷⁷ Garowe Online, 18/04/2017, [url](#)

“To stay safe, residents of Mogadishu have to make sophisticated, daily calculations, with potentially disastrous consequences for mistakes. In this context, one of the most important forms of protection is reliable and timely information.”²⁷⁸

Het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken schrijft in maart 2016 dat inwoners van de hoofdstad hun individuele veiligheid voor een aanzienlijk deel zelf in de hand hebben. Iemands publieke rol of verwesterde opvattingen en voorkomen (in het bijzonder voor vrouwen) bepalen in grote mate diens veiligheid. Het is onmogelijk het grootste risico in Mogadishu in te schatten, aldus het ministerie: “een gerichte politieke aanslag, ‘gewone’ misdaad, gewelddadig optreden door de autoriteiten zelf [...], een verkeersongeluk, of een verdwaalde kogel of bomscherf.”²⁷⁹

De door Cedoca geraadpleegde bronnen identificeren de verschillende doelwitten van Al Shabaab en/of van onbekende gewapende personen als volgt: personen die werken voor de federale overheid in de brede zin, met name ambtenaren en politici, waaronder ministers, parlementairen en leden van regionale administraties, maar ook hun personeel; gemeenschapsleiders en clanoudsten die de federale regering ondersteunen; leden van de federale ordediensten, van regeringsgezinde militias, van AMISOM; medewerkers van de VN en van andere internationale organisaties; buitenlanders en functionarissen van andere landen; journalisten en leden van de civiele maatschappij (naargelang hun activiteiten, hun houding tegenover Al Shabaab en hun eventuele banden met de VS, aldus de Deense migratiedienst). De Deense migratiedienst en de DRC voegen hier op basis van interviews met medewerkers van de VN en van Somalische en internationale ngo’s in maart 2017 aan toe dat ook burgers die met de overheid worden geassocieerd en lager VN-personeel, zoals de onderhoudsploeg, kan geïsoleerd worden. Zakenlui die met de federale regering samenwerken zijn eveneens een doelwit van Al Shabaab.²⁸⁰ Horseed Media stelt in 2015 dat militanten van Al Shabaab in Mogadishu functionarissen van een lagere rang in het vizier nemen, die vaak niet dezelfde bescherming genieten als hoge verantwoordelijken en soms slechts heel losse banden hebben met de overheid.²⁸¹ USDOS stelt dat familieleden van doelwitten geïsoleerd kunnen worden.²⁸² Volgens het Nederlandse ambtsbericht van maart 2016 zijn ook journalisten, hogere onderwijsinstellingen en studenten een doelwit, maar is dit “aanzienlijk minder frequent”.²⁸³ Reuters meldt begin september 2015 dat Al Shabaab in een communiqué dreigt mannen en vrouwen in Mogadishu te viseren die een “immorele cultuur” tentoonspreiden en hotels, stranden en nachtclubs bezoeken. Reuters denkt hierbij aan de uit de diaspora teruggekeerde Somaliërs.²⁸⁴ Daarnaast riskeren Somaliërs die werken voor internationale organisaties of voor de overheid het doelwit te worden van andere gewapende actoren die op hun lucratieve job azen, aldus het missieverslag van de Deense migratiedienst.²⁸⁵

Lifos merkt op dat geen enkele lijst van doelwitten exhaustief is, maar dat iedereen die door Al Shabaab als vijand wordt beschouwd een mogelijk doelwit is. Volgens Lifos is het aantal geïsoleerde groepen in juni 2016 groter dan in de herfst van 2014. Ook straatverkopers en kleine handelaars die met het leger of AMISOM handel drijven zijn bijvoorbeeld doelwitten, zij het in geringe mate.²⁸⁶

In haar jaarlijks rapport over terrorisme in Somalië schrijft USDOS dat in 2015 zelfmoord- en andere aanvallen in Mogadishu vaak de internationale luchthaven troffen, net als regeringsgebouwen en

²⁷⁸ CSG (Menkhaus K.), 05/04/2016, p. 34, [url](#)

²⁷⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/03/2016, p. 75, [url](#)

²⁸⁰ UNHCR, 05/2016, [url](#) ; Lifos – Migrationsverket, 16/06/2016, pp. 7-10, [url](#) ; Landinfo, 27/02/2017, [url](#) ; DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, pp. 18-19, [url](#) ; UN Security Council, 31/10/2016, pp. 4-5, 32, [url](#) ; USDOS, 03/03/2017, [url](#)

²⁸¹ Horseed Media, 26/04/2015, [url](#) ; Horseed Media, 30/08/2015, [url](#)

²⁸² USDOS, 03/03/2017, [url](#)

²⁸³ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/03/2016, p. 19, [url](#)

²⁸⁴ Reuters (Omar F. e.a.), 02/09/2015, [url](#)

²⁸⁵ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, pp. 18-19, [url](#)

²⁸⁶ Lifos – Migrationsverket, 16/06/2016, pp. 7-10, [url](#)

bepaalde hotels populair bij overheidsfunctionarissen en zakenmensen.²⁸⁷ Een militant van Al Shabaab verklaarde in november 2015 aan de BBC dat een aantal hotels specifieke doelwitten zijn “because they provide lodging for members of the apostate government, certain members of the diaspora, foreigners and other infidels”.²⁸⁸

De hotels en restaurants die Al Shabaab aanvalt zijn, aldus Landinfo, plaatsen die door dignitarissen worden gefrequenteerd en uitgebreide veiligheidsmaatregelen voorzien, zoals barrières en gewapende bewaking. Sommige hotels zijn meer dan eens het doelwit geweest van een aanslag. Al Shabaab zou, volgens enkele door Landinfo geïnterviewde bronnen en volgens Horseed Media, de burgers waarschuwen weg te blijven van door functionarissen bezochte plaatsen. Niettemin houdt de groepering geen rekening met mogelijke burgerslachtoffers op het moment van een aanslag.²⁸⁹

USDOS merkt in zijn rapport over de mensenrechtensituatie in 2016 op dat minderheidsgroepen, die meestal geen gewapende militia kunnen onderhouden, onevenredig vaak geconfronteerd worden met moord, foltering, verkrachting, kidnapping en roof van eigendom of land, discriminatie en uitsluiting vanwege leden van meerderheidsclans. Vaak handelen de daders met de goedkeuring van lokale of federale overheden. Vertegenwoordigers van minderheden in het parlement zijn het doelwit van onbekende aanvallen.²⁹⁰

6. Geografische verdeling van het geweld

Mogadishu wordt bestuurd door een burgemeester, tevens gouverneur van de grotere regio Banadir (Benadir). Volgens een volkstelling van 2015 telt de regio 1.650.227 inwoners.²⁹¹ De census die uit verschillende hoeken kritiek krijgt, aldus Horseed Media, wordt in 2015 betwist door de burgemeester die het over 3.600.000 inwoners heeft.²⁹² Het Amerikaanse adviesbureau Demographia schat de bevolking van Mogadishu, een van de snelst groeiende steden ter wereld,²⁹³ in april 2017 op 2.425.000 inwoners.²⁹⁴

De stad bestaat uit zeventien districten, die geleid worden door een districtscommissaris.²⁹⁵ De verschillende districten zijn, van noordoost naar zuidwest: Heliwaa (Heliwa, Huruwa, Huriwa); Karaan; Yaaqshiid (Yaaqshid); Shibis; Wardhiigley (Wardhiigleey, Warta Nabada); Boondheere (Bondhere); Shangaani (Shingani); Abdiiaz (Abdul-aziz, Cabdulcasiis, Cabdicasiis); Hamar Weyne (Xamar Weyne); Hamar Jabjab (Xamar Jabjab); Waaberi (Waberi); Hawl Wadaag (Howl Wadaag, Howlwadaag); Hodan; Dayniile (Daynile, Deynile); Wadajir (Medina, Madina); Dharkenley.²⁹⁶ Het zeventiende district, Kahda (Kaxda), wordt niet op alle geraadpleegde kaarten vertoond.²⁹⁷

²⁸⁷ USDOS, 02/06/2016, [url](#)

²⁸⁸ BBC (Harper M.), 07/11/2015, [url](#)

²⁸⁹ Landinfo, 27/02/2017, [url](#) ; Horseed Media, 27/07/2015, [url](#)

²⁹⁰ USDOS noemt volgende minderheidsgroepen : “Minority groups included the Bantu (the largest minority group), Banadiri, Reer Hamar, Brawanese, Swahili, Tumul, Yibir, Yaxar, Madhiban, Hawrarsame, Muse Dheryo, Faqayaqub, and Gabooye.” in USDOS, 03/03/2017, [url](#)

²⁹¹ Horseed Media, 26/05/2015, [url](#)

²⁹² Horseed Media, 01/06/2015, [url](#)

²⁹³ The Guardian, 18/11/2015, [url](#)

²⁹⁴ Demographia, 04/2017, p. 21, [url](#)

²⁹⁵ HIJRA – Regional Office Nairobi (Barasa J.), 11/2014, [url](#) ; Somali Current, 15/12/2014, [url](#) ; EASO, 08/2014, pp. 15-16, [url](#)

²⁹⁶ De eerst vermelde schrijfwijze wordt verder in dit document gebruikt: EASO, 08/2014, pp. 15-16, [url](#) ; UNHCR, *Forced evictions in Mogadishu 1 JAN – 28 FEB 2015*, s.d., [url](#) ; BFA – Oostenrijk (Tiwald A.), 12/10/2015, [url](#)

²⁹⁷ Rift Valley Institute publiceerde in 2017 een kaart van Mogadishu: Rift Valley Institute, HIPS, 2017, p. 109, [url](#)

Mogadishu²⁹⁸

In Dayniile staan de Murusade, een subclan van de Hawiye die dicht bij Al Shabaab aanleunt, sterk, aldus Lifos. De islamistische beweging kan bijgevolg beter infiltreren in de wijk en is moeilijker op te sporen.²⁹⁹ Een vertegenwoordiger van UNHCR stelt in oktober 2014 dan weer dat Al Shabaab sterk staat in de districten Heliwaa en Karaan.³⁰⁰

Goobjoog News schrijft in oktober 2015 dat het district Wadajir berucht is geworden voor zijn moordcommando's (*assassin squads*) die meestal aan de autoriteiten weten te ontsnappen.³⁰¹ Wacaal Media heeft het in november 2015 over "Mogadishu city's most unsafe area".³⁰²

Volgens een analist van de Oostenrijkse migratiedienst BFA waren gedurende de eerste helft van 2015 Yaqshiid, Hawl Wadaag, Hodan, Wardhiigleey, Dharkenley en Wadajir de zwaarst door terroristische activiteiten getroffen districten van Mogadishu.³⁰³ Het BFA stelt vast dat de situatie in de matig tot niet getroffen districten van de hoofdstad "wezenlijk beter" [vertaling] is dan in andere steden zoals Afgoye, Marka, Baidoa of Kismayo, maar dat Mogadishu ook de zwaarst door terroristisch geweld getroffen gebieden van het hele land kent.³⁰⁴

²⁹⁸ Rift Valley Institute, HIPS, 2017, p. 109, [url](#)

²⁹⁹ Lifos - Migrationsverket, 29/04/2015, p. 17, [url](#) ; OODA Loop, 21/06/2014, [url](#) ; OODA Loop, 01/07/2014, [url](#)

³⁰⁰ EASO, 01/12/2014, p. 4, [url](#)

³⁰¹ Goobjoog News, 18/10/2015, [url](#)

³⁰² Wacaal Media, 09/11/2015, [url](#)

³⁰³ BFA – Oostenrijk (Tiwald A.), 12/10/2015, p. 30, [url](#)

³⁰⁴ BFA – Oostenrijk (Tiwald A.), 12/10/2015, p. 30, [url](#)

De “militaire” actieradius van Al Shabaab in Mogadishu blijft beperkt tot een aantal randdistricten, aldus het BFA in oktober 2015. Het betreft de districten Dayniile en Heliwaa en delen van Karaan, Yaqshiid en Dharkenley. De invloed van Al Shabaab kan ‘s nachts in die gebieden wel vergroten.³⁰⁵ In de andere districten van Mogadishu is de invloed van Al Shabaab beperkt, maar opereert de groepering niettemin op twee manieren: enerzijds met behulp van “verborgen actoren”, anderzijds door middel van complexe aanslagen door “speciale eenheden” [vertaling].³⁰⁶

Het ambtsbericht dat het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken in maart 2016 publiceert beschouwt, op basis van “een analyse van maandelijkse, vertrouwelijke veiligheidsbulletins” Heliwaa en Yaqshiid als gevaarlijkste wijken, terwijl ook Hodan en Wadajir in 2015 vaak te maken kregen met *hit-and-run*- en verkenningsaanvallen van Al Shabaab tegen posities van de ordediensten, die doorgaans weinig of geen slachtoffers maakten. In mei en juli 2015 nam Al Shabaab gedurende enkele uren delen van de perifere districten Kadha, Heliwaa en Dayniile in en waarschuwde er de bevolking, om nadien weer te vertrekken.³⁰⁷

Gesprekspartners vertellen in maart 2016 aan het Zweedse Lifos dat Al Shabaab in de wijken Dayniile, Heliwaa en Yaqshiid een sterke aanwezigheid behoudt. Mogadishu blijft de stad die de meeste aanvallen door Al Shabaab te verwerken krijgt.³⁰⁸ De Deense migratiedienst en de DRC vernemen in december 2016 van een VN-bron dat de overheid in bepaalde wijken nauwelijks of niet aanwezig is. De helft van Mogadishu valt ‘s nachts niet onder de controle van de overheid. De periferie is dan in handen van Al Shabaab, dat ook in de hoofdstad nog steeds taksen heft en recht spreekt.³⁰⁹ Volgens de Zweedse en Deense migratiediensten vinden in Mogadishu, waar veel “high profile targets” zijn, de meeste moorden en aanvallen (autobommen, bembommen, schietpartijen) plaats.³¹⁰

Volgens een analyse van april 2016 van expert Menkhaus zijn bepaalde (door de auteur niet nader genoemde) districten veel veiliger dan andere. Zes van de zestien districten worden door de bewoners als veilig beschouwd, onder meer door een sterke aanwezigheid van AMISOM, van de Somalische ordediensten en van private veiligheidsdiensten, en door duidelijk afgelijnde en onbetwiste clanterritoria. Deze districten trekken veel inwoners van uiteenlopende clans aan en vormen zo meer kosmopolitische clusters. De prijs van onroerend goed is de beste indicator van veiligheid in een bepaalde zone, aldus Menkhaus, met enorme prijsverschillen tussen veilige en minder veilige buurten.³¹¹

Verschillende bronnen beschrijven dan weer “the safest place in the city”, met name de zone rond de internationale luchthaven van Mogadishu, ook gekend als Mogadishu International Airport of MIA, nabij de zee. Het gaat om een veiligheidszone van vier vierkante kilometer, omgeven door prikkeldraad en barrières tegen aanslagen en verdedigd door soldaten van AMISOM. De zone wordt bevolkt door private veiligheidsdiensten, diplomaten, humanitair personeel, soldaten, zakenlui, spionnen, aldus AFP, en herbergt onder meer AMISOM, de VN en de Britse ambassade.³¹² Niettemin stellen VN-rapporten van januari en mei 2017 dat het veiligheidsrisico in deze zone hoog blijft. Na de

³⁰⁵ BFA – Oostenrijk (Tiwald A.), 12/10/2015, pp. 25, 31, [url](#)

³⁰⁶ BFA – Oostenrijk (Tiwald A.), 12/10/2015, p. 31, [url](#)

³⁰⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/03/2016, p. 19, [url](#)

³⁰⁸ Lifos – Migrationsverket, 16/06/2016, pp. 7-8, [url](#)

³⁰⁹ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 12, [url](#)

³¹⁰ Lifos – Migrationsverket, 16/06/2016, pp. 7-8, [url](#) ; DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 12, [url](#)

³¹¹ CSG (Menkhaus K.), 05/04/2016, p. 33, [url](#)

³¹² AFP (McConnell T.), 25/02/2015, [url](#) ; The Times (Starkey J.), 11/05/2015, [url](#) ; Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/03/2016, p. 22, [url](#)

aanval van Al Shabaab nabij de ingang van de luchthaven en de VN-kantoren op 26 juli 2016 werd het lokale personeel van UNDP naar de luchthaven verhuisd.³¹³

Op de internationale luchthaven, die door een Turkse firma wordt uitgebaat³¹⁴, verzorgen, volgens de officiële website, Turkse, Somalische en Keniaanse luchtvaartmaatschappijen binnenlandse en internationale vluchten.³¹⁵ Verschillende bronnen maken gewag van een belangrijke stijging van het aantal vluchten en passagiers gedurende de voorbije jaren, al schortte Turkish Airlines enkele maanden haar vluchten op na een mislukte aanslag op een vliegtuig in februari 2016.³¹⁶

ACLED wijst er in oktober 2016 op dat de proportie geweld tegen burgers sterk varieert naargelang de regio. In de regio's Galmudug, Bay, Jubbada Dhexe en Banadir (Mogadishu), maken dergelijke incidenten een groter aandeel uit van het geweld dan in omliggende regio's en regio's die grenzen aan Kenia of Ethiopië.³¹⁷

7. Verplaatsingen van de bevolking

7.1. Vluchtelingen

7.1.1. Opvang in de regio

Op 1 februari 2017 telt het UNHCR bijna 883.000 Somalische vluchtelingen in de Hoorn van Afrika en omstreken, waarvan om en bij de 325.000 in Kenia, meer dan 255.000 in Jemen, meer dan 245.000 in Ethiopië en meer dan 41.000 in Oeganda.³¹⁸ Ook andere landen van de regio, zoals Oeganda, Djibouti, Egypte en Eritrea, vangen vluchtelingen op.³¹⁹ De meeste vluchtelingen zijn afkomstig van de regio's Jubbada Hoose, Gedo, Banadir (Mogadishu), Bay en Jubbada Dhexe.³²⁰

Sinds maart 2015 zijn ongeveer 30.600 Somaliërs die naar Jemen waren gevlucht teruggekeerd naar hun vaderland, aldus UNHCR. De stroom nam weliswaar af na augustus 2015, aldus USDOS, dat toevoegt dat ook 4.500 Jemenieten naar Somalië zijn getrokken om het gewapend conflict in Jemen te onvluchten.³²¹ In mei 2017 meldt UNHCR dat een toenemend aantal van de Somalische vluchtelingen in Jemen hulp vraagt voor repatriëring. De meesten van hen keren naar Mogadishu terug, stelt het UNHCR.³²² In een interview met IRIN van februari 2016 stelt de humanitaire coördinator van de VN voor Somalië dat de teruggekeerde Somaliërs, in het bijzonder vrouwen en niet-begeleide kinderen, met dezelfde problemen te maken krijgen als IDP's, zoals uitbuiting, geweld en discriminatie.³²³ Tegelijkertijd trekken tussen januari en november 2016 nog meer dan 17.000 Somaliërs naar Jemen, aldus het UNHCR, ondanks het gewapende conflict dat daar woedt.³²⁴

Volgens USDOS repatrieerde Saoedi-Arabië tussen 2013 en eind 2016 ongeveer 85.000 Somaliërs onder dwang naar Mogadishu. Velen konden niet terugkeren naar hun plaats van herkomst en

³¹³ UN Security Council, 09/01/2017, p. 15, [url](#) ; UN Security Council, 09/05/2017, p. 14, [url](#)

³¹⁴ Goobjoog News, 13/10/2015, [url](#)

³¹⁵ Mogadishu Airport – Aden Adde international airport [website], s.d., [url](#) ; Reuters (Blair E.), 17/02/2015, [url](#)

³¹⁶ Somali Update, 29/04/2015, [url](#) ; Goobjoog News, 27/04/2016, [url](#) ; Xinhua, 01/05/2016, [url](#)

³¹⁷ ACLED (Raleigh C.), 07/10/2016, [url](#)

³¹⁸ UNHCR, 01/02/2017, [url](#)

³¹⁹ UNHCR, *Refugees in the Horn of Africa: Somali Displacement Crisis, Regional Overview*, s.d., [url](#)

³²⁰ UNHCR, 01/02/2017, [url](#)

³²¹ UNHCR (Mantoo S.), 19/05/2017, [url](#) ; USDOS, 03/03/2017, [url](#)

³²² UNHCR, 16/10/2015, [url](#) ; UN News Service, 19/05/2017, [url](#)

³²³ IRIN (Mulla M.O.), 02/02/2016, [url](#)

³²⁴ UN News Service, 29/11/2016, [url](#)

werden IDP's.³²⁵ In 2015 getuigden een aantal onder hen aan HRW over bedreigingen en fysiek geweld vanwege Al Shabaab en het Somalische leger na hun terugkeer.³²⁶

In de nasleep van een grote veiligheidsoperatie in Nairobi in april 2014 ging ook Kenia over tot de gedwongen repatriëring van 359 Somaliërs, waaronder minstens drie erkende vluchtelingen.³²⁷ In 2016 schaft de Keniaanse overheid de *prima facie*-erkenning van Somalische vluchtelingen af en kondigt ze aan het vluchtelingenkamp in Dadaab te zullen sluiten, aanvankelijk eind november 2016, nadien in mei 2017. Hoewel het Keniaanse Hoogerechtsof deze maatregelen in februari 2017 als discriminerend en ongrondwettelijk bestempelt, bevestigt president Uhuru Kenyatta in maart 2017 de sluiting van het kamp.³²⁸ HRW en AI stellen dat de druk die de Keniaanse autoriteiten uitoefenen op de vluchtelingen het vrijwillige karakter van de terugkeer ondermijnt. HRW heeft het zelfs over *refoulement*.³²⁹ HRW geeft aan dat nieuwe asielzoekers in Dadaab sinds de zomer van 2015 nauwelijks nog worden geregistreerd en dus illegaal in het kamp verblijven.³³⁰

De Interim Jubba Administration schort van eind augustus tot begin november 2016 de terugkeer uit Dadaab op omdat de humanitaire ondersteuning ontoereikend is. Volgens regionale autoriteiten zijn op dat moment al 16.000 personen teruggekeerd en leven duizenden van hen in precare omstandigheden.³³¹ UNHCR stelde in 2015 dat bepaalde Somalische vluchtelingen er ook voor kiezen zonder ondersteuning terug te keren.³³² Volgens Somalia Newsroom komen terugkeerders uit Dadaab vaak in IDP-kampen of door Al Shabaab gecontroleerde gebieden terecht.³³³

Sinds de start van een programma van vrijwillige terugkeer onder de hoede van het UNHCR in december 2014 tot 15 maart 2017 keerden meer dan 60.000 vluchtelingen vanuit Kenia terug naar Somalië (meer dan 33.000 in 2016 en meer dan 23.000 in de eerste vier maanden van 2017). Vanuit Jemen keerden meer dan 30.000 Somalische vluchtelingen terug sinds maart 2015. Een honderdtal vluchtelingen keerden terug vanuit Djibouti en Eritrea.³³⁴ In 2015 en 2016 keren de meesten terug naar stedelijke centra zoals Baidoa, Kismayo en Mogadishu en Luuq.³³⁵

7.1.2. Terugkeer

In haar beleidsdocument over terugkeer van mei 2016 schrijft het UNHCR dat Mogadishu niet als intern vluchtalternatief kan dienen voor iemand met een gegronde vrees voor vervolging door staatsactoren enerzijds of door Al Shabaab anderzijds. Dit geldt volgens het UNHCR in het bijzonder voor personen die op een *hit list* van de terreurbeweging staan. Verder schrijft het VN-agentschap dat de redelijkheid van een interne vlucht naar Mogadishu moet worden onderzocht, met bijzondere aandacht voor de mate waarin iemand daadwerkelijk steun kan krijgen van rechtstreekse familie of van zijn clan. Als het voorgestelde alternatief een stedelijk gebied is waar de asielzoeker geen toegang tot accommodatie en bestaansmiddelen heeft en niet op een sociaal netwerk kan

³²⁵ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

³²⁶ HRW, 05/2015, pp. 28-31, [url](#)

³²⁷ HRW, 23/05/2014, [url](#)

³²⁸ AI, 14/11/2016, [url](#); HRW (Bader L.), 16/11/2016, [url](#); HRW, 23/03/2017, [url](#)

³²⁹ HRW, 14/09/2016, [url](#); AI, 14/11/2016, pp. 4-5, 16-18, [url](#)

³³⁰ HRW, 14/09/2016, [url](#); HRW, 23/03/2017, [url](#)

³³¹ VOA, 29/08/2016, [url](#); Somalia Newsroom, 30/08/2016, [url](#); UN Security Council, 09/01/2017, p. 12, [url](#)

³³² UNHCR, 05/08/2015, [url](#)

³³³ Somalia Newsroom, 26/03/2017, [url](#)

³³⁴ UNHCR, 31/03/2017, [url](#); UNHCR, 21/04/2017, [url](#)

³³⁵ UNHCR, *WEEKLY UPDATE | Support to Voluntary Repatriation of Somali Refugees from Kenya. Total reporting period: 8 December 2014 to 1 November 2015*, s.d., [url](#); UNHCR, 16/10/2015, [url](#); OCHA, 10/2016, pp. 4, 8, [url](#)

terugvallen, komt de persoon waarschijnlijk terecht in een situatie vergelijkbaar met die van stedelijke IDP's.³³⁶ (zie 7.2. IDP's)

UNHCR raadt verder aan geen Somaliërs gedwongen terug te sturen naar gebieden in Zuid- en Centraal-Somalië "that are affected by military action and/or ensuing displacement, remain fragile and insecure after recent military action, or remain under full or partial control of non-State armed groups."³³⁷

Hoewel terugkeer naar Somalië binnen de diaspora meer en meer een leefbare optie lijkt, volgens een rapport van juni 2014 van het HIPS, en een vitale bijdrage kan leveren aan de heropbouw, geldt dit enkel voor zij die de nationaliteit van hun gastland hebben bekomen, die voldoende bemiddeld zijn en op de nodige professionele netwerken kunnen rekenen. Het betreft zelden een permanente terugkeer maar vaker een circulaire beweging. De uit de diaspora teruggekeerde Somaliërs worden hoe langer hoe meer zichtbaar in Somalië, en hun aanwezigheid werkt bepaalde spanningen in de hand. Ze zouden zich superieur voelen, weinig contact leggen met de lokale bevolking, en zouden de betere jobs in de wacht slepen omwille van hun ervaring in het Westen.³³⁸

Volgens het HIPS heeft Al Shabaab concrete bedreigingen geuit tegen terugkeerders uit de diaspora.³³⁹ Ook een door Landinfo geïnterviewde vertegenwoordiger van een internationale hulporganisatie stelde begin 2016 dat een lid van de diaspora vanzelf de aandacht trekt van de islamistische beweging, en dat contacten met de overheid of met buitenlandse organisaties dit risico nog vergroten.³⁴⁰ Volgens de informatie die de Deense migratiedienst en de DRC in december 2016 verzamelden worden terugkeerders in door Al Shabaab gecontroleerd gebied streng in het oog gehouden. Hun gedrag, kleding of netwerk bepaalt of ze al dan niet worden gevisieerd.³⁴¹

Ook volgens de Deense immigratiedienst, die in mei 2015 verschillende internationale organisaties raadpleegt, is het voor iemand die naar Mogadishu terugkeert nog steeds belangrijk dat de lokale gemeenschap hem weet te identificeren. Een vaardig, vindingrijk persoon kan erin slagen op eigen houtje te overleven in Mogadishu, terwijl een zwakker, weinig vindingrijk persoon nood zal hebben aan de steun van een hecht netwerk. Somaliërs uit de diaspora die vrijwillig terugkeren, vaak om een zaak op te starten, eigendom te claimen of voor de regering te werken, beschikken meestal over een netwerk of familie in Mogadishu, aldus de Deense migratiedienst.³⁴² Het Zweedse Lifos merkt op basis van gesprekken gevoerd in Mogadishu in maart 2016 op dat personen die terugkeren om voor een ministerie of organisatie te gaan werken enerzijds de financiële mogelijkheden hebben om hun veiligheid te verhogen. Anderzijds maakt hun welvarende status, hun banden met de Somalische overheid of met Westerse organisaties hen net een doelwit voor Al Shabaab en/of criminelen.³⁴³

Het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken schrijft in een ambtsbericht van december 2014:

"Terugkeerders uit Europa die in Mogadishu arriveren, moeten van de Somalische autoriteiten door iemand worden opgehaald. Somaliërs die gedwongen terugkeren krijgen na aankomst een paspoort van de Somalische immigratiedienst, ipv het Europese reisdocument (de 'EU-staat') waarmee ze naar Mogadishu zijn gereisd."³⁴⁴

Nog volgens het ambtsbericht van 2014 worden de meeste terugkeerders als dusdanig herkend, zelfs na een kort verblijf in het buitenland, omwille van hun kleding, gedragingen, bezittingen. Ze

³³⁶ UNHCR, 05/2016, [url](#)

³³⁷ UNHCR, 05/2016, [url](#)

³³⁸ HIPS, 06/2014, [url](#)

³³⁹ HIPS, 06/2014, p. 2, [url](#)

³⁴⁰ Landinfo, 01/04/2016, pp. 8-9, [url](#)

³⁴¹ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 24, [url](#)

³⁴² Danish Immigration Service, 09/2015, p. 21, [url](#)

³⁴³ Lifos – Migrationsverket, 16/06/2016, pp. 9-10, [url](#)

³⁴⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 12/2014, pp. 71-72, [url](#)

lopen het risico door Al Shabaab te worden beschuldigd van verraad en mijden bijgevolg gebieden onder controle van de islamistische beweging. Het rapport voegt hieraan toe dat terugkeerders over het algemeen niet worden opgevolgd en er dus weinig bekend is over hun situatie ter plaatse.³⁴⁵

In haar ambtsbericht van maart 2016 schrijft het ministerie dat de Somalische regering vrijwillige terugkeerders accepteert, maar slechts mondjesmaat en enkel als zij niet als gevaar voor de nationale veiligheid worden beschouwd.³⁴⁶ Het ministerie voerde gesprekken met vijf Nederlandse Somaliërs om de mogelijkheid tot terugkeer naar Mogadishu in te schatten. De geraadpleegde personen "menen dat Mogadishu voor het merendeel van uit Nederland terugkerende Somaliërs niet te onveilig is." Hulp van de clan of familie is handig bij terugkeer maar in het relatief kosmopolitische Mogadishu is dit minder belangrijk dan in provinciesteden of ruraal gebied, aldus de gesprekspartners. Hetzelfde geldt voor verwesterde en hoogopgeleide terugkeerders. Terugkerende vrouwen hebben het moeilijker dan mannen en vooral verwesterde vrouwen moeten volgens het ministerie hun publieke leven drastisch terugschroeven. Vrouwen die alleen terugkeren, of vrouwen uit minderheidsgroepen die geen beroep kunnen doen op een familie- of clannetwerk, lopen in het algemeen een risico op mensenrechtenschendingen en seksueel en gendergerelateerd geweld.³⁴⁷

Volgens het ambtsbericht is veiligheid "een zeer relatief begrip in Mogadishu/Somalië" en hangt de inschatting sterk af van de persoon, de plaats, het tijdstip en ook van de perceptie van de persoon in kwestie.³⁴⁸

Op 26 mei 2016 stelt de Nederlandse staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, op basis van het ambtsbericht van maart 2016, dat er voor iedere terugkeerder naar gebied onder controle van Al Shabaab, waar de mensenrechten systematisch worden geschonden, een risico voor vervolging of een reëel risico op een met artikel 3 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) strijdige behandeling bestaat. Wel zal onder voorwaarden een vestigingsalternatief worden tegengeworpen in een gebied dat niet onder controle van Al Shabaab staat. Voor Mogadishu en andere gebieden in Zuid- en Centraal-Somalië moet de asielzoeker individuele gronden aannemelijk maken om voor asiel in aanmerking te komen.³⁴⁹ Volgens het ambtsbericht van maart 2016 zijn er geen landen die tussen december 2014 en december 2015 Somaliërs bewust naar gebieden onder controle van Al Shabaab hebben gestuurd.³⁵⁰

Gebrek aan onderwijsmogelijkheden is volgens OCHA voor veel Somaliërs met kinderen een belangrijke reden om niet terug te keren naar Somalië. Tegelijk weegt de terugkeer van Somalische kinderen (47 % van de terugkeerders) zwaar op de reeds beperkte capaciteit van de scholen.³⁵¹

AI stelt in een rapport van november 2016 dat bepaalde groepen levensbedreigende risico's lopen bij gedwongen repatriëring naar Somalië. Zo zijn personen met een handicap bijzonder kwetsbaar voor misbruik zoals gedwongen huisuitzettingen, *gender based violence* en ontoereikende gezondheidszorg, huisvesting of watervoorziening. Minderheidsgroepen zoals de Somalische Bantu, de grootste Somalische minderheid, worden dan weer geconfronteerd met discriminatie, marginalisering en gedwongen rekrutering door Al Shabaab.³⁵²

³⁴⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 12/2014, pp. 71-72, [url](#)

³⁴⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/03/2016, p. 73, [url](#)

³⁴⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/03/2016, p. 74, pp. 79-80, [url](#)

³⁴⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/03/2016, p. 75, [url](#)

³⁴⁹ Ministerie van Veiligheid en Justitie (Dijkhoff K.H.D.M.), 26/05/2016, [url](#)

³⁵⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/03/2016, p. 79, [url](#)

³⁵¹ OCHA, 11/2016, [url](#)

³⁵² AI, 14/11/2016, pp. 5, 24-26, [url](#)

HRW benadrukt in september 2016 het gevaar dat terugkeerders, in het bijzonder degenen die niet terecht kunnen in hun plaats van herkomst, in gevaarlijke IDP-kampen belanden.³⁵³

AI en HRW spraken in 2016 met een aantal vluchtelingen die vanuit Dadaab in Kenia vrijwillig waren teruggekeerd naar Somalië om, na negatieve ervaringen in Mogadishu of in het binnenland, opnieuw naar Dadaab te trekken.³⁵⁴

In 2016 starten de EU en IOM een gezamenlijk tweejarig project om duurzame terugkeer te faciliteren. Het doel is om 22.000 terugkeerders en 1.200 hulpbehoevenden van de gastgemeenschap directe steun te geven.³⁵⁵

7.1.3. Rechtspraak EHRM en Verenigd Koninkrijk

Sinds 2011 heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) zich tot driemaal toe uitgesproken over de veiligheidssituatie in Mogadishu en over het bestaan van een reëel risico op een behandeling strijdig met artikel 3 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) voor al wie in Mogadishu verblijft. In een arrest van juni 2011 oordeelde het EHRM nog "that the violence in Mogadishu was of such a level of intensity that anyone in the city would be at real risk of treatment contrary to Article 3 of the Convention".³⁵⁶ In een arrest van september 2013 schatte het Hof de situatie echter anders in. Het stelde vast dat Al Shabaab Mogadishu niet langer in handen had, dat er geen frontlijngevechten of bombardementen meer plaatsvonden in de hoofdstad en dat het aantal burgerdoden was gedaald:

"[A]lthough the human rights and security situation in the city was serious and fragile and in many ways unpredictable, it was not of such a nature as to place everyone present there at a real risk of treatment contrary to Article 3."³⁵⁷

In een laatste arrest van september 2015, waarvoor het zich baseert op rapporten van de Noorse, Deense en Zweedse migratiediensten, op een arrest van het United Kingdom Upper Tribunal en op documenten van de VN³⁵⁸, erkent het Hof dat de veiligheidssituatie in Mogadishu "serious and fragile" blijft, maar dat de situatie niet verslechterd is sinds 2013. Het Hof oordeelt dus opnieuw dat er geen sprake is van een reëel risico op een met artikel 3 van het EHRM strijdige behandeling voor al wie in Mogadishu aanwezig is ("everyone who is present in the city").³⁵⁹

Het Hof, dat zich in het arrest van september 2015 uitspreekt over een alleenstaande Somalische vrouw, voegt hieraan toe dat de situatie bij terugkeer naar Mogadishu van alleenstaande vrouwen zonder toegang tot bescherming van een mannelijk netwerk wel een dergelijk reëel risico inhoudt:

"In the Court's view, it may be concluded that a single woman returning to Mogadishu without access to protection from a male network would face a real risk of living in conditions constituting inhuman or degrading treatment under Article 3 of the Convention."³⁶⁰

Bij de arresten van september 2013 en september 2015 noemen telkens twee van de zeven rechters in een afwijkende opinie de analyse van het Hof gebrekkig en haar conclusies voorbarig :

³⁵³ HRW, 14/09/2016, [url](#)

³⁵⁴ AI, 14/11/2016, pp. 21-22, [url](#) ; HRW, 14/09/2016, [url](#)

³⁵⁵ IOM, 30/09/2016, [url](#)

³⁵⁶ ECHR, 28/06/2011 [Final 28/11/2011], [url](#) ; ECHR, 10/09/2015, [url](#)

³⁵⁷ ECHR, 05/09/2013 [Final 17/02/2014], [url](#) ; ECHR, 10/09/2015, [url](#)

³⁵⁸ Het gaat onder meer om de volgende rapporten: Danish Immigration Service, Landinfo, 12/03/2014, [url](#) ; Lifos – Migrationsverket, 20/01/2014, [url](#) ; Lifos – Migrationsverket, 29/04/2015, [url](#) ; United Kingdom Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 10/09/2014, [url](#) ; UN Security Council, 12/05/2015, [url](#)

³⁵⁹ ECHR, 10/09/2015, [url](#)

³⁶⁰ ECHR, 10/09/2015, [url](#)

“[The Court] has failed to include in its assessment the reality of massive internal displacement of persons and the unpredictability of the still volatile situation in the Somali capital.”³⁶¹

In 2015 schrijven de twee afwijkende rechters dat het Hof de algemene situatie in Somalië, zoals beschreven in verschillende internationale rapporten, op overdreven wijze relativeert (*downplaying*), en verzetten ze zich in het bijzonder tegen de gedwongen terugkeer van een alleenstaande vrouw die jarenlang in Zweden leefde naar een “dysfunctionele” maatschappij die vijandig staat tegenover haar status.³⁶²

In september 2014 stelt de Immigration and Asylum Chamber van het Upper Tribunal van het Verenigd Koninkrijk, een administratieve beroepsrechtbank, *country guidance* op voor gedwongen terugkeer naar Somalië:

“Generally, a person who is ‘an ordinary civilian’ (i.e. not associated with the security forces; any aspect of government or official administration or any NGO or international organisation) on returning to Mogadishu after a period of absence will face no real risk of persecution or risk of harm such as to require protection under Article 3 of the ECHR or Article 15(c) of the Qualification Directive. In particular, he will not be at real risk simply on account of having lived in a European location for a period of time of being viewed with suspicion either by the authorities as a possible supporter of Al Shabaab or by Al Shabaab as an apostate or someone whose Islamic integrity has been compromised by living in a Western country.”³⁶³

Het Upper Tribunal stelt dat het aantal burgerdoden in Mogadishu sinds 2011 gedaald is, voornamelijk omdat er einde kwam aan de openlijke oorlogvoering binnen de stad en Al Shabaab haar toevlucht neemt tot operaties tegen zorgvuldig geselecteerde doelwitten. Het gerechtshof meent voorts dat men redelijkerwijs van een gewone burger kan verwachten dat hij het persoonlijke risico slachtoffer te worden van een aanslag van Al Shabaab kan verminderen door zones en instellingen te vermijden die als doelwitten van de islamistische beweging kunnen aangeduid worden. Anderzijds dient betrokkene wel toegang te hebben tot een familiaal netwerk of het netwerk van een meerderheidsclan. Bij afwezigheid van dergelijke steun dienen volgens de rechtbank bijkomende afwegingen te worden gemaakt, zoals de situatie voor vertrek uit Mogadishu, de duur van de afwezigheid of de toegang tot werkgelegenheid of financiële middelen.³⁶⁴

7.2. IDP's

Volgens een schatting van het Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) van 2015, die door verschillende andere bronnen wordt hernomen, telt Somalië meer dan 1,1 miljoen IDP's, zowat een tiende van de bevolking. IDMC stelde in 2015 al dat deze cijfers herzien dienen te worden en heeft het eind 2016 over 1.223.000 IDP's. Tussen 2014 en juni 2016 raakten volgens OCHA een bijkomende 180.000 tot 200.000 personen langdurig ontheemd. Dergelijke *protracted internal displacement* is hoofdzakelijk een stedelijk fenomeen, aldus OCHA.³⁶⁵

In 2016 werden meer dan 680.000 personen ontheemd, aldus Somalia Protection Cluster, waarvan bijna de helft omwille van geweld en onveiligheid, bijna een vierde door gedwongen uitzettingen en ongeveer een zesde door droogte en overstromingen.³⁶⁶ In april 2017 schrijft HRW dat elke dag duizenden mensen naar stedelijke gebieden onder regeringscontrole trekken waar internationale

³⁶¹ ECHR, 05/09/2013 [Final 17/02/2014], [url](#)

³⁶² ECHR, 10/09/2015, [url](#)

³⁶³ United Kingdom Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 10/09/2014, pp. 2-4, [url](#)

³⁶⁴ United Kingdom Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 10/09/2014, pp. 2-4, [url](#)

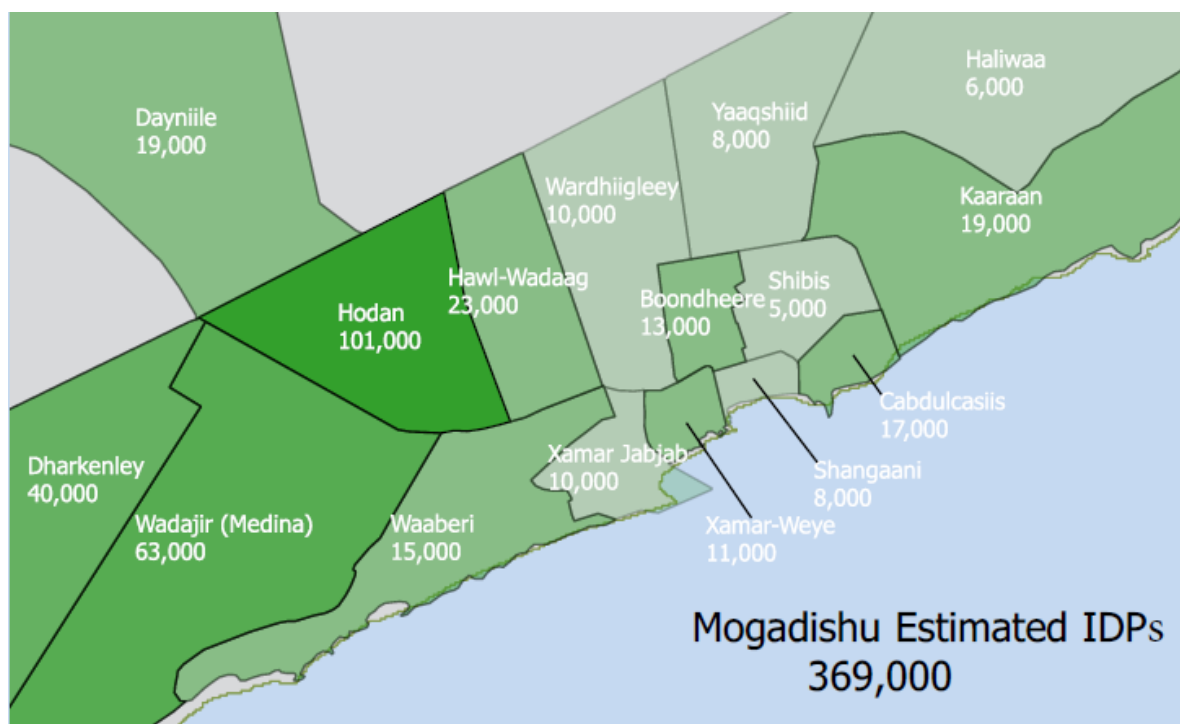
³⁶⁵ IDMC, 18/03/2015, p. 5, [url](#) ; IDMC, NRC, 12/2016, p. 33, [url](#) ; USDOS, 03/03/2017, [url](#) ; IOM 10/04/2017, [url](#)

³⁶⁶ Somalia Protection Cluster, 24/02/2017, [url](#)

hulp meer bereikbaar is.³⁶⁷ UNHCR meldt dat tussen november 2016 en 19 mei 2017 meer dan 714.000 Somaliërs ontheemd raakten omwille van de droogte. Bijna 155.000 ontheemden trokken in diezelfde periode naar Mogadishu, bijna 159.000 naar Baidoa.³⁶⁸ De geraadpleegde bronnen maken niet duidelijk in welke mate het om *protracted internal displacement* gaat.

Volgens Reuters laat Al Shabaab bewoners van de door droogte geplaagde gebieden onder haar controle vertrekken, maar vrezen dezen niet te mogen terugkeren.³⁶⁹

De volgende kaart toont het aantal IDP's per district in Mogadishu in juli 2016. De cijfers van het UNHCR zijn identiek aan degene die de VN-organisatie in november 2014 publiceerde³⁷⁰:

Mogadishu Estimated IDPs³⁷¹

UNHCR telt in april 2016 bijna 400.000 IDP's in Mogadishu, verspreid over 486 informele sites. Het gaat om de grootste concentratie IDP's in het hele land. De laatste jaren verplaatsten de IDP's zich meer en meer naar de periferie van de hoofdstad, onder meer omwille van gedwongen uitzettingen. Eind 2016 leeft meer dan de helft van hen in de districten Dayniile en Kahda, naast 65.000 economische migranten, arme stadsbewoners of teruggekeerde of gerepatrieerde vluchtelingen.³⁷² Volgens een aantal bronnen die in januari 2016 in Mogadishu door de Noorse asielinstantie werden geïnterviewd, behoren de meeste IDP's in de hoofdstad tot de traditionele clans Digil en Rahanweyn, maar zijn er ook de Darod, Hawiye en andere clans vertegenwoordigd.³⁷³

Uitzettingen van IDP's leiden vaak tot *secondary displacement*. Volgens OCHA zijn in 2015 meer dan 116.000 IDP's en armen uit openbare en private eigendommen in Mogadishu en andere stedelijke

³⁶⁷ HRW (Bader L.), 18/04/2017, [url](#) ; FSNAU, 02/02/2017, [url](#)

³⁶⁸ UNHCR, 28/05/2017, [url](#)

³⁶⁹ Reuters (Hourelid K.), 16/03/2017, [url](#)

³⁷⁰ UNHCR, 05/12/2014, [url](#)

³⁷¹ UNHCR, 18/08/2016, [url](#)

³⁷² UNHCR, 04/2016, pp. 18-21, [url](#) ; OCHA, 10/2016, pp. 6, 21, [url](#)

³⁷³ Landinfo, 11/11/2016, [url](#)

gebieden verdreven.³⁷⁴ De VN rapporteert in 2016 meer dan 162.000 gedwongen uitwijzingen³⁷⁵, vaak zonder afdoende voorafgaande verwittiging en zonder echte alternatieven,³⁷⁶ voornamelijk in Mogadishu, Galkayo en Kismayo.³⁷⁷ Volgens HRW, dat zich baseert op gegevens van de VN, leidt eind 2016 de toenemende vraag naar land in Mogadishu tot een stijging van het aantal gedwongen uitzettingen van IDP's, met meer dan 60.000 gevallen van november 2016 tot april 2017. Vaak moeten de verdreven IDP's zich vestigen in de gevaarlijkere periferie van Mogadishu, waar onderdak en hulpverlening nog schaarser zijn.³⁷⁸ Volgens USDOS nemen de autoriteiten soms actief deel aan deze uitwijzingen.³⁷⁹

HRW stelt in een rapport van april 2015 dat de Somalische overheid de voorbije drie jaar niets heeft ondernomen om de "miserabele en onveilige levensomstandigheden" [vertaling] van IDP's te verbeteren.³⁸⁰ Verschillende bronnen, waaronder de VN en IDMC, stellen de ondermaatse levensomstandigheden in overbevolkte, onveilige en onhygiënische kampen aan de kaak. IDP's verliezen vaak de bescherming van hun sociale netwerk en zijn daardoor bijzonder kwetsbaar. Vooral vrouwen en kinderen krijgen te maken met *gender based violence*, uitbuiting en andere ernstige misbruiken vanwege ordediensten en andere geüniformeerde personen, milities en AMISOM-soldaten, aldus USDOS. Hun toegang tot sociale, medische en juridische dienstverlening is beperkt. IDMC voegt hieraan toe dat dat de meeste langdurig intern ontheemde personen in Zuid- en Centraal-Somalië tot minderheden behoren en dat IDP's die behoren tot een minderheidsclan het slachtoffer zijn van discriminatie.³⁸¹ De meeste bewoners van IDP-kampen zijn afhankelijk van humanitaire hulp op het vlak van huisvesting, water, voedsel, sanitair en bescherming.³⁸² Volgens ICG overleven de meeste IDP's dankzij steun van familie in de diaspora en humanitaire bijstand.³⁸³ De droogte, de stijgende voedselprijzen, de voedselschaarste hebben een directe impact op IDP's die kampen met een hoge ondervoedingsgraad, zo benadrukken internationale organisaties.³⁸⁴

Volgens het rapport over mensenhandel van USDOS van juni 2016 en volgens een artikel van een Somalische activist in Hiiraan Online maken bewakers of *gatekeepers*, die vaak tot de dominante lokale clan behoren en de toegang tot IDP-kampen controleren, misbruik van hun positie om humanitaire hulp te verduisteren, IDP's af te persen en vrouwen en kinderen tot seksuele handelingen te dwingen. Vrouwelijke en minderjarige IDP's zijn ook erg kwetsbaar voor misbruik door mensenhandelaars.³⁸⁵

De UN Monitoring Group stelt in oktober 2016 dat IDP's, vluchtelingen en andere personen die omwille van clanaffiniteiten of om andere redenen met Al Shabaab worden geassocieerd soms de woede te verduren krijgen van gemeenschappen die het doelwit van aanvallen waren.³⁸⁶

³⁷⁴ OCHA, 11/2015, p. 9, [url](#)

³⁷⁵ Somalia Protection Cluster, 24/02/2017, [url](#)

³⁷⁶ OCHA, 25/04/2016, p. 4, [url](#)

³⁷⁷ OCHA, 10/2016, p. 7, [url](#)

³⁷⁸ HRW, 23/03/2017, [url](#) ; HRW (Bader L.), 18/04/2017, [url](#)

³⁷⁹ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

³⁸⁰ HRW, 20/04/2015, [url](#)

³⁸¹ IDMC, 18/03/2015, pp. 5-9 [url](#) ; United Nations Human Rights Council, 29/09/2015, p. 14, [url](#) ; UNHCR, 04/2016, pp. 29-43, [url](#) ; OCHA, 10/2016, p. 7, [url](#) ; OCHA, 11/2016, p. 8, [url](#) ; USDOS, 03/03/2017, [url](#)

³⁸² ECHO, 04/04/2017, [url](#)

³⁸³ ICG, 09/05/2017, [url](#)

³⁸⁴ OCHA, 11/2016, p. 8, [url](#) ; FSNAU, 02/02/2017, [url](#)

³⁸⁵ USDOS, 30/06/2016, [url](#) ; Hiiraan Online (Ibrahim A.), 21/03/2017, [url](#)

³⁸⁶ UN Security Council, 31/10/2016, p. 32, [url](#)

8. Impact van het geweld op het dagelijkse leven

8.1 Handhaven van de veiligheid

Het Observatory of Conflict and Violence Prevention (OCVP) peilde in maart 2014 bij inwoners van Mogadishu naar het veiligheidsgevoel. De meerderheid van de respondenten voelen zich over het algemeen veiliger dan voordien, zien een daling van de openlijke vijandelijkheden, maar blijven bezorgd over de onveiligheid in de stad. Naast de terroristische incidenten maken ze zich ook zorgen over het wijdverspreide wapenbezit, over landconflicten, checkpoints, clangeweld en bendecriminaliteit. Wat de veiligheidsdiensten betreft vinden de respondenten dat er te weinig politie is, dat die ondermaats functioneert en dat de coördinatie tussen de verschillende veiligheidsorganen mank loopt. De respondenten doen eerder een beroep op informele kanalen, zoals traditionele en religieuze leiders, buurtwachten, clanmilities of private veiligheidsagenten, maar zeggen voor zware misdaad wél de politie in te schakelen. Volgens de bewoners zijn de prestaties van de politie er het voorgaande jaar wel op vooruit gegaan. In de districten Dayniile, Dharkenley en Wadajir wordt de politie als het meest betrouwbare veiligheidsorgaan genoemd.³⁸⁷

Het Noorse Landinfo heeft in januari 2016 met lokale bronnen in Mogadishu gesproken, die stellen dat de bevolking steeds meer vertrouwen heeft in de politie.³⁸⁸

Volgens het rapport van USDOS over terrorisme in Somalië in 2015 zet de Somalische federale regering haar inspanningen om de veiligheid in de hoofdstad te verhogen voort, maar ontbreekt adequate anti-terroriswetgeving en expertise om terroristen en hun geldschietters efficiënt te vervolgen. USDOS wijst, net als de onafhankelijke VN-expert voor de mensenrechten in juni 2015, op de ontoereikende gerechtelijke instellingen en de gebrekkige samenwerking tussen de verschillende veiligheidsdiensten. Wat de opleiding van onderzoeksteams, procureurs en experts in terrorismebestrijding betreft, noteert USDOS wel vooruitgang.³⁸⁹ In 2015 en 2016 stelt HRW dat de Somalische regering slechts beperkte vooruitgang boekt in de bescherming van burgers, in het bijzonder de meest kwetsbare, tegen gewapende groeperingen, zowel Al Shabaab als andere milities, maar ook tegen misbruiken van Somalische militairen en van AMISOM-manschappen.³⁹⁰

In maart 2014 wijst AI op de gebrekkige discipline van het Somalische leger en de daaraan verbonden milities, die zo bijdragen aan de algemene onveiligheid in plaats van burgers bescherming te bieden.³⁹¹ In augustus 2015 heeft AI het over een toename van schendingen van het internationale humanitaire recht en van de mensenrechten door alle conflictpartijen inclusief het leger en AMISOM.³⁹²

Volgens de UN Monitoring Group maken de Somalische veiligheidsdiensten zich schuldig aan onwettige arrestaties, detenties, afpersing en foltering, onder meer van personen die uit de diaspora lijken te komen, volgens het rapport van oktober 2015, en van journalisten, volgens het rapport van

³⁸⁷ OCVP, *Mogadishu Conflict and Security Assessment Report Central Zone*, pp. xii-xiii, 07/07/2014, [url](#) ; OCVP, *Mogadishu Conflict and Security Assessment Report Eastern Zone*, pp. x-xi, 07/07/2014, [url](#) ; OCVP, *Mogadishu Conflict and Security Assessment Report Waliyow-Adde Zone*, 07/07/2014, p. xiii, [url](#) ; OCVP, *Mogadishu Conflict and Security Assessment Report Western Zone*, 07/07/2014, pp. x-xi, [url](#)

³⁸⁸ Landinfo, 01/04/2016, [url](#)

³⁸⁹ USDOS, 02/06/2016, [url](#) ; OHCHR, 01/06/2015, [url](#)

³⁹⁰ HRW, *Somalia: Limited Progress in Protecting Civilians*, 29/01/2015, [url](#) ; HRW, 28/09/2016, [url](#)

³⁹¹ AI, 04/03/2014, [url](#)

³⁹² AI (Mbugua P.K.), 27/08/2015, [url](#)

oktober 2016.³⁹³ In haar rapport over de mensenrechtensituatie in 2016 stelt USDOS dat de civiele autoriteiten geen daadwerkelijke controle uitoefenen over de veiligheidsdiensten.³⁹⁴

Begin september 2015 opent in Mogadishu het streng beveiligde Banadir Courts Complex. Het complex herbergt verschillende rechtbanken, waaronder het Supreme Court, en wil een veilige rechtsgang en toegang tot gerechtelijke diensten verzorgen, aldus het United Nations Development Programme (UNDP).³⁹⁵

De inlichtingendienst NISA voert regelmatig grootschalige razzia's uit waarbij arrestanten zonder mandaat in hechtenis werden gehouden, aldus de onafhankelijke expert van de VN voor de mensenrechten in Somalië, alsook Lifos HRW, die gewag maken van willekeur bij arrestaties en mishandeling tijdens ondervragingen.³⁹⁶ Ook in 2016 en 2017 vinden geregeld grote of kleine razzia's plaats waarbij, volgens lokale en internationale bronnen, vaak tientallen vermeende militanten van Al Shabaab worden gearresteerd door de Somalische politie en/of AMISOM tijdens operaties in verschillende districten van de hoofdstad. Vaak gaat het om tieners.³⁹⁷ Tijdens de ramadan voeren de veiligheidsdiensten het aantal razzia's op, aldus de lokale media.³⁹⁸

Een zogenaamde stabilisatieoperatie van de overheid die eind mei 2017 van start gaat en de ontwapening van gewapende milities in Mogadishu beoogt, zorgt voor spanningen met milities van dominante clans. In het district Wadajir komt het tot een vuurgevecht tussen militairen en militieleden. Maar volgens Somali Update zijn inwoners van de hoofdstad hoopvol omdat het aantal gewapende milities op straat vermindert.³⁹⁹

Volgens het rapport van oktober 2015 van de UN Monitoring Group betalen ondernemingen in Mogadishu nog steeds "belastingen" of *zakat* aan Al Shabaab, een belangrijke bron van inkomsten voor de islamistische groepering.⁴⁰⁰ Ook enkele door de Deense migratiedienst in december 2016 geïnterviewde bronnen bevestigen dat deze *zakat* ook in Mogadishu bestaat.⁴⁰¹ De UN Monitoring Group en andere bronnen hebben het in 2016 echter enkel over dergelijke heffingen in door Al Shabaab gecontroleerd gebied.⁴⁰²

De doodstraf wordt nog steeds uitgevoerd in Zuid- en Centraal Somalië, net als in Somaliland en Puntland, aldus de VN.⁴⁰³ UNSOM telde 20 executies in 2016 in heel Somalië, waaronder militanten van Al Shabaab, leden van de veiligheidsdiensten en burgers, aldus USDOS.⁴⁰⁴ VOA ziet in mei 2017 een stijgende trend wat het aantal executies betreft, zowel door Al Shabaab als door militaire rechtbanken die enkel in april al elf personen lieten terechtstellen.⁴⁰⁵ Verschillende bronnen hebben ernstige twijfels bij de eerlijkheid van rechtsgang voor de militaire rechtbanken, die bijvoorbeeld

³⁹³ UN Security Council, 19/10/2015, pp. 233-234, [url](#) ; UN Security Council, 31/10/2016, pp. 30-31, 131-132, [url](#)

³⁹⁴ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

³⁹⁵ UNDP, 10/09/2015, [url](#)

³⁹⁶ Lifos - Migrationsverket, 29/04/2015, p. 17, [url](#) ; HRW, 27/01/2016, [url](#) ; HRW, 12/01/2017, [url](#) ; United Nations Human Rights Council, 15/09/2016, p. 12, [url](#)

³⁹⁷ Shabelle Media Network, 30/03/2016, [url](#) ; Shabelle Media Network, 16/03/2016, [url](#) ; Shabelle Media Network, 19/01/2016, [url](#) ; ACLED, 03/09/2016, [url](#) ; Goobjoog News, 27/09/2016, [url](#) ; Garowe Online, 03/04/2017, [url](#) ; Garowe Online, 22/05/2017, [url](#) ; Goobjoog News (Mohamed A.), 24/05/2017, [url](#) ; Garowe Online, 28/05/2017, [url](#) ; Garowe Online, 30/05/2017, [url](#)

³⁹⁸ Mareeg, 19/06/2016, [url](#) ; Shabelle News, 01/06/2017, [url](#)

³⁹⁹ Somali Update, 30/05/2017, [url](#) ; Somali Update, 04/06/2017, [url](#) ; Garowe Online, 31/05/2017, [url](#)

⁴⁰⁰ UN Security Council, 19/10/2015, p. 29, [url](#)

⁴⁰¹ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 11, [url](#)

⁴⁰² UN Security Council, 31/10/2016, p. 141, [url](#) ; AI, 22/02/2017, [url](#) ; USDOS, 03/03/2017, [url](#)

⁴⁰³ UN Security Council, 12/05/2015, p. 11, [url](#)

⁴⁰⁴ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

⁴⁰⁵ VOA (Hassan M.O.), 15/05/2017, [url](#)

zaken buiten hun jurisdictie behandelen.⁴⁰⁶ In Puntland werden vijf minderjarigen, die volgens AI onder dwang getuigenissen hebben afgelegd, geëxecuteerd in april 2017.⁴⁰⁷

AMISOM kwam de voorbije jaren verschillende malen in opspraak wegens burgerdoden en seksuele uitbuiting van vrouwen. In juli 2015 startten AMISOM en de Somalische regering nadat troepen burgers zouden hebben gedood bij twee incidenten in de havenstad Marka.⁴⁰⁸ In augustus 2015 worden drie Oegandese militairen aangeklaagd.⁴⁰⁹ In april 2016 worden AMISOM-soldaten beschuldigd van de dood van vier burgers waaronder een kind van negen in de regio Shabelle Hoose.⁴¹⁰ In juli 2016 doden Ethiopische troepen veertien burgers tijdens een operatie in de regio Bay, aldus HRW.⁴¹¹ De mensenrechtenorganisatie wees al verschillende malen op de gebrekkige onderzoeken en compensaties vanwege AMISOM.⁴¹²

8.2. Situatie van vrouwen en kinderen

8.2.1. Vrouwen

In een rapport van mei 2017 stelt ICG dat Somalië een van de meest vrouwonvriendelijke landen ter wereld is waar verkrachting en andere vormen van seksueel geweld wijdverspreid zijn.⁴¹³ Volgens een rapport van mei 2015 van de organisatie Save The Children staat Somalië op de laatste plaats op het vlak van geboortezorg en gezondheid van moeders. De sterftegraad voor moeders en pasgeboren kinderen ligt erg hoog.⁴¹⁴

In 2014 registreert het Gender-Based Violence Information Management System (GBVIMS), een database die een accurate registratie van gevallen van seksueel geweld door lokale organisaties bevordert, 4.737 gevallen van seksueel geweld.⁴¹⁵ In 2015 gaat het om 9.582 gevallen, waarvan 7.439 in Zuid- en Centraal Somalië. In 83 % van de gevallen gaat het om verkrachting of aanranding.⁴¹⁶ De daders zijn vooral onbekende gewapende mannen, maar ook leger, politie, Al Shabaab en bepaalde AMISOM-contingenten worden met de vinger gewezen. De slachtoffers zijn voornamelijk IDP's en leden van minderheidsclans, aldus HRW en de onafhankelijke VN-expert voor de mensenrechtensituatie.⁴¹⁷ In 2016 worden 7.293 gevallen gerapporteerd, een daling met bijna een vierde ten opzichte van 2015, al ligt het werkelijke aantal gendergerelateerde gewelddaden vermoedelijk een stuk hoger. In 73 % van de geregistreerde gevallen zijn de slachtoffers IDP's en in 99 % vrouwen.⁴¹⁸ Volgens het United Nations Population Fund (UNFPA) werd in al deze gevallen de nodige medische, wettelijke, psychologische of materiële bijstand voorzien.⁴¹⁹

Volgens USDOS en de VN-expert voor mensenrechten in Somalië leggen slachtoffers van seksueel geweld zelden klacht neer uit angst voor represailles, voor stigmatisering of omdat het gerecht er zelden in slaagt daders te vervolgen. In een aantal gevallen hebben militaire rechtbanken leden van

⁴⁰⁶ HRW, 12/01/2017, [url](#) ; AI, 22/02/2017, [url](#) ; USDOS, 03/03/2017, [url](#)

⁴⁰⁷ AI, 28/04/2017, [url](#)

⁴⁰⁸ Al Jazeera (Mohamed H.), 21/07/2015, [url](#) ; Shabelle Media Network, 01/08/2015, [url](#) ; HRW, 13/08/2015, [url](#)

⁴⁰⁹ VOA, 21/08/2015, [url](#) ; RFI, 22/08/2015, [url](#)

⁴¹⁰ Garowe Online, 16/04/2016, [url](#) ; Garowe Online, 17/04/2016, [url](#)

⁴¹¹ HRW, 28/09/2016, [url](#)

⁴¹² HRW, 13/08/2015, [url](#) ; United Nations Human Rights Council, 29/09/2015, p. 11, [url](#) ; HRW, 28/09/2016, [url](#) ; HRW, 12/01/2017, [url](#)

⁴¹³ ICG, 09/05/2017, p. 7, [url](#)

⁴¹⁴ VOA (Billow A.), 20/05/2015, [url](#)

⁴¹⁵ UN Security Council, 19/10/2015, p. 244, [url](#)

⁴¹⁶ Somalia Protection Cluster, 16/02/2016, [url](#)

⁴¹⁷ HRW, 27/01/2016, [url](#) ; HRW, 12/01/2017, [url](#) ; United Nations Human Rights Council, 29/09/2015, p. 10, [url](#)

⁴¹⁸ Somalia Protection Cluster, 24/02/2017, [url](#)

⁴¹⁹ United Nations Population Fund (UNFPA), 02/03/2017, p. 1, [url](#)

het Somalische leger veroordeeld tot zware straffen, maar rijzen er vragen bij de eerlijkheid van de rechtsgang. Vaak worden gevallen van seksueel geweld ook binnen het gewoonterecht beslecht door middel van een financiële compensatie aan de familie zonder tussenkomst van het slachtoffer.⁴²⁰ Straffeloosheid is de norm, aldus USDOS.⁴²¹ Volgens AFP wordt het slachtoffer van seksueel geweld meestal als de schuldige aangewezen en vaak ook gearresteerd.⁴²²

Mogadishu telt enkele vluchthuizen voor vrouwen die slachtoffer werden van geweld zoals seksueel misbruik, besnijdenis of een gedwongen huwelijk. De directeur-generaal van het Ministry of Women and Human Rights Development verklaarde in augustus 2015 bij de opening van een *safe house* dat Mogadishu nood heeft aan veel meer van dergelijke plekken.⁴²³

De UN Monitoring Group ziet in oktober 2015 een langzame vooruitgang in de strijd tegen seksueel geweld door de aanstelling van vrouwelijke procureurs voor de vervolging van dergelijke misdrijven en de ontwikkeling van wetteksten over de bestrijding van seksueel geweld en vrouwenbesnijdenis op federale en regionale niveaus.⁴²⁴ De implementatie van een door de regering goedgekeurd actieplan tegen seksueel geweld gaat echter traag, aldus HRW en de UN Monitoring Group.⁴²⁵ De secretaris-generaal van de VN wijst in mei 2016 op de oprichting van een eenheid binnen de politie voor de bescherming van vrouwen en kinderen.⁴²⁶ In juni 2016 keurt het Somalische kabinet de zogenaamd Gender Bill goed.⁴²⁷ De wet tegen seksueel geweld wacht op goedkeuring door het parlement.⁴²⁸ Volgens ICG heeft de regering bijkomende politie en *gender protection personnel* in de IDP-kampen ontplooid. De organisatie dringt niettemin aan op de inzet van meer ordediensten, waaronder vrouwen, en strengere wettelijke actie.⁴²⁹

Al Shabaab rekruteert vrouwen voor logistieke taken, maar ook als informant en voor seksuele uitbuiting en gedwongen huwelijken, aldus de informatie die de Deense migratiedienst en de de DRC in december 2016 verzamelde.⁴³⁰

8.2.2. Kinderen

In 2016 werden, volgens gegevens Somalia Protection Cluster, 2.242 ernstige schendingen van de rechten van kinderen vastgesteld in Somalië die 4.057 kinderen troffen.⁴³¹ Volgens VN-rapporten gaat het onder meer om de rekrutering, verminking of moord van kinderen door Al Shabaab of door de Somalische strijdkrachten, over seksueel geweld, ontvoeringen, arrestaties en detenties door meerdere strijdende partijen waaronder het Somalische leger.⁴³² De rapporten maken geen onderscheid tussen de situatie in Mogadishu en de rest van het land.⁴³³ Volgens een rapport van oktober 2015 van de UN Monitoring Group komen de meest ernstige gevallen voor in gebieden onder

⁴²⁰ United Nations Human Rights Council, 29/09/2015, p. 10, [url](#) ; United Nations Human Rights Council, 15/09/2016, p. 10, [url](#) ; USDOS, 03/03/2017, [url](#)

⁴²¹ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

⁴²² AFP (McConnell T.), 06/05/2015, [url](#)

⁴²³ AFP (McConnell T.), 06/05/2015, [url](#) ; UNFPA (Semu-Banda P.), 02/09/2015, [url](#)

⁴²⁴ UN Security Council, 19/10/2015, pp. 244-245, [url](#)

⁴²⁵ HRW, *World Report 2015 - Somalia*, 29/01/2015, [url](#)

⁴²⁶ UN Security Council, 09/05/2016, p. 11, [url](#)

⁴²⁷ Goobjoog News, 02/07/2016, [url](#) ; CCTV, 16/07/2016, [url](#)

⁴²⁸ News Deeply (Sperber A.), 27/04/2017, [url](#) ; Metiza (Grady J.), 17/05/2017, [url](#)

⁴²⁹ ICG, 09/05/2017, pp. 7-9, [url](#)

⁴³⁰ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, pp. 22, 25, [url](#)

⁴³¹ Somalia Protection Cluster, 24/02/2017, [url](#)

⁴³² United Nations General Assembly, 25/07/2016, [url](#) ; UN Security Council, 06/09/2016, p. 11, [url](#) ; UN Security Council, 22/12/2016, [url](#)

⁴³³ UN Security Council, 12/05/2015, p. 12, [url](#) ; UN Security Council, 11/09/2015, p. 12, [url](#) ; UN Security Council, 08/01/2016, pp. 11-12, [url](#)

controle van Al Shabaab.⁴³⁴ De VN wijst op de wijdverspreide straffeloosheid met betrekking tot schendingen van de rechten van kinderen.⁴³⁵ Tijdens de eerste vier maanden van 2017 registreert de VN 431 ernstige schendingen die 397 kinderen treffen. Het is niet duidelijk of deze scherpe daling op volledige cijfers is gebaseerd.⁴³⁶

Het United Nations Children's Fund (UNICEF) stelt in juni 2016 dat er tot 5.000 kindsoldaten in Somalië zijn.⁴³⁷ Volgens rapporten van de VN, USDOS en volgens informatie die de Deense immigratiedienst in december 2016 van verschillende internationale organisaties ter plaatse verkreeg, maken alle strijdende partijen zich schuldig aan de ontvoering en rekrutering van kinderen. Volgens de VN stijgt het aantal rekruteringen van kindsoldaten opnieuw sinds 2015 en verdubbelt het bijna in 2016 met 1.744 gevallen. Al Shabaab rekruteert op grote schaal. De VN schat dat meer dan de helft van hun manschappen kinderen zijn. Volgens het United States Department of Labour (USDOL) worden ze ingeschakeld als spionnen, bommenleggers, zelfmoordterroristen, als menselijk schild. Meisjes worden als seksslavin misbruikt. Ook het SNA, clanmilities en AMISOM worden met de vinger gewezen. De inlichtingendiensten en het leger gebruiken kinderen onder meer als informanten en spionnen. Een actieplan dat de overheid en de VN in 2012 hebben uitgewerkt werd tot op heden onvoldoende geïmplementeerd, aldus de VN en USDOS.⁴³⁸ De VN steunt de re-integratie van kindsoldaten. In 2016 ging het om meer dan 850 kinderen, aldus USDOS.⁴³⁹

Tijdens veiligheidsoperaties en huiszoekingen van de ordediensten worden kinderen gearresteerd en opgesloten wegens hun vermeende banden of die van familieleden met Al Shabaab, aldus een rapport dat de VN in december 2016 publiceerde. De VN ontving informatie over mishandeling en seksueel misbruik van kinderen in detentie.⁴⁴⁰

Volgens een reportage van Al Jazeera van juli 2015 schat de overheid het aantal jongens dat in Mogadishu op straat leeft op 5.000. Vaak hebben hun ouders geen middelen om voor hen te zorgen. De overheid verklaart niet over de fondsen te beschikken om hen op te vangen.⁴⁴¹ Xinhua maakt in april 2016 een reportage over een opvangcentrum voor straatkinderen in Mogadishu.⁴⁴²

8.3 Dagelijks leven en humanitaire situatie

8.3.1. Economische en humanitaire situatie

Terwijl het bruto nationaal product (BNP) in 2016 met 3,7 % steeg, verwacht het Internationaal Monetair Fonds (IMF) een vertraging van de groei in 2017 tot 2,5 % omwille van het effect van de droogte op de landbouw.⁴⁴³ De droogte en de magere landbouwopbrengsten zorgen voor sterk stijgende groenteprijzen in Mogadishu, zo meldt Goobjoog News in april 2017⁴⁴⁴, terwijl de stijging

⁴³⁴ UN Security Council, 19/10/2015, pp. 245-246, [url](#)

⁴³⁵ UN Security Council, 22/12/2016, p. 15, [url](#)

⁴³⁶ UN Security Council, 09/05/2017, p. 10, [url](#)

⁴³⁷ VOA (Olad M.), 16/07/2016, [url](#)

⁴³⁸ UN Security Council, 22/12/2016, pp. 5, 8-9, 15, [url](#) ; DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, pp. 20-21, [url](#) ; USDOL, 30/09/2016, [url](#) ; USDOS, 03/03/2017, [url](#)

⁴³⁹ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

⁴⁴⁰ UN Security Council, 22/12/2016, pp. 8-9, [url](#)

⁴⁴¹ Al Jazeera (Mohamed H.), 12/07/2015, [url](#)

⁴⁴² Xinhua, 16/04/2016, [url](#)

⁴⁴³ UN Security Council, 09/01/2017, p. 8, [url](#)

⁴⁴⁴ Goobjoog News, 07/04/2017, [url](#)

van de prijs van het basisvoedsel dankzij de grootschalige humanitaire hulp eerder beperkt blijft, aldus de Food Security and Nutrition Analysis Unit (FSNAU) in mei 2017.⁴⁴⁵

Zes jaar na een hongersnood die het leven kostte aan 260.000 mensen waarschuwen de VN opnieuw voor een gelijkaardige voedselramp.⁴⁴⁶ Meer dan de helft van de bevolking, met name 6,7 miljoen mensen, kijken half mei 2017 tegen ernstige voedselonveiligheid aan. De beperkte toegang tot drinkbaar water veroorzaakt een toename van cholera en acute waterige diarree (AWD), met meer dan 38.000 gevallen en 683 doden in veertien van de achttien regio's tussen januari en begin mei 2017, een stuk meer dan gedurende heel 2016, aldus UNICEF.⁴⁴⁷

Omwille van de voedselonveiligheid blijven kinderen weg van school en zijn ze erg kwetsbaar voor geweld, in het bijzonder wanneer ze ontheemd zijn en gescheiden geraken van familie, aldus UNICEF.⁴⁴⁸ Save The Children heeft het eind april 2017 over meer dan een miljoen extra kwetsbare Somalische kinderen.⁴⁴⁹ Hiiraan Online meldt in maart 2017 dat het door de overheid beheerde Banadir Hospital in Mogadishu overbevolkt is met kinderen in kritieke toestand, sommigen afkomstig uit het binnenland, anderen uit IDP-kampen in de hoofdstad.⁴⁵⁰

HRW en ICG waarschuwen in april 2017 dat wettelijke, politieke en financiële beperkingen en veiligheidsoverwegingen de toegang van internationale hulporganisaties tot bepaalde delen van het land belemmeren.⁴⁵¹ De onzekere veiligheidssituatie maakt het verlenen van humanitaire hulp erg gevaarlijk, aldus verschillende VN-rapporten. Zowel in 2016 als in 2017 vallen er doden en gewonden bij tientallen incidenten. De UN Monitoring Group merkt op dat Al Shabaab verantwoordelijk is voor de meeste dodelijke aanvallen. OCHA voegt toe dat ook de gemeenschappen die humanitaire hulp ontvangen bedreigingen en soms geweld ondergaan vanwege uiteenlopende gewapende actoren. Dergelijke problemen situeren zich wel hoofdzakelijk in gebieden onder controle van Al Shabaab of op hoofdwegen van en naar Mogadishu.⁴⁵²

De VN en andere bronnen wijzen op de toename van illegale checkpoints en wegversperringen waar gewapende statelijke en niet-statelijke actoren zich schuldig maken aan afpersing en geweld. Enkele toegangswegen vanuit Mogadishu worden hierdoor haast ontoegankelijk, aldus de UN Monitoring Group, wat een zware impact heeft op de humanitaire hulpverlening en de mobiliteit van de bevolking.⁴⁵³ Ondanks de risico's zetten lokale bewoners hun dagelijkse activiteiten en verplaatsingen verder, volgens informatie van de Deense immigratiedienst.⁴⁵⁴ Er vinden wel commerciële vluchten plaats tussen Mogadishu en de steden Beledweyne, Baidoa en Kismayo.⁴⁵⁵

Volgens OCHA ontvangt meer dan 40 % van de Somaliërs geld via transfers vanuit de diaspora. De voorbije jaren heeft de strikte regelgeving in onder meer de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en Kenia, banken ertoe aangezet de rekeningen voor dergelijke transfers te sluiten.⁴⁵⁶ Hoewel een lokale bron begin 2016 aan Landinfo verklaart dat het systeem opnieuw voorbeeldig werkt,⁴⁵⁷ meldt Anadolu Agency in 2017 dat maatregelen van de nieuwe Amerikaanse regering

⁴⁴⁵ FSNAU, 09/05/2017, [url](#)

⁴⁴⁶ ECHO, 04/04/2017, [url](#) ; ICG, 09/05/2017, p. 1, [url](#)

⁴⁴⁷ FSNAU, 02/02/2017, [url](#) ; UNICEF, 21/04/2017, [url](#) ; UNHCR, 16/05/2017, [url](#)

⁴⁴⁸ UNICEF, 07/04/2017, [url](#)

⁴⁴⁹ Save The Children, 28/04/2017, [url](#)

⁴⁵⁰ eNCA, 15/03/2017, [url](#)

⁴⁵¹ HRW (Bader L.), 18/04/2017, [url](#) ; ICG, 09/05/2017, pp. 1-2, [url](#)

⁴⁵² UN Security Council, 09/05/2016, p. 13, [url](#) ; OCHA, 10/2016, p. 9, [url](#) ; UN Security Council, 31/10/2016, pp. 30-31, 131-132, [url](#) ; UN Security Council, 09/05/2017, p. 12, [url](#)

⁴⁵³ UN Security Council, 31/10/2016, p. 131, [url](#) ; OCHA, 10/2016, p. 9, [url](#) ; Xinhua, 24/04/2017, [url](#) ; USDOS, 03/03/2017, [url](#) ; DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 9, [url](#) ; Xinhuanet, 24/04/2017, [url](#)

⁴⁵⁴ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 9, [url](#)

⁴⁵⁵ Danish Immigration Service, 09/2015, p. 18, [url](#) ; Landinfo, p. 4, 04/04/2016, [url](#)

⁴⁵⁶ OCHA, 24/04/2015, [url](#)

⁴⁵⁷ Landinfo, 01/04/2016, p. 17, [url](#)

bijkomende belemmeringen vormen voor de geldtransfers.⁴⁵⁸ Niettemin stelt ICG in april 2017 dat de economische heropleving van Mogadishu grotendeels steunt op transfers uit de diaspora.⁴⁵⁹ Een onderzoek dat de Wereldbank in 2016 uitvoerde toont dat mobiele transacties in Somalië bovendien het gros van het financiële verkeer in Somalië uitmaken.⁴⁶⁰

The New York Times ziet in januari 2015 nog veel getuigen van de oorlog (huizenruïnes, kraters), maar beschrijft ook nieuwe appartementsgebouwen, drukke markten en moderne winkels, en een werkende straatverlichting.⁴⁶¹ De immobiliënssector bloeit, volgens *The Guardian*, en de woningprijzen gaan de hoogte in, aldus de BBC.⁴⁶² Het Noorse Landinfo schrijft op basis van gesprekken in januari 2016 met inwoners van Mogadishu dat de stad gekenmerkt wordt door wederopbouw, economisch herstel en optimisme. De gesprekspartners van Landinfo vrezen geen terugkeer van een burgeroorlog en hebben vertrouwen in een betere toekomst.⁴⁶³ Volgens een studie die het consultancybureau Altai Consulting in 2015 in opdracht van IOM uitvoerde in de drie belangrijke steden in Zuid- en Centraal-Somalië (Mogadishu, Kismayo, Baidoa), is de economie er sinds Al Shabaabs verdrijving uit de grote steden op vooruit gegaan, met de (her)opening van bedrijven. De economie steunt grotendeels op de bouwsector en op de kleinhandel. Andere basisvoorzieningen zoals elektriciteit, water en afvalbeheer worden couranter.⁴⁶⁴

Verschillende bronnen wijzen op de terugkeer naar Mogadishu van een groot aantal welstellende Somaliërs uit de diaspora. Al Jazeera ziet in juli 2015 de nieuwe woningen en supermarkten uit de grond rijzen.⁴⁶⁵ Volgens een rapport van OCHA zorgt deze terugkeerbeweging voor een financiële injectie en een verhoging van werkgelegenheid en van basisvoorzieningen in het onderwijs en de gezondheidszorg, maar ook voor een stijging van de grondprijzen en van de uitzettingen van IDP's.⁴⁶⁶ Landinfo schrijft in het rapport van april 2016 dat in Mogadishu de uitbreiding van de overheidsadministratie, de toename van het aantal internationale organisaties, de opening van ambassades en de terugkeer van de diaspora een groeiende vraag naar goederen en diensten creëren.⁴⁶⁷ Het bestuur van Mogadishu tracht door belastingsvoordelen en infrastructuurwerken nog meer investeringen aan te trekken in sectoren als industrie, telecommunicatie, onderwijs en verzekeringen, zo verklaart de burgemeester in april 2017.⁴⁶⁸

8.3.2. Gezondheidszorg, onderwijs, werkgelegenheid, huisvesting

Volgens het missieverslag van de Deense immigratiedienst van september 2015 is de toegang tot minimale sociale diensten beperkt in de Somalische steden, Mogadishu inbegrepen. Medische basiszorgen zijn over het algemeen wel beschikbaar in de grotere stedelijke centra in Zuid- en Centraal-Somalië.⁴⁶⁹ De studie die Altai Consulting in opdracht van IOM uitvoerde, stelt dat in Mogadishu een toenemend aantal private actoren gezondheidsvoorzieningen uitbouwt.⁴⁷⁰ Een aantal ngo's in de gezondheidssector hebben hun activiteiten moeten staken door een gebrek aan fondsen, aldus een VN-rapport van mei 2016, dat weliswaar niet uitdrukkelijk naar Mogadishu verwijst.⁴⁷¹

⁴⁵⁸ Anadolu Agency (Dhaysane M., Isilow), 31/03/2017, [url](#)

⁴⁵⁹ ICG, 30/04/2017, [url](#)

⁴⁶⁰ The World Bank (Firestone R., Kelly T., Rifon A.), 25/05/2017, [url](#) ; Quartz Africa (Onyulo T.), 26/02/2016, [url](#)

⁴⁶¹ The New York Times (Gittleman J.), 25/01/2017, [url](#)

⁴⁶² The Guardian (Burke J.), 15/05/2017, [url](#) ; BBC, 15/08/2016, [url](#)

⁴⁶³ Landinfo, 01/04/2016, pp. 6-7, [url](#)

⁴⁶⁴ Altai Consulting, IOM, 02/2016, p. 12, [url](#)

⁴⁶⁵ Al Jazeera (Mohamed H.), 12/07/2015, [url](#)

⁴⁶⁶ OCHA, 25/05/2015, [url](#)

⁴⁶⁷ Landinfo, 01/04/2016, p. 17, [url](#)

⁴⁶⁸ The East African (Oluoch F.), 01/04/2017, [url](#)

⁴⁶⁹ Danish Immigration Service, 09/2015, pp. 20-21, [url](#)

⁴⁷⁰ Altai Consulting, IOM, 02/2016, p. 52, [url](#)

⁴⁷¹ UN Security Council, 09/05/2016, pp. 12-13, [url](#)

Enkele ziekenhuizen die door derde landen zoals de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) of Turkije worden gefinancierd verstrekken kostenloze of betaalbare zorgen aan inwoners van de hoofdstad, aldus de lokale pers.⁴⁷²

Volgens een rapport dat het UNHCR in 2016 publiceerde, lijden veel Somaliërs aan ernstige psychologische stress. Personen met chronische mentale problemen lopen een hoog risico op mensenrechtenschendingen vanwege de weinig toegankelijke aangepaste medische diensten en het stigma dat rust op mentale gezondheidsproblemen.⁴⁷³

Als gevolg van de oorlogssituatie, van natuurrampen en van langdurige *internal displacement* kent Somalië een van de laagste percentages schoolgaande kinderen ter wereld. Bijna 60 % van alle kinderen heeft geen toegang tot onderwijs, aldus IDMC in maart 2015.⁴⁷⁴ Volgens UNHCR is het gebrek aan onderwijs en werkgelegenheid vaak de belangrijkste reden voor Somalische vluchtelingen om hun terugkeer uit te stellen.⁴⁷⁵ African Arguments stelt in april 2016 dat in de meeste stedelijke centra onderwijsinstellingen heropenen en dat door een ambitieus overheidsprogramma tienduizenden kinderen opnieuw naar school gaan.⁴⁷⁶ Altai Consulting ziet in februari 2016 een verbetering op het vlak van onderwijs. Van de jongeren tussen 14 en 30 jaar die het consultancybureau heeft geïnterviewd in Mogadishu, Kismayo en Baidoa heeft 24 % geen onderwijs genoten, maar de scholingsgraad stijgt naarmate de leeftijd daalt. Sinds het vertrek van Al Shabaab tellen deze steden veel meer scholen. De toegang tot onderwijs is het best in Mogadishu. De betere economische omstandigheden in de hoofdstad verbeteren de toegankelijkheid van het onderwijs, maar de kwaliteit is vaak laag, en vrouwen en IDP's ondervinden meer moeilijkheden. De Somali National University is de enige niet-private hogere onderwijsinstelling.⁴⁷⁷ Volgens *The Guardian* trachten talloze hogere onderwijsinstellingen de jonge bevolking te lokken.⁴⁷⁸

In 2015 verklaart slechts 6 % van de jongeren tussen 14 en 30 jaar die actief zijn op de arbeidsmarkt in Mogadishu (geen student of huisvrouw) dat ze werkloos zijn, al moeten ze vaak jobs combineren om rond te komen, aldus een studie die Altai Consulting in opdracht van IOM uitvoerde.⁴⁷⁹ Volgens een rapport van de Wereldbank van 2015 is twee derde van de Somaliërs echter werkloos. De IOM-studie onderschat vermoedelijk de werkelijke werkloosheidsgraad, aldus Landinfo, maar de tewerkstellingskansen in Mogadishu lijken wel hoger te liggen dan elders in Somalië. Een vertegenwoordiger van IOM die met Landinfo sprak in januari 2016 denkt dat 20 % van de inwoners van Mogadishu op economisch vlak een goed leven leidt, 40 % een aanvaardbaar bestaan heeft (onderdak en eten, maar geen middelen voor onderwijs of gezondheidszorg) en dat 40 % arm is.⁴⁸⁰ De vraag naar ongeschoolde arbeid neemt toe, aldus Landinfo, en omwille van de verbeterde veiligheidssituatie trekken ook vanuit het binnenland ongeschoolde krachten naar Mogadishu. Wat geschoolde arbeid betreft verneemt de Noorse onderzoeksdienst begin 2016 van lokale gesprekspartners dat vooral vaklui (mecaniciens, electriciens, loodgieters), mensen met ervaring in de horeca en hoogopgeleide personen zoals ingenieurs, dokters of economen makkelijk werk vinden. In sectoren waarvoor weinig gekwalificeerde arbeidskrachten beschikbaar zijn, worden werknemers uit het buitenland gerekruteerd.⁴⁸¹

⁴⁷² Horseed Media, 04/06/2015, [url](#) ; Hiiraan Online, 17/06/2016, [url](#)

⁴⁷³ UNHCR, 2016, pp. 54-55, [url](#)

⁴⁷⁴ IDMC, 18/03/2015, p. 5, [url](#)

⁴⁷⁵ UNHCR, 16/10/2015, [url](#)

⁴⁷⁶ African Arguments (Fraser-Rahim M.), 14/04/2016, [url](#)

⁴⁷⁷ Altai Consulting, IOM, 02/2016, pp. 28-31, [url](#)

⁴⁷⁸ The Guardian (Burke J.), 15/05/2017, [url](#)

⁴⁷⁹ Altai Consulting heeft voor het rapport van februari 2016 over jongeren, tewerkstelling en migratie 1.200 mannen en vrouwen tussen 14 en 30 jaar geïnterviewd in Mogadishu, Baidoa en Kismayo : Altai Consulting, IOM, 02/2016, p. 12, [url](#)

⁴⁸⁰ Landinfo, 01/04/2016, pp. 12-13, 15, [url](#) ; Altai Consulting, IOM, 02/2016, p. 12, [url](#)

⁴⁸¹ Landinfo, 01/04/2016, pp. 13-14, [url](#)

Volgens de studie van Altai Consulting blijkt dat de meeste bedrijven klein zijn en nieuwe werknemers zoeken binnen het netwerk van familie, goede vrienden en binnen de eigen clan.⁴⁸² Ook om huisvesting te vinden blijven netwerken belangrijk, aldus Landinfo. De nood aan onderling vertrouwen verklaart ook waarom de meeste mensen in eenzelfde buurt als familie of clan willen wonen. Volgens gesprekspartners van Landinfo zijn er woningen in verschillende prijsklassen en standaard te huur.⁴⁸³

8.3.3. Clandynameiken

De politieke leiding van Mogadishu is in handen van één groep, de Abgal, een subclan van de Hawiye. Toch is Mogadishu een kosmopolitische stad, aldus Landinfo en Lifos, waar de meeste gemeenschappen en clans vertegenwoordigd zijn.⁴⁸⁴ Ken Menkhaus preciseert dat in sommige districten leden van eender welke clan bescherming vinden bij de militia van de districtscommissaris, terwijl in andere districten enkel leden van één enkele clan wonen.⁴⁸⁵ Andere clans dan de dominante Hawiye-subclans kunnen wel verblijven en zakendoen in Mogadishu, maar moeten voor hun veiligheid afspraken maken met door Hawiye gedomineerde milities, die als enige snel kunnen mobiliseren (zie ook 3.1.2. Andere milities).⁴⁸⁶ Volgens de door de Deense immigratiedienst in mei 2015 geraadpleegde bronnen blijven clan- en familienetwerken van groot belang voor iemands maatschappelijke integratie, veiligheid en toegang tot basisvoorzieningen. Somaliërs vangen over het algemeen ook verre familieleden afkomstig uit een andere regio op als er een clanverband bestaat. Maar in de praktijk zijn deze netwerken in Zuid- en Centraal-Somalië vaak niet in staat om ontheemde familieleden te ondersteunen. Aangezien clan- en familienetwerken cruciaal zijn, is het voor minderheidsgroepen, weduwes en migranten zonder netwerk moeilijk een baan te vinden.⁴⁸⁷ Gesprekspartners van Lifos wijzen in maart 2016 wel op het bestaan van andere niet op clan gebaseerde netwerken in Mogadishu, bijvoorbeeld rond districtscommissarissen, belangrijke zakenmensen of andere invloedrijke personen.⁴⁸⁸

8.3.4. Dagelijks leven

In reportages en blogs werpen Somalische journalisten een blik op het dagelijkse leven in Mogadishu. De nieuwssite Somali Wayn ziet in december 2014 voor het eerst in meer dan twintig jaar opnieuw benzinstations openen in Mogadishu.⁴⁸⁹ Terwijl Somalië lange tijd enkel het informele *hawala*-systeem van geldtransfers kende, opent in oktober 2014 de International Bank of Somalia (IBS) haar kantoren in de hoofdstad⁴⁹⁰, gevolgd door een tweede bank in mei 2015.⁴⁹¹ Een journalist ziet de voorbije jaren tekenen van herstel in de opening van "the first laundry shop, the first flower store, the first automated teller machine (ATM)" en in de organisatie in augustus 2015 en opnieuw in augustus 2016 van een boekenbeurs die Somalische schrijvers van over de hele wereld samenbrengt.⁴⁹² In verschillende artikels wordt de heropleving van de voetbal- en basketbalcompetities besproken, met opgeknapte sportstadions⁴⁹³ en een voetbalcompetitie voor

⁴⁸² Altai Consulting, IOM, 02/2016, p. 66, [url](#)

⁴⁸³ Landinfo, 01/04/2016, p. 17, [url](#)

⁴⁸⁴ Landinfo, 01/04/2016, p. 8, [url](#); Lifos – Migrationsverket, 16/06/2016, [url](#)

⁴⁸⁵ CSG (Menkhaus K.), 05/04/2016, p. 25, [url](#)

⁴⁸⁶ CSG (Menkhaus K.), 05/04/2016, p. 22, [url](#)

⁴⁸⁷ Danish Immigration Service, 09/2015, pp. 20-21, [url](#)

⁴⁸⁸ Lifos – Migrationsverket, 16/06/2016, p. 31, [url](#)

⁴⁸⁹ Somali Wayn, 14/12/2014, [url](#)

⁴⁹⁰ Sabahi Online, 24/12/2014, [url](#)

⁴⁹¹ Xinhua, 22/05/2015, [url](#)

⁴⁹² Sahan Journal (Dahir A.L.), 26/08/2015, [url](#); VOA, 18/08/2016, [url](#)

⁴⁹³ The Christian Science Monitor (Rogo P.), 17/12/2015, [url](#); Anadolu Agency (Juma Y.), 23/03/2015, [url](#)

jeugdspelers.⁴⁹⁴ In april 2017 wordt er, na twee jaar afwezigheid, opnieuw een TEDx-conferentie gehouden in Mogadishu.⁴⁹⁵ Anderen hebben het over de bloeiende bouwsector, of over de levendige Bakara-markt, het commerciële hart van de stad. Ze beschrijven het vrijetijdsleven met tieners die voetballen op Lido Beach, met moderne restaurants en internetcafés, met jongeren die koffie drinken of flaneren langs de belangrijkste verkeersader, Maka Al-Mukarama, of in de Peace Garden, een groene plek waar families in het weekend ontspannen⁴⁹⁶.

Een artikel van GlobalPost van augustus 2015 verwijst naar de vele handelszaken die de stad telt, gaande van platenwinkels tot apotheken, kruideniers en telefoonwinkels, lokale banken en benzinstations. Basisvoorzieningen zoals huisvuilophaal, brandweer, elektriciteit zijn beschikbaar, en volgens een door GlobalPost geïnterviewde leraar is het aantal schoolinschrijvingen in een jaar tijd verdrievoudigd. Ondanks de regelmatige aanslagen in Mogadishu beschrijven verschillende geïnterviewde inwoners de huidige situatie als veilig ten opzichte van voorheen.⁴⁹⁷ Een expert van het Amerikaanse Institute of Peace schrijft in april 2016 dat ondanks een hele reeks uitdagingen er belangrijke vooruitgang is gemaakt op veiligheidsvlak, de economie aan een heropleving bezig is en een terugkeer naar anarchie steeds onwaarschijnlijker wordt.⁴⁹⁸

Op 7 km van Mogadishu wordt eind 2015 een nieuwe dure residentiële wijk genaamd Daru-Salam opgetrokken als symbool van een ander Mogadishu, zo schrijft AFP, of van het herstel van de hoofdstad, aldus Xinhua. De *gated community* beantwoordt volgens investeerders aan de eisen van Somaliërs uit de diaspora.⁴⁹⁹

In januari 2016 lanceert UN-Habitat in Mogadishu het One Stop Youth Centre, een ruimte waar jongeren in veilige omstandigheden onder meer opleidingen kunnen genieten en met elkaar in gesprek kunnen gaan.⁵⁰⁰

Begin juni 2016 opent het nieuwe ambassadegebouw van Turkije, meteen de grootste Turkse ambassade in Afrika. Volgens Goobjoog News hebben de Turkse investeringen in onder meer gezondheidszorg en onderwijs het land zichtbaar veranderd.⁵⁰¹ In juli 2016 planten een jongerenorganisatie en de mediagroep Goobjoog samen bomen langs belangrijke verkeersaders, om Mogadishu te vergroenen en aantrekkelijker te maken.⁵⁰²

In september 2016 vindt de Intergovernmental Authority on Development (IGAD) plaats in Mogadishu. Staatshoofden van de Hoorn van Afrika en omstreken bespreken er veiligheidskwesties. Na een vergadering van de ministers van Buitenlandse Zaken in januari 2015⁵⁰³ was het de eerste maal sinds de start van de burgeroorlog dat de staatshoofden elkaar ontmoetten in Somalië.⁵⁰⁴ Voor deze top werden alle hoofdwegen in Mogadishu gedurende vijf dagen hermetisch gesloten.⁵⁰⁵ Ook in de aanloop naar de parlements- en presidentsverkiezingen in januari en februari 2017 vonden

⁴⁹⁴ Mareeg, 14/09/2016, [url](#) ; Hiiraan Online, 21/05/2017, [url](#)

⁴⁹⁵ Hiiraan Online, 21/04/2017, [url](#)

⁴⁹⁶ Sahan Journal (Dahir A.M.), 13/06/2015, [url](#) ; Somali Current (Ali A.M.), 16/08/2015, [url](#) ; BBC (Harding A.), 22/05/2015, [url](#) ; News24, 06/08/2015, [url](#) ; CCTV (Billow A.), 27/12/2015, [url](#) ; The Guardian (Burke J.), 15/05/2017, [url](#) ; Bloomberg (Nor M.S.), 29/06/2016, [url](#)

⁴⁹⁷ GlobalPost (Onyulo T.), 12/08/2015, [url](#)

⁴⁹⁸ African Arguments (Fraser-Rahim M.), 14/04/2016, [url](#)

⁴⁹⁹ Xinhua, 23/10/2015, [url](#) ; AFP, 03/01/2016, [url](#)

⁵⁰⁰ UN-Habitat, 10/02/2016, [url](#) ; The Huffington Post (Hung V.), 20/07/2016, [url](#) ; UNSOM, 13/10/2016, [url](#)

⁵⁰¹ Goobjoog News, 03/06/2016, [url](#)

⁵⁰² Goobjoog News, 05/07/2016, [url](#)

⁵⁰³ Sabahi Online, 13/01/2015, [url](#)

⁵⁰⁴ Mareeg, 13/09/2016, [url](#) ; SIN (Agnon S.Y.), 14/09/2016, [url](#)

⁵⁰⁵ Goobjoog News, 14/09/2016, [url](#) ; The Star, 13/09/2016, [url](#)

dergelijke *lockdowns* plaats, aldus de lokale pers, met de nodige gevolgen voor pendelaars, studenten en handelaars.⁵⁰⁶

De meeste auteurs wijzen tegelijkertijd op de blijvende onveiligheid en geweld.⁵⁰⁷ Een journalist van DPA schrijft eind 2015 dat de opstoot van dodelijke aanvallen van Al Shabaab in de voorbije maanden de inwoners van de hoofdstad remt in hun pogingen te stad te doen heropleven.⁵⁰⁸ Wanneer de speciale gezant van de VN in december 2015 verklaart dat Somalië niet langer een *failed state* is, maar "a recovering, fragile democracy",⁵⁰⁹ stelt de hoofdredactrice van een Somalische nieuwssite in januari 2016 dat de veiligheidssituatie slechter is onder de huidige regering dan onder de vroegere *factional leaders*.⁵¹⁰ Internationale media wijzen sinds begin 2017 op de toestroom van IDP's die de droogte ontvluchten en de mogelijke impact op de fragiele heropbouw van de stad en van haar basisvoorzieningen. VN-medewerkers waarschuwen voor een bedreiging op lange termijn, maar zien in de stedelijke groei ook economische opportuniteiten, aldus *The Guardian*.⁵¹¹

Volgens Altai Consulting zijn economische factoren voor jongeren het voornaamste motief om te migreren, maar is de onveiligheid vaak de doorslaggevende factor. De doorsnee Somalische migrant is een alleenstaande man of vrouw jonger dan 25 afkomstig uit Mogadishu, vaak een student met een gemiddeld opleidingsniveau.⁵¹²

⁵⁰⁶ Goobjoog News, 11/01/2017, [url](#) ; Goobjoog News, 06/02/2017, [url](#) ; AFP via Hiiraan Online, 22/02/2017, [url](#)
⁵⁰⁷ Sahan Journal (Dahir A.M.), 13/06/2015, [url](#) ; Somali Current (Ali A.M.), 16/08/2015, [url](#) ; BBC (Harding A.), 22/05/2015, [url](#) ; News24, 06/08/2015, [url](#) ; CCTV (Billow A.), 27/12/2015, [url](#) ; AFP (Hussein A.H.), 11/04/2017, [url](#) ; The Guardian (Burke J.), 15/05/2017, [url](#) ; The New York Times (Gettleman J.), 25/01/2017, [url](#)

⁵⁰⁸ DPA (Odowa M.), 27/12/2015, [url](#)

⁵⁰⁹ VOA, 22/12/2015, [url](#)

⁵¹⁰ Somali Current (Ibrahim H.), 26/12/2015, [url](#)

⁵¹¹ The Guardian (Burke J.), 15/05/2017, [url](#) ; AP (Guled A.), 27/02/2017, [url](#)

⁵¹² Altai Consulting, IOM, 02/2016, p. 13, [url](#)

Samenvatting

De val van president Siad Barre dompelt Somalië in 1991 in chaos. Het land wordt sindsdien alom beschouwd als een *failed state*. De politieke en militaire situatie wijzigt echter drastisch vanaf augustus 2011, wanneer Al Shabaab uit Mogadishu wordt verdreven. Vanaf 2012 verdrijven opeenvolgende offensieven van AMISOM en het SNA de islamistische rebellen uit verschillende steden en districten. De tot dan vrijwel totale invloed van Al Shabaab op het zuiden en het centrum van het land slinkt flink. In februari 2017 kiest het parlement Mohamed Abdullahi Mohamed alias Farmajo tot president. Het federaliseringsproces en de vorming van nieuwe regio's gaan door.

Er bestaan uiteenlopende opinies over de veiligheidssituatie in Zuid- en Centraal Somalië. Bepaalde organisaties en onderzoekers, zoals het UNHCR, beschouwen de veiligheidssituatie nog steeds als instabiel, andere experts zien een verbetering van de veiligheidssituatie. Al Shabaab heeft nog grote rurale gebieden van Zuid- en Centraal-Somalië in handen.

Experten stellen sinds enige tijd een strategische koerswijziging vast bij Al Shabaab. Ze wijzen op de weerbaarheid en operationele slagkracht van de organisatie, die anticipeerde op de militaire offensieven door zich ordelijk terug te trekken en zich toe te leggen op asymmetrische oorlogsvoering, onder meer met complexe aanslagen in Mogadishu. In 2016 en 2017 heeft Al Shabaab meerdere grootschalige aanvallen op AMISOM-posities in Zuid- en Centraal-Somalië uitgevoerd. De groepering heeft echter ook af te rekenen met interne conflicten door de aantrekkingskracht van IS. Ook milities en ongeïdentificeerde gewapende groepen hebben een belangrijk aandeel in het geweld in Somalië.

Verschillende bronnen, waaronder de UN Monitoring Group, wijzen op het wanbeheer, de corruptie, de clanrivaliteit, de slechte coördinatie binnen de veiligheidsdiensten, en het gebrek aan civiele controle. Al Shabaab is diep geïnfiltrerd in de veiligheidsdiensten. In mei 2017 keurt het parlement een nieuwe veiligheidsstructuur goed.

Wat de internationale troepenmacht AMISOM betreft merken waarnemers op dat de verschillende contingents vooral eigen strategische belangen dienen en de coördinatie dus mank loopt. De omvang van AMISOM volstaat niet om Zuid- en Centraal-Somalië te controleren. Een aantal landen dreigen bovendien met de terugtrekking van hun troepen.

De veiligheidssituatie in Mogadishu varieert naargelang de wijk. Volgens verschillende bronnen zijn bepaalde hoofdstedelijke districten beduidend veiliger dan andere, terwijl volgens een onderzoek van het Oostenrijkse BFA in 2015 bepaalde districten tot de meest gewelddadige plekken van het land behoorden en, volgens de Deense migratiedienst, de overheid er nauwelijks aanwezig is. Volgens ACLED was Banadir in 2016 de op een na meest gewelddadige (maar niet meest dodelijke) regio in Afrika. De hoofdstad wordt getroffen door regelmatige complexe terreuraanslagen, in het bijzonder op hotels en instellingen populair bij overheidsfunctionarissen, doelgerichte aanslagen tegen personen verbonden met de overheid of met internationale organisaties, en bomaanslagen of mortieraanvallen. Hoewel Al Shabaab vaak de verantwoordelijkheid opeist, zijn gewelddaden ook vaak toe te schrijven aan andere actoren, aldus verschillende bronnen.

Precieze statistieken over burgerslachtoffers zijn niet beschikbaar. Het aantal gewelddadige incidenten en slachtoffers in Mogadishu is in de eerste vijf maanden van 2017 verhoudingsgewijs gestegen tegenover 2015 en 2016, volgens ACLED's statistische gegevens. Het aantal burgerdoden benadert in diezelfde periode het aantal burgerdoden in heel 2016. Ook bronnen binnen de VN stellen een stijging van het geweld tegen burgers vast.

Volgens verschillende Europese asielinstanties is "being in the wrong place at the wrong time" het grootste risico voor de burgerbevolking in Mogadishu. Volgens het Nederlandse ministerie van

Buitenlandse Zaken hebben inwoners van de hoofdstad hun individuele veiligheid voor een aanzienlijk deel zelf in de hand. Het Zweedse Lifos meent echter dat het risico in 2016 is toegenomen en stelt vast, net als een aantal Somalië-experten, dat Al Shabaab in toenemende mate burgers viseert. Anderzijds stelt het EHRM in 2013 en in 2015 dat de mensenrechten- en veiligheidssituatie in Mogadishu, hoewel fragiel en onvoorspelbaar, geen reëel risico op een met artikel 3 van het EHRM strijdige behandeling inhoudt voor al wie in Mogadishu aanwezig is.

Tienduizenden vluchtelingen keerden de voorbije jaren vanuit Jemen, waar een conflict woedt, en vanuit Kenia terug naar Somalië. De terugkeer vanuit het vluchtelingenkamp Dadaab verloopt volgens HRW echter onder zware druk van de Keniaanse overheid. Somaliërs keren ook terug vanuit de diaspora, vaak omdat ze in Somalië zaken kunnen doen. Een terugkeerder wordt als dusdanig herkend door de plaatselijke bevolking en heeft belang bij een lokaal familie- of clannetwerk.

Meerdere bronnen signaleren positieve ontwikkelingen in de hoofdstad, zoals de heropleving van de economische activiteit en een verbetering van sociale basisdiensten, zoals gezondheidszorg en onderwijs, die weliswaar eerder beperkt blijft. De grote aantallen IDP's in Mogadishu leven dan weer in precaire omstandigheden en zijn erg kwetsbaar voor geweld.

Bij de ordehandhaving en veiligheidsoperaties in Mogadishu doen zich misbruiken voor. Kinderen en vrouwen zijn erg kwetsbaar voor seksueel geweld en andere mensenrechtenschendingen. De humanitaire situatie verslechtert drastisch in 2016 en 2017 omwille van langdurige droogte en een dreigende hongersnood. Meer dan de helft van de bevolking heeft nood aan humanitaire bijstand.

Bibliografie

Geschreven en audiovisuele bronnen

- Africa up close (Williams P.D.), *Military Integration After Civil Wars: Any lessons for Somalia?*, 17/11/2014, <https://africaupclose.wilsoncenter.org/military-integration-after-civil-wars-any-lessons-for-somalia/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- African Arguments (Roble M.A.), *Al-Shabaab has changed its tactics. AMISOM must do so too*, 09/09/2015, <http://africanarguments.org/2015/09/09/al-shabaab-has-changed-its-tactics-amisom-must-do-so-too/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- African Arguments (Fraser-Rahim M.), *Somalia is still fragile, but fragile is progress*, 14/04/2016, <http://africanarguments.org/2016/04/14/somalia-is-still-fragile-but-fragile-is-progress/> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- African Arguments (Roble M.A.), *Al-Shabaab steps up attacks in run up to the Somalia elections*, 19/09/2016, <http://africanarguments.org/2016/09/19/al-shabaab-steps-up-attacks-in-run-up-to-the-somalia-elections/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- African Business (Jeffrey J.), *Ethiopian withdrawal poses questions for future of Somalia*, 20/04/2017, <http://africanbusinessmagazine.com/region/east-africa/ethiopian-withdrawal-poses-questions-future-somalia/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- African Defense, Danab, *Specialized Somali Counter Terrorism Unit Completes Training*, 31/08/2016, <http://www.african-defense.com/defense-news/danab-specialized-somali-counter-terrorism-unit-completes-training/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- African Union Mission in Somalia (AMISOM), *Civilian Casualty Tracking, Analysis, and Response Cell (CCTARC)*, s.d., <http://amisom-au.org/cctarc/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- African Union Mission in Somalia (AMISOM), *Mogadishu's Hawl Wadag District welcomes Community Policing*, 30/08/2015, <http://amisom-au.org/2015/08/mogadishus-hawl-wadag-district-welcomes-community-policing/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- African Union Mission in Somalia (AMISOM), *Improvised Explosive Devices Among Deadliest Threats to Security In Somalia – AMISOM*, 30/08/2016, <http://amisom-au.org/so/2016/08/improvised-explosive-devices-among-deadliest-threats-to-security-in-somalia-amisom/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- African Union Mission in Somalia (AMISOM), *Community Policing Launched in Mogadishu's Yaqshid District*, s.d., <http://amisom-au.org/2015/09/community-policing-launched-in-mogadishus-yaqshid-district/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- African Union Mission in Somalia (AMISOM), *Frequently Asked Questions* s.d., <http://amisom-au.org/frequently-asked-questions/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- African Union Mission in Somalia (AMISOM), *La Composante Militaire*, s.d., <http://amisom-au.org/fr/mission-profile/military-component/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- African Union Mission in Somalia (AMISOM), *La Police de l'AMISOM*, s.d., <http://amisom-au.org/fr/mission-profile/amisom-police/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- African Union Mission in Somalia (AMISOM), *Mandat de l'AMISOM*, s.d., <http://amisom-au.org/fr/amisom-mandate/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- African Union Mission in Somalia (AMISOM), *Mogadishu's oldest district welcomes AMISOM community policing drive*, s.d., <http://amisom-au.org/2015/05/mogadishus-oldest-district-welcomes-amisom-community-policing-drive/> [geraadpleegd op 16/11/2015]

- Africanews (Karuri K.), *Somalia: At least seven dead in Mogadishu's car bomb explosion*, 05/04/2017, <http://www.africanews.com/2017/04/05/somalia-at-least-seven-dead-in-an-explosion-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Agence France-Presse (AFP), *Somalie: Hassan Cheikh Mohamoud élu*, 10/09/2012, <http://www.lefigaro.fr/flash-actu/2012/09/10/97001-20120910FILWWW00718-somalie-hassan-cheikh-mohamoud-elu.php> [geraadpleegd op 13/06/2013]
- Agence France-Presse (AFP), *Somalia's Islamist insurgents: key players*, 04/07/2013, <http://www.globalpost.com/dispatch/news/afp/130704/somalias-islamist-insurgents-key-players> [geraadpleegd op 04/07/2013]
- Agence France-Presse (AFP) (McConnell T.), *Firing squads, blast walls and dangerous diplomacy in Somalia*, 25/02/2015, <http://reliefweb.int/report/somalia/firing-squads-blast-walls-and-dangerous-diplomacy-somalia> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Agence France-Presse (AFP) (McConnell T.), *Blaming the victims of rape in Somalia*, 06/05/2015, <http://news.yahoo.com/blaming-victims-rape-somalia-050029487.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Agence France-Presse (AFP), *Somalia housing boom as Mogadishu emerges from ashes of war*, 03/01/2016, <http://reliefweb.int/report/somalia/somalia-housing-boom-mogadishu-emerges-ashes-war> [geraadpleegd op 11/02/2016]
- Agence France-Presse (AFP) via Horseed Media, *Somalia's Al-Shabaab 'can survive for 30 years'*, 04/03/2016, <https://horseedmedia.net/2016/03/04/al-shabaab-can-survive-30-years/> [geraadpleegd op 24/06/2016]
- Agence France-Presse (AFP) via The Guardian, *Mogadishu bombing: deadly blast at port of Somali capital*, 11/12/2016, <https://www.theguardian.com/world/2016/dec/11/mogadishu-bombing-deadly-blast-at-port-of-somali-capital> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Agence France-Presse (AFP) via Hiiraan Online, *Mogadishu on lockdown for president's inauguration*, 22/02/2017, https://www.hiiraan.com/news4/2017/Feb/140621/mogadishu_on_lockdown_for_president_s_inauguration.aspx [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Agence France-Presse (AFP) (Hussein A.H.), *A place called home*, 11/04/2017, <https://correspondent.afp.com/place-called-home> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Al Jazeera, Reuters, *Somalia: US drone strike killed top Al-Shabab figure*, 06/02/2015, <http://www.aljazeera.com/news/2015/02/somalia-drone-strike-killed-top-al-shabab-figure-150206111810686.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Al Jazeera (Mohamed H.), *The lost boys of Mogadishu*, 12/07/2015, <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2015/07/lost-boys-mogadishu-street-children-homeless-150709080041333.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Al Jazeera (Mohamed H.), *AU troops 'gun down unarmed civilians' in Somalia*, 21/07/2015, <http://www.aljazeera.com/news/2015/07/au-troops-gun-unarmed-civilians-somalia-150721132538943.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Al Jazeera, *Al-Shabab confirms death of Garissa attack leader*, 19/06/2016, <http://www.aljazeera.com/news/2016/06/al-shabaab-confirms-death-garissa-attack-leader-160619125725418.html> [geraadpleegd op 24/06/2016]
- Al Jazeera, *Somalia: General killed in Mogadishu car-bomb attack*, 18/09/2016, <http://www.aljazeera.com/news/2016/09/somalia-general-killed-mogadishu-car-bomb-attack-160918115946615.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Al Jazeera, *Somalia: Deaths as car bombing hits Mogadishu*, 01/10/2016, <http://www.aljazeera.com/news/2016/10/somalia-car-bomb-targets-mogadishu-restaurant-161001111645004.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Al Jazeera, *Car bomb blast kills soldiers near Somali parliament*, 05/11/2016, <http://www.aljazeera.com/news/2016/11/car-bomb-explodes-somali-parliament-mogadishu-161105162936774.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]

- Al Jazeera, *Car bomb attack hits Somalia's Mogadishu*, 26/11/2016, <http://www.aljazeera.com/news/2016/11/car-bomb-attack-hits-somalia-mogadishu-161126113019040.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Al Jazeera, *Al-Shabab attack at Mogadishu port kills dozens*, 11/12/2016, <http://www.aljazeera.com/news/2016/12/al-shabab-attack-mogadishu-port-161211091008846.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Al Jazeera, *Bomb kills six Somalis in capital Mogadishu*, 15/12/2016, <http://www.aljazeera.com/news/2016/12/bomb-kills-somalis-capital-mogadishu-161215142349691.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Al Jazeera, *Massive blast hits near Mogadishu airport*, 02/01/2017, <http://www.aljazeera.com/news/2017/01/somalia-massive-blast-rocks-mogadishu-airport-170102091229184.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Al Jazeera, *Somalia: Al-Shabab attack at Mogadishu hotel 'kills 28'*, 25/01/2017, <http://www.aljazeera.com/news/2017/01/somalia-car-bomb-attack-targets-mogadishu-hotel-170125061508189.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Al Jazeera, *Al-Shabab claims to have killed dozens of Kenyan troops*, 27/01/2017, <http://www.aljazeera.com/news/2017/01/al-shabab-kenyan-troops-170127065454321.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Al Jazeera, *Dozens killed in Mogadishu market blast*, 20/02/2017, <http://www.aljazeera.com/news/2017/02/14-killed-mogadishu-market-blast-170219122644232.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Al Jazeera, *Somalia: Seven killed in Mogadishu car bombing*, 05/04/2017, <http://www.aljazeera.com/news/2017/04/somalia-killed-mogadishu-car-bombing-170405132315513.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Al Jazeera, *Soldiers killed in Somalia training camp suicide attack*, 10/04/2017, <http://www.aljazeera.com/news/2017/04/soldiers-killed-somalia-training-camp-suicide-attack-170410133812617.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Al Jazeera (Ainte A.), *Somalia: Another Paradigm Shift?*, 11/05/2017, <http://studies.aljazeera.net/en/reports/2017/05/somalia-paradigm-shift-170511053303806.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Al Jazeera, *Al-Shabab claims deadly Mogadishu attack*, 24/05/2017, <http://www.aljazeera.com/news/2017/05/mogadishu-car-bombing-leaves-dead-170524154635297.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Altai Consulting, International Organization for Migration (IOM), *Youth, employment and migration in Mogadishu, Kismayo and Baidoa*, 02/2016, <http://www.iom.int/sites/default/files/country/docs/IOM-Youth-Employment-Migration-9Feb2016.pdf> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- Amnesty International (AI), *UN Security Council urged to tighten arms embargo on Somalia*, 04/03/2014, <https://www.amnesty.org/en/press-releases/2014/03/un-security-council-urged-tighten-arms-embargo-somalia/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Amnesty International (AI), *Somalia: Submission to the UN Universal Periodic Review. 24th Session of the UPR Working Group, January - February 2016*, 06/2015, <https://www.amnesty.org/download/Documents/AFR5228202015ENGLISH.pdf> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Amnesty International (AI) (Mbugua P.K.), *Op-ed: Somalia National Human Rights Day an opportunity to enhance accountability*, 27/08/2015, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2015/08/somalia-national-human-rights-day-an-opportunity-to-enhance-accountability/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Amnesty International (AI), *Nowhere else to go. Forced returns of Somali refugees from Dadaab refugee camp, Kenya*. AFR 32/5118/2016, 14/11/2016, <https://www.amnesty.org/download/Documents/AFR3251182016ENGLISH.PDF> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Amnesty International (AI), *Amnesty International Report 2016/17 - The State of the World's Human Rights - Somalia*, 22/02/2017, http://www.ecoi.net/local_link/336580/466224_en.html [geraadpleegd op 01/06/2017]

- Amnesty International (AI), *Somalia: Halt execution spree of children in Puntland*, 28/04/2017, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2017/04/somalia-halt-execution-sprees-of-children-in-puntland/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Anadolu Agency (Juma Y.), *Mogadishu youth seeks solace in basketball*, 23/03/2015, <http://aa.com.tr/en/sports/mogadishu-youth-seeks-solace-in-basketball/64462> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Anadolu Agency (Dhaysane M., Isilow), *Drought-hit Somalia reels under drop in US remittances*, 31/03/2017, <http://aa.com.tr/en/africa/drought-hit-somalia-reels-under-drop-in-us-remittances-/784689> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) (Kishi R.), *The Strategic Use of Unidentified Armed Groups In Conflict Zones*, 09/04/2015, <http://www.crisis.acledata.com/the-strategic-use-of-unidentified-armed-groups-in-conflict-zones/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *ACLED Working Paper No. 5. Reporting Sources*, 10/04/2015, <http://www.acledata.com/wp-content/uploads/2015/04/ACLED-Reporting-Sources-Working-Paper-No.-5-2015.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Somalia-file*, 31/12/2015, <http://www.acledata.com/wp-content/uploads/2016/01/Somalia-file.xlsx> [geraadpleegd op 11/02/2016]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Realtime 2016 All Africa File (updated 3rd September 2016)*, 03/09/2016 http://www.acledata.com/wp-content/uploads/2016/09/ACLED-All-Africa-File_20160101-to-20160903.xlsx [geraadpleegd op 05/09/2016]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) (Raleigh C.), *Somalia – October 2016 Update*, 07/10/2016, <http://www.crisis.acledata.com/somalia-october-2016-update/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *ACLED Version 7 (1997 – 2016)*, 04/01/2017 [last modified 16/01/2017], http://www.acledata.com/wp-content/uploads/2017/01/ACLED-Version-7-All-Africa-1997-2016_dyadic-file.xlsx [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) (Moody J.), *Trend 1: Rates of Violence in 2016*, 18/01/2017, <https://www.acledata.com/trend-1-rates-of-violence-in-2016/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) (Moody J.), *Trend 2: Agents of Violence in 2016*, 18/01/2017, <https://www.acledata.com/trend-2-agents-of-violence-in-2016/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) (Moody J.), *Trend 5: Violent Conflict Actors in Africa in 2016*, 18/01/2017, <https://www.acledata.com/trend-5-violent-conflict-actors-in-africa-in-2016/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) (Moody J.), *Trend 4: Trends in Violence by Country in 2016*, 18/01/2017, <https://www.acledata.com/trend-4-trends-in-violence-by-country-in-2016/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *ACLED-All-Africa-File_20170101-to-20170603*, 03/06/2017, http://www.acledata.com/wp-content/uploads/2017/06/ACLED-All-Africa-File_20170101-to-20170603.xlsx [geraadpleegd op 04/06/2017]
- Associated Press (AP) (Guled A.) via Inquirer.net, *Blast in Somalia kills 34 in Mogadishu marketplace*, 20/02/2017, <http://newsinfo.inquirer.net/873150/blast-in-somalia-kills-34-in-mogadishu-marketplace> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Associated Press (Guled A.), *Somalia's new president appoints prime minister*, 23/02/2017, <https://apnews.com/39dee05fb8634cbea7da86e75eb81c86> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Associated Press (AP) via Voice of America (VOA), *Chief: African Union Needs Troop Surge in Somalia*, 11/03/2017, <http://www.voanews.com/a/chief-says-african-union-needs-troop-surge-in-somalia/3761214.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Associated Press (AP) via U.S. News, *Car Bomb Near Somalia Presidential Palace Kills 1, Hurts 2*, 24/03/2017, <https://www.usnews.com/news/world/articles/2017-03-24/car-bomb-near-somalia-presidential-palace-kills-1-hurts-2> [geraadpleegd op 01/06/2017]

- Bloomberg (Nor M.S.), *As Conflict Zone Gets Safer, Somalis Go For 3D Movies and Pizza*, 29/06/2016, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2016-06-29/islamist-militants-trumped-by-3d-movies-and-pizza-in-somalia> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- British Broadcasting Corporation (BBC), *US strike in Somalia 'killed al-Shabab intelligence chief'* US strike in Somalia 'killed al-Shabab intelligence chief', 31/12/2014, <http://www.bbc.com/news/world-africa-30635240> [geraadpleegd op 26/01/2015]
- British Broadcasting Corporation (BBC) (Harding A.), *Mogadishu's Lido beach: Sun, surf and... grenades?*, 22/05/2015, <http://www.bbc.com/news/world-africa-32812543> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- British Broadcasting Corporation (BBC), *Somalia jihadists al-Shabab launch Mogadishu attack*, 21/06/2015, <http://www.bbc.com/news/world-africa-33214675> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- British Broadcasting Corporation (BBC) (Harper M.), *Why does al-Shabab target hotels?*, 07/11/2015, <http://www.bbc.com/news/world-africa-34745495> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- British Broadcasting Corporation (BBC), *Property prices 'soaring' in Mogadishu, say estate agents*, 15/08/2016, <http://www.bbc.com/news/av/world-africa-19265284/property-prices-soaring-in-mogadishu-say-estate-agents> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- British Broadcasting Corporation (BBC), *Al-Shabab fighters attack Kenya military base in Somalia*, 27/01/2017, <http://www.bbc.com/news/world-africa-38768453> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- British Broadcasting Corporation (BBC), *Al-Shabab dismisses Somali president war declaration*, 07/04/2017, <http://www.bbc.com/news/world-africa-39527226> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- British Broadcasting Corporation (BBC), *Somalia attack: Minister Abdullahi Sheikh Abas killed in Mogadishu*, 04/05/2017, <http://www.bbc.com/news/world-africa-39799961> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Brookings (Felbab-Brown V.), *Order from Chaos. What's next for Somalia*, 23/02/2017, <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2017/02/23/whats-next-for-somalia/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl – Oostenrijk (Tiwald A.), *Analyse der Staatendokumentation. Somalia. Lagekarten zur Sicherheitslage. Situation Maps: Security Situation*, 12/10/2015, http://www.ecoi.net/file_upload/1729_1445329638_soma-analyse-lagekarten-2015-10-12-endversion.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Cable News Network (CNN) (Nor O., Peled S.), *Mogadishu car bombing leaves 10 dead*, 21/03/2017, <http://edition.cnn.com/2017/03/21/africa/mogadishu-attack-kills-10/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Cable News Network (CNN) (Browne R.), *Trump approves plan to ramp up Somalia anti-terror campaign*, 30/03/2017, <http://edition.cnn.com/2017/03/30/politics/trump-ramps-up-somalia-anti-terror-campaign/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Center for Civilians in Conflict (CIVIC), *The People's Perspectives: Civilian Involvement in Armed Conflict. Somalia*, 2015, http://civiliansinconflict.org/uploads/files/Peoples_Perspectives_Somalia.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Center for Strategic and International Studies (CSIS) (Bryden M.), *The reinvention of Al-Shabaab. A strategy of choice or necessity?*, 21/02/2014, http://csis.org/files/publication/140221_Bryden_ReinventionOfAlShabaab_Web.pdf [geraadpleegd op 06/05/2014]
- Centre for Security Governance (Menkhaus K.), *Non-state security providers and political formation in Somalia*, 05/04/2016, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/NSSPs_in_Somalia_April2016.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]
- China Central Television (CCTV) (Billow A.), *Mogadishu's Peace Garden attracts hundreds of families every weekend*, 27/12/2015, <http://english.cntv.cn/2015/12/27/VIDE1451187367809832.shtml> [geraadpleegd op 11/02/2015]
- China Central Television (CCTV), *Somalia new law seeking to empower women facing stiff opposition* [video], 16/07/2016, <http://english.cctv.com/2016/07/16/VIDEV7iEP9XJQDGVpvBHYf3Q160716.shtml?> [geraadpleegd op 18/07/2016]

- Combating Terrorism Center at Westpoint (Menkhaus K.), *Al-Shabaab's capabilities post-Westgate*, 24/02/2014, <https://www.ctc.usma.edu/posts/al-shababs-capabilities-post-westgate> [geraadpleegd op 08/05/2014]
- Combating Terrorism Center at West Point (CTC) (Anzalone C.), *The Resilience of al-Shabaab*, 22/04/2016, <https://www.ctc.usma.edu/posts/the-resilience-of-al-shabaab> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- Combating Terrorism Center (Warner F.), *Sub-Saharan Africa's Three "New" Islamic State Affiliates*, 23/01/2017, <https://www.ctc.usma.edu/posts/sub-saharan-africas-three-new-islamic-state-affiliates> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Committee to Protect Journalists (CPJ), *Somali journalist Abdiaziz Ali killed in Mogadishu*, 27/09/2016, <https://cpj.org/2016/09/somali-journalist-abdiaziz-ali-killed-in-mogadishu.php> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Council of the European Union, *Somalia: EU missions EUCAP and EUTM prolonged*, 12/12/2016, <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/12/12-somalia-eu-missions-eucap-and-eutm-prolonged/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Council on Foreign Relations (CFR) (Masters J.), *Al-Shabaab*, 09/07/2013, <http://www.cfr.org/somalia/al-shabaab/p18650> [geraadpleegd op 10/07/2013]
- Critical Threats (CT), *US Counterterrorism Objectives in Somalia: Is Mission Failure Likely?*, 01/03/2017, <https://www.criticalthreats.org/analysis/us-counterterrorism-objectives-in-somalia-is-mission-failure-likely> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Danish Immigration Service, Landinfo, *Security and protection in Mogadishu and South-Central Somalia - Joint report from the Danish Immigration Service's and the Norwegian Landinfo's fact finding mission to Nairobi, Kenya and Mogadishu, Somalia*, 08/05/2013, http://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/6F1A29C6-2F84-40D2-BDE4-42F69897EEC3/0/security_and_protection_in_somalia_may_2013.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Danish Immigration Service, Landinfo, *Update on security and protection issues in Mogadishu and South-Central Somalia. Including information on the judiciary, issuance of documents, money transfers, marriage procedures and medical treatment. Joint report from the Danish Immigration Service's and the Norwegian Landinfo's fact finding mission to Nairobi, Kenya and Mogadishu, Somalia. 1 to 15 November 2013*, 12/03/2014, http://www.landinfo.no/asset/2837/1/2837_1.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Danish Immigration Service, *South Central Somalia. Country of Origin Information for Use in the Asylum Determination Process. Report from the Danish Immigration Service's fact finding mission to Nairobi, Kenya and Mogadishu, Somalia. 2-12 May 2015*, 24/09/2015, https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/E7BE9811-3CA0-4F86-BD27-749FB153B73A/0/Somalia_FFM_report_2015.pdf [geraadpleegd op 26/10/2015]
- Danish Institute for International Studies (DIIS), *The politics of peacekeeping. A Question of Trust: The African Union and the Somali Army*, 11/2015, http://pure.diis.dk/ws/files/310783/PB_AMISOM_SNA_WEB.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Danish Refugee Council (DRC), Danish Immigration Service, *South and Central Somalia. Security Situation, al-Shabaab Presence, and Target Groups. Report based on interviews in Nairobi, Kenya, 3 to 10 December 2016*, 1/2017, 03/2017, https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/57D4CD96-E97D-4003-A42A-C119BE069792/0/South_and_Central_Somalia_Report_March_2017.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Demographia, *World Urban Areas*, 13th Annual Edition, 04/2017, p. 21, <http://demographia.com/db-worldua.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Deutsche Presse-Agentur (DPA) (Odowa M.), *Resurgence in insurgent attacks stall revival of Mogadishu*, 27/12/2015, <http://www.dpa-international.com/news/international/resurgence-in-insurgent-attacks-stall-revival-of-mogadishu-a-47767480.html> [geraadpleegd op 11/02/2016]
- Deutsche Welle (Borowski M.), *Somalia: Victories Over Al Shabab Are Not Bringing Peace*, 10/10/2014, <http://allafrica.com/stories/201410110082.html> [geraadpleegd op 22/12/2014]
- Deutsche Welle (DW), *Somali general killed in jihadi car bomb attack*, 18/09/2016, <http://www.dw.com/en/somali-general-killed-in-jihadi-car-bomb-attack/a-19560120> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Deutsche Welle (DW), *Deadly car bomb hits Somalia marketplace*, 26/11/2016, <http://www.dw.com/en/deadly-car-bomb-hits-somalia-marketplace/a-36535622> [geraadpleegd op 01/06/2017]

- Dhacdo.com, *Security Forces Dismantle 26 Illegal Roadblocks In Lower And Middle Shabelle*, 18/05/2016, <http://somaliamediamonitoring.org/may-18-2017-daily-monitoring-report/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Dhacdo.com, *Galmudug And SNA Forces Launch An Operation Toward Harardhere*, 14/02/2017, <http://somaliamediamonitoring.org/february-14-2017-daily-monitoring-report/> [geraadpleegd op 25/04/2017]
- eNews Channel Africa (eNCA), *Somalia: 9-year old leads younger siblings on 337km survival walk*, 15/03/2017, <http://www.enca.com/africa/somalia-famine-9-year-old-and-younger-siblings-walk-337km-for-food-water> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- European Asylum Support Office (EASO), *Country of Origin Information report. South and Central Somalia. Country overview*, 08/2014, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/COI-Report-Somalia.pdf> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- European Asylum Support Office (EASO), *EASO Somalia seminar, 14 October 2014. Summaries of Keynote Presentations*, 01/12/2014, [https://webgate.ec.europa.eu/eu-coi-portal/downloadFile.do;jsessionid=njlhdw1dXicKmwJrwcOk0qbWR1V1fy8NwEfHdXN8pqSSdI8vz3NI!-1683767781!1418974399837?type=file&system=1&name=Summary presentations on Somalia EASO COI <span class=](https://webgate.ec.europa.eu/eu-coi-portal/downloadFile.do;jsessionid=njlhdw1dXicKmwJrwcOk0qbWR1V1fy8NwEfHdXN8pqSSdI8vz3NI!-1683767781!1418974399837?type=file&system=1&name=Summary%20presentations%20on%20Somalia%20EASO%20COI%20Seminar%2014-10-14.pdf&idDoc=1545&downloadLang=en&url=Summary%20presentations%20on%20Somalia%20EASO%20COI%20Seminar%2014-10-14.pdf&docCoiType=12&systemDesc=UPLOAD%20AREA)
[Seminar 14 October 2014.PDF&idDoc=1545&downloadLang=en&url=Summary presentations on Somalia EASO COI Seminar 14-10-14.pdf&docCoiType=12&systemDesc=UPLOAD AREA](https://webgate.ec.europa.eu/eu-coi-portal/downloadFile.do;jsessionid=njlhdw1dXicKmwJrwcOk0qbWR1V1fy8NwEfHdXN8pqSSdI8vz3NI!-1683767781!1418974399837?type=file&system=1&name=Summary presentations on Somalia EASO COI Seminar 14-10-14.pdf&idDoc=1545&downloadLang=en&url=Summary presentations on Somalia EASO COI Seminar 14-10-14.pdf&docCoiType=12&systemDesc=UPLOAD AREA) [geraadpleegd op 19/12/2014]
- European Asylum Support Office (EASO), *EASO Country of Origin Information Report: Somalia – Security Situation*, 02/2016, <https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/EASO-Somalia-Security-Feb2016.pdf> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (ECHO), *ECHO Factsheet – Somalia – April 2017*, 04/04/2017, http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/somalia_en.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]
- European Court of Human Rights (ECHR), *Case of Sufi and Elmi v. The United Kingdom (Applications nos. 8319/07 and 11449/07). Judgment*, 28/06/2011 [Final 28/11/2011], <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-105434> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- European Court of Human Rights (ECHR), *Case of K.A.B. v. Sweden (Application no. 886/11). Judgment*, 05/09/2013 [Final 17/02/2014], <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-126027> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- European Court of Human Rights (ECHR), *Case of R.H. v. Sweden (Application no. 4601/14). Judgment*, 10/09/2015, <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157325> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Food Security and Nutrition Analysis Unit (FSNAU), *Somalia. Nearly 3 million people in Somalia face crisis and emergency acute food insecurity. Risk of Famine Increases*, 02/02/2017, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/201503-af-somalia-overview-en.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Food Security and Nutrition Analysis Unit (FSNAU), *SOMALIA Food Security Alert*, 09/05/2017, http://fscluster.org/sites/default/files/documents/fsnau-fews_net_alert_05092017.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Foreign Affairs (Felbab-Brown V.), *Saving Somalia (Again). How Reconstruction Stalled—And What to do About It*, 23/06/2015, <https://www.foreignaffairs.com/articles/somalia/2015-06-23/saving-somalia-again> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Foreign Policy (McCormick T.Y.), *Exclusive: U.S. Operates Drones From Secret Bases in Somalia*, 02/07/2015, <http://foreignpolicy.com/2015/07/02/exclusive-u-s-operates-drones-from-secret-bases-in-somalia-special-operations-isoc-black-hawk-down/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Foreign Policy (Traub J.), *From Black Hawk Down to Standing Up*, 31/05/2013, http://www.foreignpolicy.com/articles/2013/05/31/from_blackhawk_down_to_standing_up [geraadpleegd op 27/06/2013]
- Garowe online, *Somalia: Outrage after AMISOM accused of 'civilians killing'*, 16/04/2016, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-outrage-after-amisom-accused-of-civilians-killing> [geraadpleegd op 14/07/2016]

- Garowe online, *AMISOM to probe civilian deaths in southern Somalia*, 17/04/2016, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/amisom-to-probe-civilian-deaths-in-southern-somalia> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- Garowe Online, *Somalia: Gunmen shoot dead an Elder involved in election*, 29/12/2016, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-gunmen-shoot-dead-an-elder-involved-in-election> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: Deputy commander of Presidential guards killed in Mogadishu*, 31/12/2016, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-deputy-commander-of-presidential-guards-killed-in-mogadishu> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: Three injured after car bomb explosion near UN compound in Mogadishu*, 04/01/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-three-injured-after-car-bomb-explosion-near-un-compound-in-mogadishu> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: An elder involved in the electoral process shot dead in Mogadishu*, 28/01/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-an-elder-involved-in-the-electoral-process-shot-dead-in-mogadishu> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe online, *Senior Al-Shabaab Commander Killed In Southern Somalia*, 29/01/2017, <http://somaliamediawatch.org/january-30-2017-morning-headlines/> [geraadpleegd op 25/04/2017]
- Garowe Online, *Somalia: A Senator narrowly escapes death in Mogadishu*, 01/02/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-a-senator-narrowly-escapes-death-in-mogadishu> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: One dead, two injured in Mogadishu grenade attack*, 13/02/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-one-dead-two-injured-in-mogadishu-grenade-attack> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: AMISOM shells militant in southern Somalia, Al Shabaab vows to fight new administration*, 19/02/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-amisom-shells-militant-in-southern-somalia-al-shabaab-vows-to-fight-new-administration> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: Intelligence official shot dead outside mosque in Mogadishu*, 25/02/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-intelligence-official-shot-dead-outside-mosque-in-mogadishu> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia : Ex MP shot dead in Mogadishu, an elder wounded*, 26/02/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-ex-mp-shot-dead-in-mogadishu-an-elder-wounded> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: Government official reported dead in Mogadishu in car bombing*, 28/02/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-government-official-reported-dead-in-mogadishu-in-car-bombing> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: Second Policeman shot dead in the capital Mogadishu*, 09/03/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somaliasecond-policeman-shot-dead-in-the-capital-mogadishu> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: Gunmen kill official in the capital Mogadishu*, 09/03/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-gunmen-kill-official-in-the-capital-mogadishu> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: Al Shabaab attacks Defense HQ in Mogadishu, two elders killed*, 21/03/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-al-shabaab-attacks-defense-hq-in-mogadishu-two-elders-killed> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: Soldiers shoot dead four civilians in Mogadishu*, 28/03/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-soldiers-shoot-dead-four-civilians-in-mogadishu> [geraadpleegd op 01/06/2017]

- Garowe Online, *Somalia: Nearly 100 suspects arrested in Mogadishu security sweep*, 03/04/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-nearly-100-suspects-arrested-in-mogadishu-security-sweep> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: NISA, military soldiers clash in the capital Mogadishu*, 10/04/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-nisa-military-soldiers-clash-in-the-capital-mogadishu> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe online, *Somalia: Newly appointed Mayor of Mogadishu arrived the capital*, 13/04/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-newly-appointed-mayor-of-mogadishu-arrived-the-capital> [geraadpleegd op 25/04/2017]
- Garowe Online, *Somalia: Mortars land around Mogadishu Airport, 2 killed*, 16/04/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-mortars-land-around-mogadishu-airport-2-killed> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: Five killed in mortar attack in Mogadishu*, 18/04/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-five-killed-in-mortar-attack-in-mogadishu> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: Government forces exchange gunfire in Mogadishu, 5 killed*, 26/04/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-government-forces-exchange-gunfire-in-mogadishu-5-killed> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: Two killed, three wounded in IED blast near Mogadishu*, 30/04/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-two-killed-three-wounded-in-ied-blast-near-mogadishu> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: Intelligence officer wounded in Mogadishu car bomb*, 07/05/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-intelligence-officer-wounded-in-mogadishu-car-bomb> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: Gunmen kill prominent elder in the capital Mogadishu*, 10/05/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-gunmen-kill-prominent-elder-in-the-capital-mogadishu> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: Prominent elder killed in the capital Mogadishu*, 11/05/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-prominent-elder-killed-in-the-capital-mogadishu> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: One soldier dead as govt forces clash in Mogadishu*, 20/05/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-one-soldier-dead-as-govt-forces-clash-in-mogadishu> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: Landmine explosion hits the capital Mogadishu, three injured*, 21/05/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-landmine-explosion-hits-the-capital-mogadishu-three-injured> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: Al-Shabaab suspects nabbed in massive sweep in Mogadishu*, 22/05/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-al-shabaab-suspects-nabbed-in-massive-sweep-in-mogadishu> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: A delegate involved in the electoral process shot dead in Mogadishu*, 25/05/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-a-delegate-involved-in-the-electoral-process-shot-dead-in-mogadishu> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: Government forces carry out security sweep in Mogadishu*, 28/05/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-government-forces-carry-out-security-sweep-in-mogadishu> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Garowe Online, *Somalia: Tension High in Mogadishu Amid Disarmament Operation*, 30/05/2017, <http://somalupdate.com/articles/10238/Somalia-Tension-High-in-Mogadishu-Amid-Disarmament-Operation> [geraadpleegd op 01/06/2017]

- Garowe Online, *Somalia: Heavy gunfight reported in Mogadishu amid disarmament operation*, 31/05/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-heavy-gunfight-reported-in-mogadishu-amid-disarmament-operation> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Global Observatory (Menkhaus K.), *Can community policing combat al-Shabaab?*, 07/07/2014, <http://theglobalobservatory.org/analysis/778-community-policing-combat-al-s> [geraadpleegd op 08/07/2014]
- GlobalPost (Onyulo T.), *'Mogadishu used to be hell. Now it's coming back to life'*, 12/08/2015, <http://www.globalpost.com/article/6629251/2015/08/11/its-mogadishu-not-you-know-it> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- GlobalSecurity.org, *Ahlu Sunna Wal-jamea (ASWJ)*, 2011, <http://www.globalsecurity.org/military/world/para/aswj.htm> [geraadpleegd op 10/07/2013]
- Goobjoog News, *Somali government offers amnesty to Al-Shabab spokesman*, 07/09/2015, <http://goobjoog.com/english/?p=19169> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Goobjoog News, *Turkish company Favori turns around fortunes at Aden Adde Abdulle Airport*, 13/10/2015, <http://goobjoog.com/english/turkish-company-favori-turns-around-fortunes-at-aden-adde-abdulle-airport/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *Aviation official gunned down in Wadajir district, Mogadishu*, 18/10/2015, <http://goobjoog.com/english/?p=20857> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Goobjoog News, *Mogadishu bound flights to resume upon completion of security assessment, Turkish official*, 27/04/2016, <http://goobjoog.com/english/mogadishu-bound-flights-to-resume-upon-completion-of-security-assessment-turkish-official/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *Gunmen kill woman in Mogadishu*, 14/06/2016, <http://goobjoog.com/english/?p=29846> [geraadpleegd op 07/07/2016]
- Goobjoog News, *SNA colonel killed in Mogadishu*, 28/06/2016, <http://goobjoog.com/english/?p=30307> [geraadpleegd op 28/06/2016]
- Goobjoog News, *Gender bill in conformity with Islamic teachings, Minister says*, 02/07/2016, <http://goobjoog.com/english/?p=30429> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- Goobjoog News, *Turkish president cuts ribbons at newly built Turkish embassy*, 03/06/2016, <http://goobjoog.com/english/?p=29513> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- Goobjoog News, *Goobjoog Media Group partners with Ubaxa Caasimadda to green Mogadishu*, 05/07/2016, <http://goobjoog.com/english/?p=30485> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- Goobjoog News, *IEDs pose deadly threat to peace in Somalia- Security experts*, 31/08/2016, <http://goobjoog.com/english/?p=32911> [geraadpleegd op 01/09/2016]
- Goobjoog News, *Mogadishu main roads reopen after five-day closure*, 14/09/2016, <http://goobjoog.com/english/mogadishu-main-roads-reopen-after-five-day-closure/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *Somali forces launch security operation in Mogadishu*, 27/09/2016, <http://goobjoog.com/english/somali-forces-launch-security-operation-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *Galmudug Forces Take Over Godinlabe Village From Ahlu-Sunna: Residents*, 14/10/2016, <http://somaliamediamonitoring.org/october-14-2016-daily-monitoring-report/> [geraadpleegd op 25/04/2017]
- Goobjoog News, *AMISOM apologises for shooting civilians in Mogadishu*, 21/10/2016, <http://goobjoog.com/english/amisom-apologises-shooting-civilians-mogadishu/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *Mogadishu on lockdown ahead of speaker's election*, 11/01/2017, <http://goobjoog.com/english/mogadishu-lockdown-ahead-speakers-election/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *Six Killed In Inter-clan Fighting In Abudwaq Town*, 12/01/2017, <http://somaliamediamonitoring.org/january-12-2017-daily-monitoring-report/> [geraadpleegd op 25/04/2017]

- Goobjoog News, *Suspected Somali soldier opens fire at school bus, kills one in Mogadishu*, 15/01/2017, <http://goobjoog.com/english/somali-soldier-opens-fire-civilians/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *Elderly woman killed in Mogadishu*, 23/01/2017, <http://goobjoog.com/english/elderly-woman-killed-mogadishu/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *Two prominent clan elders killed in Mogadishu hotel attack, three others injured*, 25/01/2017, <http://goobjoog.com/english/two-prominent-clan-elders-killed-mogadishu-hotel-attack-three-others-injured/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *Business slows in Mogadishu as initial road closures begin ahead of official lock-down this evening*, 06/02/2017, <http://goobjoog.com/english/lock-mogadishu-negatively-affected-local-residents/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *Car bomb explosion claims 20 among them family of 12 in Mogadishu market*, 19/02/2017, <http://goobjoog.com/english/car-bomb-explosion-claims-20-among-family-12-mogadishu-market/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *School teacher killed in carbomb explosion in Mogadishu*, 01/03/2017, <http://goobjoog.com/english/teacher-killed-carbomb-explosion-mogadishu/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *District official killed in drive-by shooting in Mogadishu*, 25/03/2017, <http://goobjoog.com/english/district-official-killed-drive-shooting-mogadishu/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *A military officer killed in Mogadishu*, 29/03/2017, <http://goobjoog.com/english/military-officer-killed-mogadishu-2/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *Gunmen kill trader in Wardhiigley district*, 04/04/2017, <http://goobjoog.com/english/gunmen-kill-woman-mogadishu/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *Vegetable prices shoot up in Mogadishu as drought ravages the country*, 07/04/2017, <http://goobjoog.com/english/vegetable-prices-shoot-mogadishu-drought-ravages-country/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *Three people killed in mortar shell attack, security forces neutralise one suspect*, 16/04/2017, <http://goobjoog.com/english/three-people-killed-mortar-shell-attack-security-forces-neutralise-one-suspect/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *Somali Journalist escapes assassination bid*, 23/04/2017, <http://goobjoog.com/english/somali-journalist-escapes-assassination-bid/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *Gunmen kill Somali police officer in Mogadishu*, 25/04/2017, <http://goobjoog.com/english/41617-2/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *Parliament approves security architecture with few amends*, 02/05/2017, <http://goobjoog.com/english/parliament-approves-security-architecture-amends/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News (Mohamed A.), *Security Operation in Mogadishu Nabs Several Al-Shabaab Suspects*, 24/05/2017, <http://goobjoog.com/english/security-operation-in-mogadishu-nabs-several-al-shabaab-suspects/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *Four persons died in feeding centre shooting in Mogadishu*, 30/05/2017, <http://goobjoog.com/english/four-persons-died-in-feeding-centre-shooting-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *Galmudug And Puntland Leaders Agree To Jointly Work On Security Of The Region*, 30/05/2017, <http://somaliamediamonitoring.org/may-30-2017-daily-monitoring-report/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Goobjoog News, *Somali security forces kill armed man who shot a civilian in Mogadishu*, 30/05/2017, <http://goobjoog.com/english/42459-2/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Heritage Institute for Policy Studies, *Policy Brief. Diaspora Return to Somalia. Perceptions and Implications*, 06/2014, http://www.heritageinstitute.org/wp-content/uploads/2014/06/HIPS_Policy_Brief_007-2014_ENGLISH.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]

Heritage Institute for Policy Studies (HIPS) (Williams P.D., Hashi A.), *Exit Strategy Challenges for the AU Mission in Somalia*, 02/2017, <http://www.heritageinstitute.org/wp-content/uploads/2016/02/Exit-Strategy-Challenges-for-the-AU-Mission-in-Somalia.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Hiiraan Online, *Come and join the caliphate, ISIS urges Al-Shabab*, 04/10/2015, http://www.hiiraan.com/news4/2015/Oct/101916/come_and_join_the_caliphate_isis_urges_al_shabab.aspx [geraadpleegd op 16/11/2015]

Hiiraan Online, *Al-Shabab faction declares allegiance to ISIS – Reports*, 23/10/2015, http://www.hiiraan.com/news4/2015/Oct/102239/al_shabab_faction_declares_allegiance_to_isis_%E2%80%93_reports.aspx [geraadpleegd op 16/11/2015]

Hiiraan Online, *Ergogan Hospital former Digfeer, restoring Somali's Healthcare System*, 17/06/2016, https://www.hiiraan.com/news4/2016/Jun/105961/ergogan_hospital_former_digfeer_restoring_somali_s_healthc_are_system.aspx [geraadpleegd op 01/06/2017]

Hiiraan Online, *Mogadishu's traffic cops say they are targeted by militia, gov't troops*, 30/01/2017, https://www.hiiraan.com/news4/2017/Jan/140149/mogadishu_s_traffic_cops_say_they_are_targeted_by_militia_gov_t_troops.aspx [geraadpleegd op 01/06/2017]

Hiiraan Online, *Second elder in two days shot dead in Mogadishu*, 15/02/2017, https://www.hiiraan.com/news4/2017/Feb/140493/second_elder_in_two_days_shot_dead_in_mogadishu.aspx [geraadpleegd op 01/06/2017]

Hiiraan Online, *UPDATE: Two separate drive-by shootings targeting gov't officials leaves 1 dead, 1 injured; vehicle seized after suspects escaped*, 18/02/2017, https://www.hiiraan.com/news4/2017/Feb/140544/senior_intelligence_officer_targeted_in_drive_by_shooting.aspx [geraadpleegd op 01/06/2017]

Hiiraan Online (Ibrahim A.), *The threat of Gatekeepers to averting famine from Somalia*, 21/03/2017, https://www.hiiraan.com/op4/2017/mar/141146/the_threat_of_gatekeepers_to_averting_famine_from_somalia.aspx [geraadpleegd op 01/06/2017]

Hiiraan Online, *Car bomb blast wounds 5 outside hotel in Mogadishu*, 24/03/2017, https://www.hiiraan.com/news4/2017/Mar/141214/car_bomb_blast_wounds_5_outside_hotel_in_mogadishu.aspx [geraadpleegd op 01/06/2017]

Hiiraan Online, *President Farmajo declares war on Al-Shabaab after reshuffling security structure*, 06/04/2017, https://www.hiiraan.com/news4/2017/Apr/141439/president_farmajo_declares_war_on_al_shabaab_after_resuffling_security_structure.aspx [geraadpleegd op 01/06/2017]

Hiiraan Online, *Mortar attack in the Somali capital kills 3 family members*, 07/04/2017, https://www.hiiraan.com/news4/2017/Apr/141457/mortar_attack_in_the_somali_capital_kills_3_family_members.aspx [geraadpleegd op 01/06/2017]

Hiiraan Online, *Newly sworn in Army chief escapes car bomb; at least 15 killed*, 09/04/2017, https://www.hiiraan.com/news4/2017/Apr/141497/newly_sworn_in_army_chief_escapes_car_bomb_at_least_15_killed.aspx [geraadpleegd op 01/06/2017]

Hiiraan Online, *In Somalia, TEDx spreads more than ideas*, 21/04/2017, https://www.hiiraan.com/news4/2017/Apr/141741/in_somalia_tedx_spreads_more_than_ideas.aspx [geraadpleegd op 01/06/2017]

Hiiraan Online, *Al Shabaab suicide bomber attacks military training facility in Mogadishu, casualties reported*, 10/04/2017, https://www.hiiraan.com/news4/2017/Apr/141507/al_shabaab_suicide_bomber_attacks_military_training_facility_in_mogadishu_casualties_reported.aspx [geraadpleegd op 01/06/2017]

Hiiraan online, *Airstrikes Hits Gedo Town*, 25/04/2017, <http://somaliamediamonitoring.org/april-25-2017-daily-monitoring-report/> [geraadpleegd op 25/04/2017]

Hiiraan Online, *Somalia broadens its youth soccer league through FIFA support*, 21/05/2017, https://www.hiiraan.com/news4/2017/May/142239/somalia_broadens_its_youth_soccer_league_through_fifa_support.aspx [geraadpleegd op 01/06/2017]

- Horseed Media, *Somalia: A Wave of assassinations hits Mogadishu*, 26/04/2015, <http://horseedmedia.net/2015/04/26/somalia-a-wave-of-assassinations-hits-mogadishu/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Horseed Media, *Final Report of Somalia Population Estimation Survey launched*, 26/05/2015, <http://horseedmedia.net/2015/05/26/final-report-of-somalia-population-estimation-survey-launched/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Horseed Media, *Somalia: Mogadishu Mayor opposes 'Daydreaming' Population estimation survey results*, 01/06/2015, <http://horseedmedia.net/2015/06/01/somalia-mogadishu-mayor-opposes-daydreaming-population-estimation-survey-results/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Horseed Media, *UAE sets up a mobile hospital in Somalia*, 04/06/2015, <http://horseedmedia.net/2015/06/04/uae-sets-up-a-mobile-hospital-in-somalia/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Horseed Media, *Somalia: Al Shabaab warns Mogadishu residents*, 27/07/2015, <http://horseedmedia.net/2015/07/27/somalia-al-shabaab-warns-mogadishu-residents/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Horseed Media, *Somalia: Female district official shot dead in Mogadishu*, 30/08/2015, <http://horseedmedia.net/2015/08/30/somalia-female-district-official-shot-dead-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Human Rights Watch (HRW) (Bader L.), *Dispatches: Protecting Somalis From Their Protectors*, 08/07/2016, <https://www.hrw.org/news/2016/07/08/dispatches-protecting-somalis-their-protectors> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Human Rights Watch (HRW) (Bader L.), *Media Freedom Under Attack in Somalia*, 20/10/2016, <https://www.hrw.org/news/2016/10/20/media-freedom-under-attack-somalia> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Human Rights Watch (HRW) (Bader L.), *Kenya Delays Dadaab Closure Deadline*, 16/11/2016, <https://www.hrw.org/news/2016/11/16/kenya-delays-dadaab-closure-deadline> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Human Rights Watch (HRW) (Bader L.), *Somali Journalist Seriously Wounded by Car Bomb*, 13/03/2017, <https://www.hrw.org/news/2017/03/13/somali-journalist-seriously-wounded-car-bomb> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Human Rights Watch (HRW) (Bader L.), *In Crisis-Stricken Somalia, No Safe Haven*, 18/04/2017, <https://www.hrw.org/news/2017/04/18/crisis-stricken-somalia-no-safe-haven> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Human Rights Watch (HRW), *Kenya: Mass Deportation of Somalis*, 23/05/2014, <https://www.hrw.org/news/2014/05/23/kenya-mass-deportation-somalis> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Human Rights Watch (HRW), *"The Power These Men Have Over Us". Sexual Exploitation and Abuse by African Union Forces in Somalia*, 09/2014, https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/somalia0914_ForUpload.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Human Rights Watch (HRW), *Somalia: Limited Progress in Protecting Civilians*, 29/01/2015, <http://www.hrw.org/news/2015/01/29/somalia-limited-progress-protecting-civilians> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Human Rights Watch (HRW), *World Report 2015 - Somalia*, 29/01/2015, <http://www.refworld.org/docid/54cf838115.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Human Rights Watch (HRW), *Somalia: Forced Evictions of Displaced People*, 20/04/2015, <https://www.hrw.org/news/2015/04/20/somalia-forced-evictions-displaced-people-0> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Human Rights Watch (HRW), *Detained, Beaten, Deported. Saudi Abuses against Migrants during Mass Expulsions*, 05/2015, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/saudi0515_forUploadToNew.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Human Rights Watch (HRW), *Somalia: AU Forces Linked to Wedding Killings*, 13/08/2015, <http://www.hrw.org/news/2015/08/13/somalia-au-forces-linked-wedding-killings> [geraadpleegd op 16/11/2015]

- Human Rights Watch (HRW), *World Report 2016 – Somalia*, 27/01/2016, <http://www.refworld.org/country,,,SOM,,56bd991f3f,0.html> [geraadpleegd op 11/02/2016]
- Human Rights Watch (HRW), *"Like Fish in Poisonous Waters". Attacks on Media Freedom in Somalia*, 02/05/2016, <https://www.hrw.org/report/2016/05/02/fish-poisonous-waters/attacks-media-freedom-somalia> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Human Rights Watch (HRW), *Kenya: Involuntary Refugee Returns to Somalia*, 14/09/2016, <https://www.hrw.org/news/2016/09/14/kenya-involuntary-refugee-returns-somalia> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Human Rights Watch (HRW), *Protection of civilians should be central to Somali government's state-building efforts*, 28/09/2016, <https://www.hrw.org/news/2016/09/28/protection-civilians-should-be-central-somali-governments-state-building-efforts> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Human Rights Watch (HRW), *World Report 2017 - Somalia*, 12/01/2017, http://www.ecoi.net/local_link/334750/463197_en.html [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Human Rights Watch (HRW), *Somalia: AU Should Release Investigation into 14 Civilian Deaths*, 25/01/2017, <https://www.hrw.org/news/2017/01/25/somalia-au-should-release-investigation-14-civilian-deaths> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Human Rights Watch (HRW), *Kenya: Protect Somalis Facing Conflict, Abuses, Drought*, 23/03/2017, <https://www.hrw.org/news/2017/03/23/kenya-protect-somalis-facing-conflict-abuses-drought> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Human Rights Watch (HRW), *Human Rights Priorities for Somalia's New Government*, 02/05/2017, <https://www.hrw.org/news/2017/05/02/human-rights-priorities-somalias-new-government> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Humanitarian Initiative Just Relief Aid (Hijra) – Regional Office Nairobi (Barasa J.), *Capacity Assessment Report Banadir Regional Administration, Mogadishu, Somalia. 21st September - 1st October 2014*, 11/2014, http://www.hijra.or.ke/phocadownload/bra%20good%20governance%20capacity%20assessment_findings%20report_nov2014.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Indermuehle J., *Al Shabaab's Humanitarian Response*, 24/04/2017, <https://www.criticalthreats.org/analysis/al-shabaabs-humanitarian-response> [geraadpleegd op 15/05/2017]
- Institute for Security Studies (ISS) (Dessu M.K., Mahmood O.S.), *AMISOM needs a mandate for peace and development*, 31/05/2017, <https://issafrica.org/iss-today/amisom-needs-a-mandate-for-peace-and-development> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Integrated Regional Information Networks (IRIN) (Mulla M.O.), *Somalia offers Yemenis a safer home*, 02/02/2016, <http://www.irinnews.org/report/102402/somalia-offers-yemenis-safer-home> [geraadpleegd op 11/02/2016]
- Integrated Regional Information Networks (IRIN) (Okiror S.), *Countdown to AMISOM withdrawal: Is Somalia ready?*, 28/02/2017, <http://www.irinnews.org/analysis/2017/02/28/countdown-amisom-withdrawal-somalia-ready> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Integrated Regional Information Networks (IRIN) (Yusuf M.), *How Kenya's al-Shabab amnesty is a loaded gun*, 31/08/2016, <http://www.irinnews.org/investigations/2016/08/31/how-kenya%E2%80%99s-al-shabab-amnesty-loaded-gun> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Integrated Regional Information Networks (IRIN), *Security downturn in Mogadishu*, 09/04/2014, <http://www.irinnews.org/report/99906/security-downturn-in-mogadishu> [geraadpleegd op 19/06/2014]
- Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), *SOMALIA. Over a million IDPs need support for local solutions*, 18/03/2015, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/201503-af-somalia-overview-en.pdf> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), Norwegian Refugee Council (NRC), *2016 Africa Report on Internal Displacement*, 12/2016, <http://www.internal-displacement.org/assets/publications/2016/2016-Africa-Report/20161209-IDMC-Africa-report-web-en.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]

International Crisis Group (ICG) (Barnes C., Yusuf Z.), *Somalia's Al-Shabaab Down but Far from Out*, 27/06/2016, <http://blog.crisisgroup.org/africa/somalia/2016/06/27/somalias-al-shabaab-down-but-far-from-out/> [geraadpleegd op 28/06/2016]

International Crisis Group (ICG) (Hogendoorn E.J.), *Security and Governance in Somalia: Consolidating Gains, Confronting Challenges, and Charting the Path Forward*, 08/10/2013, <http://www.crisisgroup.org/en/publication-type/speeches/2013/hogendoorn-security-and-governance-in-somalia.aspx> [geraadpleegd op 16/11/2015]

International Crisis Group (ICG) (Khalif A., Barnes C.), *Somalia: Why is Al-Shabaab Still A Potent Threat?*, 11/02/2016, <http://blog.crisisgroup.org/africa/somalia/2016/02/11/somalia-why-is-al-shabaab-still-a-potent-threat/> [geraadpleegd op 24/06/2016]

International Crisis Group (ICG), *CrisisWatch N°119*, 01/07/2013, <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/CrisisWatch/2013/cw119.pdf> [geraadpleegd op 02/07/2013]

International Crisis Group (ICG), *Somalia: Al-Shabaab – it will be a long war*, 26/06/2014, <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/africa/horn-of-africa/somalia/b099-somalia-al-shabaab-it-will-be-a-long-war.pdf> [geraadpleegd op 26/06/2014]

International Crisis Group (ICG), *The Islamic State Threat in Somalia's Puntland State*, 17/11/2016, <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/islamic-state-threat-somalias-puntland-state> [geraadpleegd op 01/06/2017]

International Crisis Group (ICG), *Somalia: New Leadership, Persistent Problems*, 28/02/2017, <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/somalia-new-leadership-persistent-problems> [geraadpleegd op 01/06/2017]

International Crisis Group (ICG), *Crisiswatch Database*, 27/03/2017, https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/database?location%5B%5D=12&date_range=last_12_months&from_month=01&from_year=2017&to_month=01&to_year=2017 [geraadpleegd op 01/06/2017]

International Crisis Group (ICG), *CrisisWatch*, 25/04/2017, https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/database?location%5B%5D=12&date_range=custom&from_month=01&from_year=2016&to_month=04&to_year=2017 [geraadpleegd op 25/04/2017]

International Crisis Group (ICG), *Somalia: Transforming Hope into Stability*, 30/04/2017, <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/somalia-transforming-hope-stability> [geraadpleegd op 01/06/2017]

International Crisis Group (ICG), *Instruments of Pain (III): Conflict and Famine in Somalia. Crisis Group Africa Briefing N°125*, 09/05/2017, <https://www.crisisgroup.org/file/4746/download?token=sWtwGVHG> [geraadpleegd op 01/06/2017]

International Crisis Group (ICG), *The London Conference and Prospects for Peace and Stability in Somalia*, 10/05/2017, <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/london-conference-and-prospects-peace-and-stability-somalia> [geraadpleegd op 01/06/2017]

International Organization for Migration (IOM), *EU, IOM Facilitating Sustainable Return in Somalia, Horn of Africa*, 30/09/2016, <http://www.iom.int/news/eu-iom-facilitating-sustainable-return-somalia-horn-africa> [geraadpleegd op 01/06/2017]

International Organization for Migration (IOM), *Somalia, Humanitarian Response. Update # 1*, 10/04/2017, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/IOM_Somalia_SITREP_%231%20Final%20%281%29.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

IPI Global Observatory (Williams P.D.), *Special Report: How Many Fatalities Has the African Union Mission in Somalia Suffered?*, 10/09/2015, <http://theglobalobservatory.org/2015/09/amisom-african-union-somalia-peacekeeping/> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Jowhar.com, *Galmudug And ASWJ Talks In Mogadishu Stall*, 25/04/2017, <http://somaliamediamonitoring.org>

Landinfo, *Somalia: The settlements in Mogadishu*, 11/11/2016, http://www.landinfo.no/asset/3469/1/3469_1.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

Landinfo, *Somalia: Violence, fatalities, perpetrators and victims in Mogadishu*, 27/02/2017, http://landinfo.no/asset/3560/1/3560_1.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

- Lifos – Migrationsverket, *Säkerhetssituationen i södra och centrala Somalia. Rapport från utredningsresa till Nairobi, Kenya i oktober 2013*, 20/01/2014, <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentAttachmentId=40524> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Lifos - Migrationsverket, *Säkerhetssituationen i södra och centrala Somalia*, 29/04/2015, <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentAttachmentId=41917> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Lifos – Migrationsverket, *Somalia. En sammanfattande analys av säkerhetssituationen, rättsväsendet och civila situation (version 2.1.)*, 16/06/2016, <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentAttachmentId=43542> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- Mareeg, *Mogadisho: Five Al-Shabaab Suspects arrested by National Intelligence and Security Agency – NISA*, 19/06/2016, <http://www.mareeg.com/security-operation-in-mogadishu-nabs-5-al-shabaab-suspects-national-intelligence-and-security-agency-nisa-forces-have-arrested-five-suspected-al-shabaab-fighters-in-a-security-operation-in-hilwa-dist/> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- Mareeg, *One Day IGAD summit concluded in Mogadishu*, 13/09/2016, <http://mareeg.com/one-day-igad-summit-concluded-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Mareeg, *Somali teens enjoy first ever youth soccer league in Mogadishu*, 14/09/2016, <http://mareeg.com/somali-teens-enjoy-first-ever-youth-soccer-league-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Mareeg, *4 killed in Separate attacks in Somali capital in 24 hours*, 25/03/2017, <http://mareeg.com/4-killed-separate-attacks-in-somali-capital-in-24-hours/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Metiza (Grady J.), *Somali Sexual Offenses Bill: Women’s Rights are Human Rights for Our Somali Sisters*, 17/05/2017, <https://metiza.com/need-to-know/news/somali-sexual-offenses-bill/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Ministerie van Buitenlandse Zaken – Nederland, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, 30/11/2012, <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/ambtsberichten/2012/11/30/somalie-2012-11-30.html> [geraadpleegd op 30/10/2015]
- Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, *Algemeen Ambtsbericht Somalië*, 12/2014, <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/ambtsberichten/2014/12/18/ambtsbericht-somalie.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, 30/03/2016, <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/ambtsberichten/2016/03/31/somalie-2016-03-31/somalie-2016-03-31.pdf.pdf> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- Ministerie van Veiligheid en Justitie (Dijkhoff K.H.D.M.), *Kamerbrief over ambtsbericht Somalië*, 26/05/2016, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/05/26/tk-ambtsbericht-somalie> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- Mogadishu Airport – Aden Adde international airport [website], s.d., <http://mogadishuairport.com/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- News Deeply (Sperber A.), *In Somalia, New Law Could Finally Give Rape Survivors a Voice*, 27/04/2017, <https://www.newsdeeply.com/womenandgirls/articles/2017/04/27/in-somalia-new-law-could-finally-give-rape-survivors-a-voice> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- News24, *Ice cream and ATMs: Hope for Mogadishu*, 06/08/2015, <http://allafrica.com/stories/201508070579.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Observatory of Conflict and Violence Prevention (OCVP), *Mogadishu Conflict and Security Assessment Report Central Zone*, 07/07/2014, <http://www.ocvp.org/ocvp5/index.php/publications/dcsa/4-mogadishu-conflict-and-security-assessment-report-central-zone/file> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Observatory of Conflict and Violence Prevention (OCVP), *Mogadishu Conflict and Security Assessment Report Eastern Zone*, 07/07/2014, <http://www.ocvp.org/ocvp5/index.php/publications/dcsa/3-mogadishu-conflict-and-security-assessment-report-eastern-zone/file> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Observatory of Conflict and Violence Prevention (OCVP), *Mogadishu Conflict and Security Assessment Report Waliyow-Adde Zone*, 07/07/2014, <http://www.ocvp.org/ocvp5/index.php/publications/dcsa/2-mogadishu-conflict-and-security-assessment-report-waliyow-adde-zone/file> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Observatory of Conflict and Violence Prevention (OCVP), *Mogadishu Conflict and Security Assessment Report Western Zone*, 07/07/2014, <http://www.ocvp.org/ocvp5/index.php/publications/dcsa/1-mogadishu-conflict-and-security-assessment-report-western-zone/file> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Office of the President of Somalia, *Joint Security Update by the Federal Government of Somalia and the African Union Mission in Somalia on Operation Indian Ocean*, 27/10/2014, <https://madmimi.com/p/d28675?fe=1&pact=25887556404> [geraadpleegd op 26/01/2015]

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR), *UN human rights expert urges Somalia to further protect human rights during State-building process*, 01/06/2015, <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=16028&LangID=E> [geraadpleegd op 16/11/2015]

OODA Loop, *Somalia. Security and political awareness report 9 June to 15 June 2014*, 21/06/2014, http://www.oodaloop.com/wp-content/uploads/2014/06/Somalia_Report_throughJune15.pdf [geraadpleegd op 04/07/2014]

OODA Loop, *Somalia. Security and political awareness report 16 June to 22 June 2014*, 01/07/2014, http://www.oodaloop.com/wp-content/uploads/2014/07/Somalia_Report_6-22.pdf [geraadpleegd op 04/07/2014]

Quartz Africa (Onyulo T.), *More phones, few banks and years of instability are transforming Somalia to a cashless society*, 26/02/2016, <https://qz.com/625258/more-phones-few-banks-and-years-of-instability-are-transforming-somalia-to-a-cashless-society/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Radio France internationale (RFI), *En Somalie, la lutte fait rage au sein du mouvement shebab*, 01/07/2013, <http://www.rfi.fr/afrique/20130701-somalie-querre-interne-sein-mouvement-shebab-ahmed-abdi-godane> [geraadpleegd op 01/07/2013]

Radio France internationale (RFI) (Chanda T.), *Les shebabs somaliens: sept questions sur un mouvement terroriste*, 10/04/2015, <http://www.rfi.fr/afrique/20150409-shebabs-somalie-questions-kenya-garissa-westgate-al-qaida-ei-terrorisme> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Radio France internationale (RFI) (Grilhot G.), *Shebabs somaliens: la «stratégie du repli»*, 03/07/2015, <http://www.rfi.fr/hebdo/20150703-shebabs-somaliens-strategie-repli-kenya-burundi-ouganda-lego-kismayo-amisom-mogadiscio> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Radio France internationale (RFI), *Somalie : la volte-face de l'Amisom sur le meurtre de sept civils*, 22/08/2015, <http://www.rfi.fr/afrique/20150822-somalie-amisom-union-africaine-meurtre-merka-mariage> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Radio France internationale (RFI), *Somalie: la nouvelle stratégie des shebabs contre l'Amisom*, 03/09/2015, <http://www.rfi.fr/afrique/20150903-somalie-amisom-shebabs-force-africaine-leego-janaale> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Radio France internationale (RFI), *Somalie : Comment affermir la lutte contre les shebabs d'ici la fin de l'Amisom*, 21/04/2017, <http://www.rfi.fr/afrique/20170421-somalie-lutte-shebabs-amisom-africom-farmajo> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Radio France internationale (RFI), *Somalie: des soldats se mutinent pour réclamer leurs arriérés de salaires*, 19/05/2017, <http://www.rfi.fr/afrique/20170518-somalie-soldats-mutinent-reclamer-leurs-arrieres-salaires> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Réseau francophone de recherche sur les opérations de paix (ROP) (Barguès J-G.), *Historique de l'opération AMISOM*, 15/06/2012, <http://www.operationspaix.net/1-historique-amisom.html> [geraadpleegd op 30/10/2015]

Reuters (Blair E.), *Regional airlines merge as Somali airspace draws competition*, 17/02/2015, <http://www.reuters.com/article/somalia-airlines-idUSL5N0VN2ZF20150217> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Reuters (Hourelid K.), *Somali Islamists let drought-hit civilians roam in search of food*, 16/03/2017, <http://news.trust.org/item/20170316172046-eyich/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Reuters (Jorgic D.), *Failure to pay soldiers threatens Somalia's war on Islamists*, 08/10/2015, <http://uk.reuters.com/article/2015/10/08/uk-somalia-security-insight-idUKKCN0S21GE20151008> [geraadpleegd op 16/11/2015]

- Reuters (Omar F. e.a.), *Somali Islamists warn against "immoral culture" at hotels, beaches*, 02/09/2015, <http://www.trust.org/item/20150902110947-d2c23/?source=fiOtherNews2> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Reuters (Sheikh A. e.a.), *Four militants killed in raid on Somali government site, attack over*, 21/06/2015, <http://www.reuters.com/article/2015/06/21/us-somalia-security-idUSKBN0P104220150621> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Reuters (Sheikh A. e.a.), *Small group of Somali al Shabaab swear allegiance to Islamic State*, 23/10/2015, <http://www.reuters.com/article/2015/10/23/us-mideast-crisis-somalia-idUSKCN0SH1BF20151023> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Reuters (Sheikh A.), *Car bomb kills at least 13 in Somali capital: police, medics*, 13/03/2017, <http://www.reuters.com/article/us-somalia-blast-idUSKBN16K0LA> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Reuters (Sheikh A., Hussein A.), *Three killed in Somalia tea shop blast, soldiers among casualties*, 07/01/2017, <http://af.reuters.com/article/worldNews/idAFKBN14R0KH?sp=true> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Reuters (Sheikh A., Omar F.), *Al Shabaab car bomb outside Mogadishu army base kills at least 15: military*, 09/04/2017, <http://www.reuters.com/article/us-somalia-blast-idUSKBN17B0BL> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Reuters (Sheikh A., Omar F.), *Al Shabaab claims fatal car bomb attack near Somali parliament*, 05/11/2016, <http://www.reuters.com/article/us-somalia-war-idUSKBN1300MO> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Reuters (Sheikh A., Omar F.), *Islamist suicide bomber kills at least eight in Somali capital*, 08/05/2017, <http://www.reuters.com/article/us-somalia-blast-idUSKBN1841PB?il=0> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Reuters (Sheikh A., Omar F.), *Somali militants ram car bomb into hotel, killing 28*, 25/01/2017, <http://www.reuters.com/article/us-somalia-attacks-idUSKBN1590HB> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Reuters (Sheikh A., Omar F.), *Three Somali soldiers die trying to defuse car bomb – police*, 17/05/2017, <http://www.reuters.com/article/us-somalia-violence-idUSKCN18DOTS> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Reuters (Sheikh, Hussein A., Omar F.), *Islamist group bombs Somali restaurant, at least three dead*, 01/10/2016, <http://www.reuters.com/article/us-somalia-attacks-idUSKCN12137X> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Reuters (Uwiringiyimana C.), *Somali government says kills senior al Shabaab chief – statement*, 07/05/2017, <http://af.reuters.com/article/worldNews/idAFKBN1830G2?sp=true> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Reuters, *Suicide bomb in market in Somalia capital kills 39*, 19/02/2017, <http://www.reuters.com/article/us-somalia-security-idUSKBN15Y0JN> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Reuters, *Somalia's al Shabaab kills senior national security officer – police*, 27/04/2017, <http://af.reuters.com/article/somaliaNews/idAFL8N1HZ2RQ> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Rift Valley Institute, Heritage Institute for Policy Studies (HIPS), *Settlement, ownership and displacement in a contested city*, 2017, <http://riftvalley.net/download/file/fid/4531> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Sabahi, *Regional Leaders Praise IGAD Summit in Mogadishu*, 13/01/2015, <https://global.factiva.com/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Sabahi Online, *Somalia's new bank seeks to spur economic growth*, 24/12/2014, <http://allafrica.com/stories/201412290742.html> [geraadpleegd op 12/01/2015]
- Sabahi Online, *Al-Shabaab ousted from Lower Jubba towns, 2 commanders captured in Gedo*, 29/01/2015, <http://allafrica.com/stories/201501210391.html> [geraadpleegd op 26/01/2015]
- Sahan (Bryden M.), *The Decline and Fall of Al-Shabaab? Think Again*, 04/2015, <https://somalianews.files.wordpress.com/2015/05/bryden-decline-and-fall-of-al-shabaab-22v2015.pdf> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Sahan Journal (Abukar H.M.), *Will ISIS woo al-Shabaab into the fold?*, 19/03/2015, <http://sahanjournal.com/isis-al-shabaab-somalia/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Sahan Journal (Dahir A.L.), *Books Over Bullets*, 26/08/2015, <http://sahanjournal.com/mogadishu-international-book-fair/> [geraadpleegd op 16/11/2015]

- Sahan Journal (Dahir A.M.), *A weekend in Mogadishu*, 13/06/2015, <http://sahanjournal.com/weekend-mogadishu/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Sahan Journal (Hujale M.), *OpEd: Is AMISOM willing to unify and empower Somali National Army?*, 08/07/2015, <http://sahanjournal.com/amisom-sna/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Save The Children, *Children face increased violence and exploitation as famine looms in drought-stricken Somalia*, 28/04/2017, <https://www.savethechildren.net/article/children-face-increased-violence-and-exploitation-famine-looms-drought-stricken-somalia>
- Shabelle Media Network, *Somalia: Amisom Troops Killed 7 Unarmed Civilians*, 01/08/2015, <http://allafrica.com/stories/201508010244.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Shabelle Media Network, *Somalia: SNA, Amisom Carry Out Late Night Security Sweep in Mogadishu*, 19/01/2016, <http://allafrica.com/stories/201601191120.html> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- Shabelle Media Network, *Somalia: Scores rounded up in Mogadishu sweep*, 16/03/2016, <http://www.shabellenews.com/2016/03/somalia-scores-rounded-up-in-mogadishu-sweep/> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- Shabelle Media Network, *SNA carry out security sweep in Mogadishu*, 30/03/2016, <http://www.shabellenews.com/2016/03/somali-troops-carry-out-security-sweep-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- Shabelle Media Network, *AMISOM says assisted SNA kill top Al shabaab commander*, 05/06/2016, <http://www.shabellenews.com/2016/06/amisom-says-assisted-sna-kill-top-al-shabaab-commander/> [geraadpleegd op 24/06/2016]
- Shabelle Media Network, *Somali army officer killed in Mogadishu – Witness*, 24/08/2016, <http://www.shabellenews.com/2016/08/somali-army-officer-shot-dead-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 25/08/2016]
- Shabelle Media Network via AllAfrica, *Somalia: Al-Shabaab Claims Credit for Car Bomb Blast in Mogadishu*, 24/11/2016, <http://allafrica.com/stories/201611250234.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Shabelle News, *Al Shabaab vows to fight new Somali government*, 13/02/2017, <http://www.shabellenews.com/2017/02/al-shabaab-vows-to-fight-new-somali-govornment/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Shabelle Media Network, *Police issue alert on Al shabaab attack in Kenya*, 13/04/2017, <http://www.shabellenews.com/2017/04/police-issue-alert-on-al-shabaab-attack-in-kenya/> [geraadpleegd op 25/04/2017]
- Shabelle Media Network, *Somalia: WFP Convoy Targeted in IED Blast Near Mogadishu*, 16/04/2017, <http://allafrica.com/stories/201704170100.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Shabelle News, *Gunmen kill head of Somali Military Ambulance service*, 31/05/2017, <http://www.shabellenews.com/2017/05/gunmen-kill-head-of-somali-military-ambulance-service/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Shabelle News, *Hundreds arrested in large Mogadishu Security Sweep*, 01/06/2017, <http://www.shabellenews.com/2017/06/hundreds-arrested-in-mogadishu-security-sweep/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Somali Current, *Somalia: Attitudes towards elections and democracy in Mogadishu*, 15/12/2014, <http://www.somalicurrent.com/2014/12/15/somalia-attitudes-towards-elections-and-democracy-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Somali Current (Ali A.M.), *On the Other Side of Mogadishu*, 16/08/2015, <http://www.somalicurrent.com/2015/08/16/on-the-other-side-of-mogadishu/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Somali Current, *Al Shabaab Beheads Three Youths In Somalia*, 14/09/2015, <http://www.somalicurrent.com/2015/09/14/al-shabab-beheads-three-youths-in-somalia/> [geraadpleegd op 30/10/2015]

- Somali Current (Ibrahim H.), *Somalia is no Longer a Failed State: Rhetoric or Reality?*, 26/12/2015, <http://www.somalicurrent.com/2015/12/26/somalia-is-no-longer-a-failed-state-rhetoric-or-reality/> [geraadpleegd op 11/02/2016]
- Somali Update, *Somalia: Mogadishu Aden Ade International Airport Flights Double*, 29/04/2015, <http://somalupdate.com/articles/6348/Somalia-Mogadishu-Aden-Ade-International-Airport-Flights-Double> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Somali Update, *Somalia Needs Urgent Efforts To Protect Civilians From Violence*, 22/07/2015, <http://somalupdate.com/articles/7169/Somalia-Needs-Urgent-Efforts-to-Protect-Civilians-from-Violence> [geraadpleegd op 26/10/2015]
- Somali Update, *Somalia: Tension High in Mogadishu Amid Disarmament Operation*, 30/05/2017, <http://somalupdate.com/articles/10238/Somalia-Tension-High-in-Mogadishu-Amid-Disarmament-Operation> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Somali Update, *Somalia: Minister Defends Stabilization Operation, Cites Killings in the Capital (VIDEO)*, 04/06/2017, <http://somalupdate.com/articles/10274/Somalia-Minister-Defends-Stabilization-Operation-Cites-Killings-in-the-Capital-VIDEO> [geraadpleegd op 04/06/2017]
- Somali Wayn, *For the first time in more than 20 years, petrol stations have re-opened in Mogadishu to fill empty tanks*, 14/12/2014, <http://somalwayn.org/?p=22700> [geraadpleegd op 16/01/2015]
- Somalia Newsroom, *Will Al-Shabaab Follow Boko Haram and Pledge Loyalty to ISIS?*, 12/03/2015, <http://somalnewsroom.com/2015/03/12/will-al-shabaab-follow-boko-haram-and-pledge-loyalty-to-isis/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Somalia Newsroom, *More Pro-ISIS Militants Break from Al-Shabaab*, 09/04/2016, <https://somalnewsroom.com/2016/04/09/more-pro-isis-militants-break-from-al-shabaab/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Somalia Newsroom, *Analysis: Dadaab Refugees Stopped on Return to Somalia, Raising Repatriation Questions*, 30/08/2016, <https://somalnewsroom.com/2016/08/30/analysis-dadaab-refugees-stopped-on-return-to-somalia-raising-repatriation-questions/> [geraadpleegd op 01/09/2016]
- Somalia Newsroom, *Somali Refugees Returned from Kenya to Somalia Amid Ongoing Drought*, 26/03/2017, <https://somalnewsroom.com/2017/03/26/somali-refugees-returned-from-kenya-to-somalia-amid-ongoing-drought/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Somalia Protection Cluster, *Annual Report 2015*, 16/02/2016, http://www.globalprotectioncluster.org/assets/files/field_protection_clusters/Somalia/files/protection-cluster-annual-report-2015.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Somalia Protection Cluster, *Annual Report 2016*, 24/02/2017, http://www.globalprotectioncluster.org/assets/files/field_protection_clusters/Somalia/files/somalia-protection-cluster-annual-report-2016.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Standard Digital (Gisesa N.), *KDF prepares for another major offensive in Somalia*, 10/08/2014, <https://www.standardmedia.co.ke/article/2000131029/kdf-prepares-for-another-major-offensive-in-somalia> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Standard Digital (Osman D.), *London high level forum to chart Somalia's future*, 07/05/2017, <https://www.standardmedia.co.ke/article/2001238918/london-high-level-forum-to-chart-somalia-s-future> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Strategic Intelligence News (SIN) (Agnon S.Y.), *IGAD Summit Concludes in Mogadishu, Member Countries Reaffirms Support to Somalia*, 14/09/2016, <http://intelligencebriefs.com/igad-summit-concludes-in-mogadishu-member-countries-reaffirms-support-to-somalia/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Strategic Intelligence News (SIN) (Agnon S.Y.), *Gunmen Kill NISA Officer in Dharkeynley, Mogadishu Somalia*, 08/03/2017, <http://intelligencebriefs.com/gunmen-kill-nisa-officer-in-dharkeynley-mogadishu-somalia/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Strategic Intelligence Service (SIN) (Agnon S.Y.), *Somali Electoral Delegate Shot Dead By Al-Shabaab Gunmen in Mogadishu, Security Forces in Pursue*, 31/05/2017, <http://intelligencebriefs.com/somali-electoral-delegate-shot-dead-by-al-shabaab-gunmen-in-mogadishu-security-forces-in-pursue/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Christian Science Monitor (Rogo P.), *What's in a soccer game? For Somalia, a milestone goal*, 17/12/2015, <http://m.csmonitor.com/World/Africa/2015/1217/What-s-in-a-soccer-game-For-Somalia-a-milestone-goal> [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Drive (Trevithick J.), *America Is Expanding Its Secretive War in Somalia*, 31/03/2017, <http://www.thedrive.com/the-war-zone/8851/america-is-expanding-its-secretive-war-in-somalia> [geraadpleegd op 01/06/2017]

The East African (Oluoch F.), *Diaspora now investing in Mogadishu as security improves*, 01/04/2017, <https://www.theeastafrican.co.ke/business/Diaspora-investing-in-Mogadishu-as-security-improves-/2560-3873724-10r4x8uz/index.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Guardian (Burke J.), *Three tales of Mogadishu: violence, a booming economy ... and now famine*, 15/05/2017, <https://www.theguardian.com/cities/2017/may/15/mogadishu-violence-booming-economy-famine> [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Guardian, *Al-Shabaab militants kill 10 in attack on Somali education ministry*, 14/04/2015, <http://www.theguardian.com/world/2015/apr/14/somali-education-ministry-mogadishu-al-shabaab-rebels> [geraadpleegd op 16/11/2015]

The Guardian, *Mogadishu hotels come under deadly attack*, 10/07/2015, <http://www.theguardian.com/world/2015/jul/10/gunmen-storm-hotel-somalian-capital-mogadishu> [geraadpleegd op 16/11/2015]

The Guardian, *Where is the fastest growing city in the world?*, 18/11/2015, <http://www.theguardian.com/cities/2015/nov/18/where-is-the-worlds-fastest-growing-city-batam-niamey-xiamen> [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Guardian, *US killed al-Shabaab senior leader in Somalia airstrike, Pentagon says*, 07/12/2015, <http://www.theguardian.com/us-news/2015/dec/07/al-shabaab-leader-killed-airstrike-isis> [geraadpleegd op 11/02/2016]

The Guardian, *US drone strike kills key al-Shabaab leader in Somalia*, 01/04/2016, <https://www.theguardian.com/world/2016/apr/01/us-military-somalia-airstrike-al-shabaab-terrorist-targets> [geraadpleegd op 24/06/2016]

The Huffington Post (Hung V.), *World Youth Skills Day: Celebrating Mogadishu One Stop Youth Centre*, 20/07/2016, http://www.huffingtonpost.com/entry/world-youth-skills-day-celebrating-mogadishu-one-stop_us_578c0eb9e4b0cbf01ea023e5 [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Independent (Dearden L.), *Isis: New terrorist group Jahba East Africa pledges allegiance to 'Islamic State' in Somalia*, 08/04/2016, <http://www.independent.co.uk/news/world/africa/isis-new-terrorist-group-jahba-east-africa-pledges-allegiance-to-islamic-state-in-somalia-a6974476.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Independent, *Ramadan 2016: When does the holy month start? What are the rules of fasting? Everything you need to know*, 06/06/2016, <http://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/ramadan-2016-when-is-it-start-date-fasting-rules-how-celebrated-islam-muslims-holy-month-uk-facts-a7059441.html> [geraadpleegd op 14/07/2016]

The Jamestown Foundation (Brandon J.), *Al-Shabaab Attacks In Somalia Suggest New Hardline Strategy*, in *Terrorism Monitor*, Volume XV, Issue 4, 19/02/2016, http://www.jamestown.org/uploads/media/February_19_2016_TM.pdf [geraadpleegd op 19/02/2016]

The Jamestown Foundation (Horton M.), *Al-Shabaab: Why Somalia's al-Qaeda Affiliate Wants Puntland*, in *Terrorism Monitor*, Volume: 15, Issue: 5, 10/03/2017, <https://jamestown.org/program/al-shabaab-somalias-al-qaeda-affiliate-wants-puntland/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Jamestown Foundation (Roble M. A.), *Mogadishu's Dilemma: Who's in Control?*, in *Terrorism Monitor*, Volume: 11, Issue: 12, 14/06/2013, <http://www.refworld.org/docid/51bef47c4.html> [geraadpleegd op 24/06/2013]

- The Jamestown Foundation (Roble M.A.), *Al-Shabaab: On the Back Foot but Still Dangerous*, in *Terrorism Monitor*, Volume XIII, Issue 2, 23/01/2015, http://www.jamestown.org/uploads/media/TerrorismMonitorVol13Issue2_02.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]
- The Jamestown Foundation (Schaefer A., Black A.) *Clan and Conflict in Somalia: Al-Shabaab and the Myth of "Transcending Clan Politics"*, 04/11/2011, http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=38628 [geraadpleegd op 14/07/2016]
- The Jamestown Foundation (Sehmer A.), *Somalia: One Step Closer to Defeating al-Shabaab*, in *Terrorism Monitor*, Volume: 15, Issue: 5, 10/03/2017, <https://jamestown.org/program/briefs-260/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The Jamestown Foundation (Sehmer A.), *Somalia: Pro-IS Fighters Exploit Clan Loyalties*, in *Terrorism Monitor*, Volume: 14, Issue: 23, 01/12/2016, <https://jamestown.org/program/briefs-254/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The Jamestown Foundation (Sehmer A.), *Somalia: Ramping up Action on al-Shabaab*, in *Terrorism Monitor*, Volume: 15, Issue: 8, 21/04/2017, <https://jamestown.org/program/briefs-263/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The Jamestown Foundation (West S.), *Al-Shabaab to Face Different Direction after Appointment of New Leader*, in *Terrorism Monitor*, Volume: 12, Issue: 21, 07/11/2014, http://www.ecoi.net/local_link/290173/410447_en.html [geraadpleegd op 15/12/2014]
- The Jamestown Foundation (West S.), *Al-Shabaab Aims for 'Hearts and Minds' With Establishment of Islamic Police Force*, in *Terrorism Monitor*, Volume: 14, Issue: 17, 19/08/2016, <https://jamestown.org/program/al-shabaab-aims-for-hearts-and-minds-with-establishment-of-islamic-police-force/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The Jamestown Foundation (West S.), *Al-Shabaab Recruitment from Kenyan Universities Alarms Officials*, in *Terrorism Monitor*, Volume: 14, Issue: 1, 07/01/2016, <https://jamestown.org/program/al-shabaab-recruitment-from-kenyan-universities-alarms-officials/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The Jamestown Foundation (West S.), *Jahba East Africa: Islamic State Alters the Dynamic of Somalia's Conflict*, in *Terrorism Monitor*, Volume: 14, Issue: 9, 29/04/2016, <https://jamestown.org/program/jahba-east-africa-islamic-state-alters-the-dynamic-of-somalias-conflict/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The Jamestown Foundation (West S.), *Al-Shabaab Leader's First Audio Message Suggests Morale Is Low Among Somali Militants*, in *Terrorism Monitor*, Volume: 14, Issue: 16, 05/08/2016, <https://jamestown.org/program/al-shabaab-leaders-first-audio-message-suggests-morale-is-low-among-somali-militants/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The Jamestown Foundation (West S.), *Al-Shabaab Plays on Aid Distribution Role to Win Over Desperate Somalis*, in *Terrorism Monitor*, Volume: 15, Issue: 7, 07/04/2017, <https://jamestown.org/program/al-shabaab-plays-aid-distribution-role-win-desperate-somalis/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The Messenger (Tuuryare A.M.), *Somalia: Two militants dead after mortar attack, two kids killed by car bomb*, 16/04/2017, <https://messengerafrika.com/2017/04/16/somalia-militants-dead-after-mortar-attack-two-kids-killed-by-car-bomb/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The Messenger (Tuuryare A.M.), *Deadly skirmish between police and soldiers in Somalia's capital*, 26/04/2017, <https://messengerafrika.com/2017/04/26/deadly-skirmish-between-police-and-soldiers-in-somalias-capital/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The Messenger (Tuuryare A.M.), *Somalia: 4 injured as blast hits MP's vehicle in Mogadishu*, 28/04/2017, <https://messengerafrika.com/2017/04/28/somalia-4-injured-as-blast-hits-mps-vehicle-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The Messenger (Tuuryare A.M.), *At least seven dead in Somalia IED bombings by rebel group Al-Shabaab*, 09/05/2017, <https://messengerafrika.com/2017/05/09/at-least-seven-dead-in-somalia-ied-bombings/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The Messenger (Tuuryare A.M.), *Somalia: Three bomb experts killed in Mogadishu explosion*, 18/05/2017, <https://messengerafrika.com/2017/05/18/somalia-three-bomb-experts-killed-in-mogadishu-explosion/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

- The Messenger (Tuuryare A.M.), *Two Somali soldiers shot dead in Mogadishu*, 20/04/2017, <https://messengerafrika.com/2017/04/20/two-somali-soldiers-shot-dead-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The Messenger, *Somalia: Four displaced people killed in Mogadishu*, 29/05/2017, <https://messengerafrika.com/2017/05/29/somalia-four-displaced-people-killed-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The New York Times (Gettleman J.), *Shabab Militants Learning to Kill on a Shoestring*, 06/04/2015, http://www.nytimes.com/2015/04/07/world/africa/setbacks-press-shabab-fighters-to-kill-inexpensively.html?_r=0 [geraadpleegd op 16/11/2015]
- The New York Times (Gettleman J.), *Fueled by Bribes, Somalia's Election Seen as Milestone of Corruption*, 07/02/2017, https://www.nytimes.com/2017/02/07/world/africa/somalia-election-corruption.html?_r=2 [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The New York Times (Savage C., Schmittmarch E.), *Trump Eases Combat Rules in Somalia Intended to Protect Civilians*, 30/03/2017, <https://www.nytimes.com/2017/03/30/world/africa/trump-is-said-to-ease-combat-rules-in-somalia-designed-to-protect-civilians.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The Norwegian Country of Origin Information Centre (Landinfo), *Somalia: Aktuelle sosiale og økonomiske forhold ved retur til Mogadishu*, 01/04/2016, http://www.landinfo.no/asset/3330/1/3330_1.pdf [geraadpleegd op 14/07/2016]
- The Norwegian Country of Origin Information Centre (Landinfo), *Somalia: Praktiske forhold og sikkerhetsutfordringer knyttet til reisevirksomhet i Sør-Somalia*, 04/04/2016, http://www.landinfo.no/asset/3331/1/3331_1.pdf [geraadpleegd op 14/07/2016]
- The Star (Shephard M.), *Star exclusive: Somalia's new war order*, 25/05/2014, http://www.thestar.com/news/world/2014/05/25/star_exclusive_somalias_new_war_order.html [geraadpleegd op 16/11/2015]
- The Star, *Mogadishu on lockdown as Somalia hosts Igad summit*, 13/09/2016, http://www.the-star.co.ke/news/2016/09/13/mogadishu-on-lockdown-as-somalia-hosts-igad-summit_c1419392 [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The Strategic Times, *Somali Special Forces : The Danab Commandos*, 23/02/2017, <http://thestrategictimes.com/somali-special-forces-danab-commandos/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The Times (Starkey J.), *Segregation and security: life inside MIA*, 11/05/2015, <https://global.factiva.com> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- The World Bank (Firestone R., Kelly T., Rifon A.), *A game changer—the prospects and pitfalls of mobile money in Somalia*, 25/05/2017, <http://blogs.worldbank.org/nasikiliza/a-game-changer-the-prospects-and-pitfalls-of-mobile-money-in-somalia> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Traoré B., *Somalie, d'une intervention à l'autre : la paix introuvable?*, in *Perspectives Internationales*, numéro 3, 01-06/2013, http://perspectivesinternationales.com/wp-content/uploads/2013/02/TRAORE_Bakary_Somalie_d_une_intervention_à_l_autre_la_paix_introuvable.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]
- UN News Centre, *Somalia: UN Security Council urges sustained momentum towards democratic governance*, 10/02/2017, <https://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=56149> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- UN News Centre, *UN envoy for Somalia condemns bomb blasts in Mogadishu*, 13/03/2017, <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=56348#.WQg4RrccT4g> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- UN News Service, *Fleeing violence in Horn of Africa, asylum-seekers find little safety in Yemen – UN refugee agency*, 29/11/2016, <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=55671#.WQxcGLccT4g> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- UN News Service, *Yemen's war pushing Somali refugees to return home – UN agency*, 19/05/2017, <http://www.refworld.org/docid/5922c90b4.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]

UN-Habitat, *Youth Event Launches the First Phase of the One Stop Youth Centre in Mogadishu*, 10/02/2016, <https://unhabitat.org/youth-event-launches-the-first-phase-of-the-one-stop-youth-centre-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Kingdom Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), *MOJ & Ors (Return to Mogadishu) Somalia CG [2014] UKUT 00442 (IAC)*, 10/09/2014, <http://www.refworld.org/pdfid/543438014.pdf> [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations (UN), *Security Council Authorizes African Union to Maintain Mission's Deployment in Somalia until 31 August, Unanimously Adopting Resolution 2355 (2017)*, 26/05/2017, <https://www.un.org/press/en/2017/sc12843.doc.htm> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM) [website], *Mandate*, s.d., <https://unsom.unmissions.org/Default.aspx?tabid=6255&language=en-US> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM) via Reliefweb, *Mogadishu youths call for a peaceful and vibrant capital city*, 13/10/2016, <http://reliefweb.int/report/somalia/mogadishu-youths-call-peaceful-and-vibrant-capital-city> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Children's Fund (UNICEF), *UNICEF Somalia Situation Report – 16 -31 March 2017*, 07/04/2017, https://www.unicef.org/somalia/SOM_sitrep_3_31Mar2017.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Children's Fund (UNICEF), *UNICEF Somalia Situation Report – 1 - 15 APRIL 2017*, 21/04/2017, https://www.unicef.org/somalia/SOM_sitrep_4_15Apr2017.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Development Programme (UNDP), *Benadir Court Complex Opens in Mogadishu*, 10/09/2015, <http://www.so.undp.org/content/somalia/en/home/presscenter/pressreleases/2015/09/10/benadir-court-complex-opens-in-mogadishu.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations General Assembly, *Report of the Special Representative of the Secretary-General for Children and Armed Conflict*, 25/07/2016, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1623489.pdf> [geraadpleegd op 26/08/2016]

United Nations General Assembly, *Budget for the United Nations Support Office in Somalia for the period from 1 July 2017 to 30 June 2018. Report of the Secretary-General. A/71/788*, 08/02/2017, http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/71/788 [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) (Mantoo S.), *As war grinds on in Yemen, Somali refugees eye return*, 19/05/2017, <http://www.unhcr.org/news/latest/2017/5/591eb3d14/war-grinds-yemen-somali-refugees-eye-return.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *International Protection Considerations with Regard to people fleeing Southern and Central Somalia. HCR/PC/SOM/14/01*, 01/2014, <http://www.refworld.org/docid/52d7fc5f4.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Total IDPs by region. November - 2014*, 05/12/2014, <http://data.unhcr.org/horn-of-africa/download.php?id=1492> [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *116 Somali refugees from Kenya land in Mogadishu, spearheading new phase of voluntary repatriation*, 05/08/2015, <http://www.unhcr.org/55c1fadd9.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *More support needed for Somali refugees going back home from Kenya*, 16/10/2015, <http://www.unhcr.org/5621084a9.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Culture, context and mental health of Somali refugees. A primer for staff working in mental health and psychosocial support programmes*, 2016, <http://data.unhcr.org/horn-of-africa/download.php?id=1972> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Internal Displacement Profiling in Mogadishu*, 04/2016, http://www.iips.org/system/cms/attachments/1120/original/Mogadishu_Profiling_Report_2016.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *UNHCR position on returns to southern and central Somalia(update I)*, 05/2016, www.refworld.org/pdfid/573de9fe4.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Somalia | July 2016: Total Internally Displaced Persons*, 18/08/2016, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/July_2016_Total_IDPs_by_Region%281%29.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *East, Horn of Africa and Yemen. Displacement of Somalis: Refugees, asylum-seekers and IDPs*, 01/02/2017, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/EHA_Yemen_Somalis_A3PC_170201%5B1%5D.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Dadaab Refugee Camps, Kenya. UNHCR Dadaab Bi-weekly Update. 1 - 15 March 2017*, 23/03/2017, <http://data.unhcr.org/horn-of-africa/download.php?id=2035> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Somalia. Repatriation update. 1 - 31 March 2017*, 31/03/2017, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/03RepatriationUpdate1-31March2017FINAL.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *WEEKLY UPDATE | Voluntary Repatriation of Somali Refugees From Kenya*, 21/04/2017, <http://www.unhcr.org/ke/wp-content/uploads/sites/2/2017/04/Voluntary-Repatriation-Analysis-21-April-2017.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Somalia: Drought response. Situation Report No. 8 (as of 16 May 2017)*, 16/05/2017, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/som.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Drought displacements in period 1 Nov 2016 to 19 May 2017*, 28/05/2017, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/57076.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Refugees in the Horn of Africa: Somali Displacement Crisis, Regional Overview*, s.d., <http://data.unhcr.org/horn-of-africa/regional.php> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Human Rights Council, *Report of the independent expert on the situation of human rights in Somalia, Bahame Tom Nyanduga. A/HRC/30/57*, 29/09/2015, http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session30/Documents/A-HRC-30-57_en.doc [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations Human Rights Council, *Report of the Independent Expert on the situation of human rights in Somalia. A/HRC/33/64*, 15/09/2016, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/A_HRC_33_64_en.pdf

United Nations News Centre, *Security Council enhances role of UN support office in Somalia*, 09/11/2015, <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=52498#.VIL2Bbd0yP8> [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Humanitarian Bulletin Somalia March 2015*, 24/04/2015, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/OCHA%20Somalia%20Humanitarian%20Bulletin%20March%202015.pdf>

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Humanitarian Bulletin Somalia. April 2015*, 25/05/2015, https://www.humanitarianresponse.info/en/system/files/documents/files/ocha_somalia_humanitarian_bulletin_april_2015.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Somalia: Humanitarian Response Plan. January-December 2016*, 11/2015, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2016_somalia_hrp_final.pdf [geraadpleegd op 11/02/2016]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Somalia Humanitarian Bulletin. April 2016*, 25/04/2016, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/somalia_humanitarian_bulletin_april.pdf [geraadpleegd op 14/07/2016]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *2017 Humanitarian Needs Overview. Somalia*, 10/2016,

https://www.humanitarianresponse.info/system/files/documents/files/161124_som_hno_2017.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *2017 Humanitarian Response Plan. January-December 2017*, 11/2016,

http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2017_somalia_humanitarian_response_plan_final.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Population Fund (UNFPA) (Semu-Banda P.), *A safe house for GBV survivors in Mogadishu*, 02/09/2015,

http://countryoffice.unfpa.org/somalia/2015/09/02/12733/a_safe_house_for_gbv_survivors_in_mogadishu/ [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations Population Fund (UNFPA), *UNFPA Somalia Gender. Annual Report Jan – Dec 2016*, 02/03/2017,

<http://somalia.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/GBV%20Annual%20report%20%281%29.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Security Council, *Letter dated 12 July 2013 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 751 (1992) and 1907 (2009) concerning Somalia and Eritrea addressed to the President of the Security Council. S/2013/413*, 12/07/2013,

http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2013_413.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations Security Council, *Resolution 2124 (2013). S/RES/2124 (2013)*, 12/11/2013,

http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2124.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations Security Council, *Report of the Secretary General on Somalia. S/2014/330*, 12/05/2014,

<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1432126.pdf> [geraadpleegd op 25/06/2014]

United Nations Security Council, *Letter dated 10 October 2014 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 751 (1992) and 1907 (2009) concerning Somalia and Eritrea addressed to the President of the Security Council. S/2014/726*, 15/10/2014,

http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/S_2014_726.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia. S/2015/331*, 12/05/2015,

http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2015_331.pdf [geraadpleegd op 26/10/2015]

United Nations Security Council, *Resolution 2232 (2015). S/RES/2232 (2015)*, 28/07/2015,

http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2232.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia. S/2015/702*, 11/09/2015,

http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/S_2015_702.pdf [geraadpleegd op 26/10/2015]

United Nations Security Council, *Letter dated 18 September 2015 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 751 (1992) and 1907 (2009) concerning Somalia and Eritrea addressed to the President of the Security Council. S/2015/731*, 21/09/2015,

http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/S_2015_731.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations Security Council, *Letter dated 9 October 2015 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 751 (1992) and 1907 (2009) concerning Somalia and Eritrea addressed to the President of the Security Council. S/2015/801*, 19/10/2015,

http://www.un.org/qa/search/view_doc.asp?symbol=S/2015/801 [geraadpleegd op 26/10/2015]

United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia. S/2016/27*, 08/01/2016,

<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1600065.pdf> [geraadpleegd op 11/02/2016]

United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia [S/2016/430]*, 09/05/2016,

http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2016/430 [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia. S/2016/763*, 06/09/2016,

<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1627603.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Security Council, *Letter dated 7 October 2016 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 751 (1992) and 1907 (2009) concerning Somalia and Eritrea addressed to the President of the Security Council*. S/2016/919, 31/10/2016,

<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1630079.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on children and armed conflict in Somalia*. S/2016/1098, 22/12/2016, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1646260.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia*. S/2017/21, 09/01/2017, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1647163.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Security Council, *Letter dated 31 January 2017 from the Secretary-General addressed to the President of the Security Council*. S/2017/91, 08/02/2017, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1703586_0.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia*. S/2017/408, 09/05/2017, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1712363.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Support Office for AMISOM (UNSOA) [website], *Mandate*, s.d., <http://unsoa.unmissions.org/unsoa-mandate> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Support Office in Somalia (UNSOS) [website], s.d., <https://unsos.unmissions.org/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United States Department of Labor (USDOL), *2015 Findings on the Worst Forms of Child Labor - Somalia*, 30/09/2016, <http://www.refworld.org/docid/57f4e8ab2.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United States Department of State (USDOS), *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Somalia*, 13/04/2016, <http://www.refworld.org/docid/571612aae.html> [geraadpleegd op 14/07/2016]

United States Department of State (USDOS), *Terrorist Designations of Ahmed Diriye and Mahad Karate*, 21/04/2015, <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2015/04/240932.htm> [geraadpleegd op 16/11/2015]

United States Department of State (USDOS), *Country Reports on Terrorism 2014 - Foreign Terrorist Organizations: al-Shabaab*, 19/06/2015, <http://www.refworld.org/docid/5587c7305f.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]

United States Department of State (USDOS), *Country Reports on Terrorism 2015 - Somalia*, 02/06/2016, <http://www.state.gov/documents/organization/258249.pdf> [geraadpleegd op 14/07/2016]

United States Department of State (USDOS), *2016 Trafficking in Persons Report - Special Case: Somalia*, 30/06/2016, <http://www.state.gov/documents/organization/258882.pdf> [geraadpleegd op 14/07/2016]

United States Department of State (USDOS), *2016 Country Reports on Human Rights Practices - Somalia*, 03/03/2017, <http://www.refworld.org/docid/58ec89ca13.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Voice of America (VOA) (Babb C.), *VOA Exclusive: Dozens More US Troops Deployed to Somalia*, 14/04/2017, <https://www.voanews.com/a/dozens-more-us-troops-deployed-somalia-voa-exclusive/3809351.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Voice of America (VOA) (Billow A.), *Somalia Listed as Worst Country for Maternal Health*, 20/05/2015, <http://www.voanews.com/content/somalia-listed-as-worst-country-for-maternal-health/2780435.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Voice of America (VOA) (Billow A., Joseph D.), *Somali President Renews Amnesty Offer for Al-Shabab Members*, 28/01/2015, <http://www.voanews.com/content/former-al-shabab-commander-urges-others-to-surrender/2616855.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Voice of America (VOA) (Hassan M.O.), *Executions Increase in Somalia*, 15/05/2017, <http://www.voanews.com/a/executions-increase-in-somalia/3851581.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Voice of America (VOA) (Joseph D., Maruf H.), *US-Trained Somali Commandos Fight Al-Shabab*, 31/07/2014, <http://www.voanews.com/content/us-trained-somali-commandos-fight-against-al-shabab/1968832.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]

- Voice of America (VOA) (Maruf H.), *Attack Near Mosque Shows al-Shabab Capabilities Intact*, 20/02/2015, <http://www.voanews.com/content/attack-near-mosque-shows-shabab-capabilities-intact/2652984.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Voice of America (VOA) (Maruf H.), *Al-Shabab Attacks Expose AMISOM Weaknesses*, 01/07/2015, <http://www.voanews.com/content/al-shabab-attacks-expose-amisom-weaknesses/2845768.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Voice of America (VOA) (Maruf H.), *Ethiopian Troop Withdrawals in Somalia Raise Concern of Al-Shabab Resurgence*, 27/10/2016, <http://www.voanews.com/a/somalia-al-shabab-in-comeback-as-ethiopia-pulls-troops/3568528.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Voice of America (VOA) (Maruf H.), *Three Killed in Mogadishu Explosion*, 07/01/2017, <http://www.voanews.com/a/three-killed-in-mogadishu-blast/3667124.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Voice of America (VOA) (Maruf H.), *AMISOM Marks 10 Years in Somalia, to Everyone's Regret*, 06/03/2017, <http://www.voanews.com/a/amisom-marks-ten-years-somalia-to-everyones-regret/3751556.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Voice of America (VOA) (Maruf H.), *Somali Government Minister Killed in Mogadishu*, 03/05/2017, <https://www.voanews.com/a/somali-government-minister-killed-mogadishu/3836315.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Voice of America (VOA) (Maruf H.), *Al-Shabab Claims Somalia, Kenya Attacks*, 24/05/2017, <http://www.voanews.com/a/is-claims-reponsibility-for-somalia-bombing/3868856.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Voice of America (VOA) (Milton M.), *Kenya Says It Killed Al-Shabab Intel Chief*, 18/02/2016, <http://www.voanews.com/content/kenya-says-it-killed-al-shabab-intel-chief/3196181.html> [geraadpleegd op 19/02/2016]
- Voice of America (VOA) (Olad M.), *Number of Child Soldiers in Somalia May Top 5,000, UN Reports*, 16/07/2016, <http://www.voanews.com/a/five-thousand-child-soldiers-somalia-united-nations-report/3379769.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Voice of America (VOA) (Olad M.), *Somali Forces Arrest Suspect in Deadly Market Attack*, 26/11/2016, <http://www.voanews.com/a/car-bomb-kills-at-least-20-in-somali-market/3612477.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Voice of America (VOA), *Somali President Extends Amnesty to al-Shabab Fighters*, 28/10/2014, <http://www.voanews.com/content/somali-president-extends-amnesty-to-al-shabab-fighters/2500126.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Voice of America (VOA), *AU Soldiers Indicted for Alleged Wedding Attack*, 21/08/2015, <http://www.voanews.com/content/au-soldiers-indicted-for-alleged-wedding-attack/2927260.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Voice of America (VOA), *Somalia: US Drone Strike Hits al-Shabab Positions*, 22/12/2015, <http://www.voanews.com/content/un-official-says-somalia-is-no-longer-a-failed-state/3113490.html> [geraadpleegd op 11/02/2016]
- Voice of America (VOA), *7 Killed in Mogadishu Suicide Blasts*, 02/01/2017, <http://www.voanews.com/a/suicide-bomber-kills-3-in-somalia/3659576.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Voice of America (VOA), *Mortar Rounds Shake Mogadishu Ahead of Somali Presidential Vote*, 07/02/2017, <http://www.voanews.com/a/mortar-rounds-shake-mogadishu-ahead-of-somali-presidential-vote/3709964.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Voice of America (VOA), *Somali Presidential Palace Attacked as New Leader Moves In*, 16/02/2017, <http://www.voanews.com/a/al-shabab-claims-mortar-attack-near-somalia-leader-ceremony/3727082.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Voice of America (VOA), *Car Bomb Kills 5, Injures 11 in Mogadishu*, 21/03/2017, <http://www.voanews.com/a/vehicle-bomb-kills-five-mogadishu/3776106.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Wacaal Media, *Aden Ade airport official killed in Mogadishu*, 09/11/2015, <http://wacaal.com/2015/11/aden-ade-airport-official-killed-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 16/11/2015]

War Is Boring (Gannon D.), *Somalia's Got a New Commando Squad*, 17/07/2014, <https://medium.com/war-is-boring/american-commandos-secretly-training-the-new-somali-army-861e0f87cd86> [geraadpleegd op 01/06/2017]

World Vision, *World Vision Somalia. Hunger response situation report 8*, 25/05/2017, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Situation%20Report%208%20-%20Somalia%20Hunger%20Crisis%20Response-a.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Xinhua, *Africa Focus: War-torn Somalia opens 2nd bank in capital*, 22/05/2015, http://news.xinhuanet.com/english/2015-05/22/c_134259579.htm [geraadpleegd op 16/11/2015]

Xinhua, *Feature: Mogadishu's glitzy suburb, the face of resurgence in Somalia*, 23/10/2015, http://www.china.org.cn/world/Off_the_Wire/2015-10/23/content_36877662.htm [geraadpleegd op 16/11/2015]

Xinhua, *Feature: Rehab center gives hope to street children in Mogadishu*, 16/04/2016, http://news.xinhuanet.com/english/2016-04/16/c_135284772.htm [geraadpleegd op 01/06/2017]

Xinhua, *Mogadishu airport passenger numbers up over safety measures*, 01/05/2016, <http://www.somalilandinformers.com/somalia/mogadishu-airport-passenger-numbers-up-over-safety-measures/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Xinhua, *WFP probes bomb attack on its convoy in Somalia*, 17/04/2017, http://www.china.org.cn/world/Off_the_Wire/2017-04/17/content_40637666.htm [geraadpleegd op 01/06/2017]

Xinhua, *UN decries insecurity for civilians, aid workers in Somalia*, 24/04/2017, http://news.xinhuanet.com/english/2017-04/24/c_136232682.htm [geraadpleegd op 01/06/2017]

Xinhuanet, *UN decries insecurity for civilians, aid workers in Somalia*, 24/04/2017, http://news.xinhuanet.com/english/2017-04/24/c_136232682.htm [geraadpleegd op 01/06/2017]

Xinhua, *Four killed in car explosion in Somalia's Mogadishu*, 17/05/2017, http://news.xinhuanet.com/english/2017-05/17/c_136292469.htm [geraadpleegd op 01/06/2017]